AYDINLIK

sosyalist dergi

hikmet kıvılcımlı
mihri belli
muzaffer erdost
gün zileli
deniz kavukçuoğlu

işveren sosyalizmi - işçi sosyalizmi

doğu anadoluda hayvancılığın feodal niteliği

savunmam

sosyalist harekette küçük burjuva etkenler

latin amerika'da devrimci hareket

Haziran 1969

8

SAYI : 8 AYDINLIK Aylık Sosyalist Dergi HAZİRAN 1969

İÇİNDEKİLER :

Kurucular	Vahap Erdoğdu, Erdoğan Güçbilmez, Doğu Perinçek, Şahin Alpay, Seyhan Erdoğdu, Gün Zileli, Cengiz Çandar, Münir Aktolga, Atıl Ant.
Kurucular Adına Sahibi	Münir Aktolga
Sorumlu Yazı İş. Md.	Vahap Erdoğdu
Teknik Yönetmen	Yavuz Tarakçıoğlu

İdare Yeri	Süleyman Sırrı Sok. 2/12 Yenişehir — Ankara
Abone Adresi	P. K. 100, Cebeci — Ankara
İstanbul Temsilcisi	Fuat Fegan Babıali Cad. 29 Cağaloğlu — İstanbul
Abone Şartları	Türkiye / yıllık 50 TL., altı aylık 25 TL., Avrupa ve Ortadoğu / yıllık 75 TL., altı aylık 40 TL., Diğer ülkeler / yıllık 125 TL., altı aylık 65 TL.
İlân Şartları	Tam sayfa 800 TL. üzerinden hesaplanır. Yayın ilânları indirimlidir.
Dizgi ve Baskı	İş Matbaacılık ve Ticaret Tel : 11 92 83, Ankara
İstanbul Dağıtımı	Fuat Büte, Ankara Cad. No. 34 Tel : 27 89 49
Ankara Dağıtımı	Ankara Umum Gazete Bayileri Kooperatifi
Ege Bölgesi Dağıtımı	Orhan Özşişman, 452. Sok. 5 — İzmir Tel : 38786

AYDINLIK'TA DÜNYA VE TÜRKİYE

"devrimciler el ele millî cephede"

İRTİCA MİLLÎ KURTULUŞ HAREKETİNİN DÜŞMANIDIR

Gün geçtikçe keskinleşen sınıf mücadelesinin politik düzeyde yansıması, işbirlikçi iktidarın uykusunu kaçıran önemli gelişmelerden biridir. İktidarlar, yığınların politik mücadelesinin hedeflerini gizleyebildiği ölçüde mevcut düzeni elde tutabilmektedir. Emperyalizmin yoğun bir biçimde giriştiği «beyin yıkama» faaliyetleri, ezilen halkların millî kurtuluş mücadelesi yolunda bilinçlenmesi, örgütlenmesi ve harekete geçmesini engelleyen önemli unsurlardan biridir. Emperyalizmin varlığını koruyabilmesi için en gerici düzeni ayakta tutması, en gerici ideolojilere sarılması tabiîdir. Bu sebeple din, yığınları «afyonlama» çabasında, denenmiş bir silâh olarak emperyalizmin elinde bulunmaktadır. Büyük petrol şirketlerinin finanse ettiği Müslüman Kardeşler, Türkiye'yi de içine alarak Orta Doğu ölçüsünde iktidara yönelen örgütlenme faaliyeti içindedir. Yıllardan beri sistemli olarak geliştirilen bu hareket, Orta Doğu'daki işbirlikçi iktidarların aktif destek gücü haline getirilmiştir. Yurt çapında örgütlenen Komünizmle Mücadele Dernekleri, İlim Yayma Cemiyetleri, İmam Hatip Okulları, Yüksek İslâm Enstitüleri, Esnaf Dernekleri ve daha birçok benzer dernek ve kuruluşlar, bütün millîci güçlerin gözleri önünde, geniş malî imkânlarla faaliyetlerine devam etmektedir. Öte yandan çeşitli tarikatlar halinde yarı yeraltı faaliyetler gösteren Nurculuk,

Süleymancılık emekçi halkımızı uyuşturan zehirini akıtmaktadır. Özellikle son birkaç yıldan beri emperyalizm - komprador - feodal ittifakının yaygınlaştırmaya çalıştığı irtica, bütün ilerici hareketlerin karşısına dikilen en etkili güç olmuştur. Bugün devlet mekanizmasının su başlarını da yine bu güçler ele geçirmiş bulunmaktadırlar. Devlet Plânlama Teşkilâtı, Türkiye Petrolleri, Etibank, Sümerbank, Devlet Su İşleri gibi dairelerde etkindirler. Bugünlerde de Ticaret ve Sanayi Odalarını ele geçirme yolunda büyük gayret göstermektedirler.

İrticanın toplantı dağıtmak, tiyatro basmak denemelerinden sonra Konya ayaklanması, Kanlı Pazarda kan dökmesi ve son olarak da İmran Öktem olayı ile devlet gücüne karşı fiilen harekete geçmesi olayı, küçümsenecek olaylardan değildir. İrtica son hareketiyle açıkça devlet gücünü doğrudan doğruya ele geçirme provasına girmiştir. Toplu namazlarla yapılan hazırlıklar, giderek silâhlı örgütlenmelere kadar vardırılmıştır. Öktem'in cenazesinden çok evvel, irtica örgütlerinin yer yer silâh yığınakları yaptıkları resmî çevrelerce bile ifade edilmiştir. Öktem'in cenazesi vesile edilerek çıkarılmak istenen olaylar çok gerilere ulaşan bir planın gerçekleştirilmesi hareketidir. Cenaze olayıyla birlikte Ankara gecekondu bölgelerinde çeşitli şahısların halka «silâhlanın, cihada hazır olun» propagandası yaptığı, Solfasol köyü camiinde yığınak yapıldığı kesinlikle tesbit edilmiştir.

Öktem olayını «bürokrat - halk çatışması» olarak yorumlamak, CHP'nin oyunu olarak görmek, Türkiye tarihini bilmemek, emperyalizmin oyununa düşmek demektir. Son zamanlarda yeni bir şey bulmuş gibi, irticaı halkın samimi inancı olarak değerlendirip, Öktem olayını küçümseyen kimi sol geçinenler, işbirlikçi iktidarın ağzıyla bürokratları suçlamaktadırlar. Maksatlı olarak kabul edilmese bile, gaflet olarak kabul edilmesi gereken bu tutum, devrimci hareketi saptırıcı bozguncu bir tutumdur ve sol hareket içinden kısa zamanda temizlenip atılmalıdır. Emperyalizmin ihraç malı anti - komünizm irticanın elinde, devrimci güçlere yöneltilmiştir. İrtica, millî kurtuluş hareketimizin baş düşmanıdır. Birinci Millî Kurtuluş Hareketimiz döneminde böyle olmuştu. İkinci Millî Kurtuluş Hareketimiz içinde de böyledir.

Mustafa Kemal'in karşısına Aznavur çıkmıştır. Delibaş İsyanları, Menemen olayları ilerici hareketin karşısına dikilen kökü dışarda hareketlerdi. İrticanın Türkiye'de güçlenme hızı, emperyalizmin gelişim hızıyla aynı paraleldedir. Kemalist Türkiye'nin bağımsızlık havası emperyalizmin yeniden örgütlenmesiyle dıştan bozulurken, içten feodalizmin ideolojisiyle bağını hemen güçlendirmiştir. İşbirlikçi feodal ittifakın 1950 yılında perçinlediği karşı devrim süreci, bir yandan emperyalist kültürü yaygınlaştırırken, bir yandan da irticayı körüklemiş ve on yıllık DP döneminin en etkin ideolojik kuvveti olmuştur. Bugün Demirel'i sandıktan çıkaran ve ayakta tutan ideolojik güç budur.

İrtica işbirlikçi iktidarın aktif destekçisi durumundaki yerlerde yuvalanmıştır. Nurculuk, Süleymancılık gibi tarikatlar kasaba ve kentlerde feodal artığı eşraf - mütegallibe takımı arasında, büyük kentlerde ise gecekondu bölgelerinde ve kap kaç ticaretinin artığını toplayan esnaf takımı arasında yaygındır. Kent ve köy proletaryası arasında, orta köylü arasında irtica yer bulamamıştır. Ancak oy mekanizmasının çalıştırılması sırasında bu kesimde etkin rol oynayabilmektedir.

Devrimci mücadelemizde, gerici ittifakın ideolojik silâhını etkisiz hale getirmek, gerici ideoloji yerine devrimci ideo-

lojiyi oturtmak devrimcileri bekleyen görevlerin başında gelmektedir. Bu görevin hakkıyla yerine getirilmesi, karşımızda bulunan silâhın gücünü, niteliğini, etki alanını küçümsemeden doğru teşhis etmekle mümkündür.

Din ve İdeoloji

Din, ilkel toplumdan beri var olan toplumsal bir gerçektir. Marks ve Engels, dinin hem insan veya toplumun terkedilmişlik, umutsuzluk durumunun yansıması, hem de bu duruma karşı bir tepkisi olduğunu söylemişlerdir. Bu iki yönlü niteliğiyle din, bazan ilerici, bazan da gerici hüviyetine bürünmüştür. Hıristiyan dininin köleliğe karşı yürüttüğü kanlı mücadeleler dönemi hıristiyanlığın ilerici dönemidir. Daha sonraları kölelik düzenini savunan Saint Agustin «Tanrı köleliği dünyada günahın bir kefareti olarak meydana getirdi. Demek ki bunu kaldırmayı istemek, tanrının iradesine karşı gelmektir» diyerek, hıristiyanlığı gerici bir düzenin ideolojisi olarak ifade etmiştir. Ortaçağdaki reformcu hareket, yine hıristiyanlığın ilerici yönünü temsil etmektedir.

Yine bugün hıristiyanlık emperyalist ülkelerde hâkim sınıfların yanında yerini almışken, Lâtin Amerika ülkelerinde millî kurtuluş savaşlarının en yakın müttefiki durumundadır. Brezilya piskoposlarının 1968 yılında yayınladıkları ortak bir bildiriden alınan şu satırlar dikkate değer:

«Ülkemizin yüz yüze bulunduğu ızdıraplı durum karşısında, zorunlu değişimler yapmak yönünde halkımızı uyandırmak ve cesaretlendirmek başta gelen görevimizdir... Halkı bu işi başarıya ulaştırmak üzere hazırlamak yıkıcı olmak değildir. Tersine, tam bir sosyal düzen gerçekleştirmek yönünde gösterilen çabalar barışa hizmettir. Gerçek yıkıcı hareketler, sosyal düzeni bozarak şahsî çıkar yüzünden düzeni anarşiye sokanlardır. Bir kimsenin ekonomik ve politik gücü özel çıkarı için kötüye kullanması sosyal düzenin yıkılması demektir... Kâr ve zevk üstüne oturtulan bireyci ahlâktan, ortak menfaatler üstüne oturtulan toplumsal ahlâka geçişin ızdıraplı olacağının farkındayız, ama böyledir diye çaba harcamaktan kaçınmayacağız... Sefaleti kaldıracak bir aracımız yok ama, biz en kısa zamanda köklü dönüşümlerle, sefaleti bertaraf edecek, halkın durumunu düzeltecek tedbirler öngören her çeşit hareketlerle güçbirliği yapacağız.»

Bildiride ayrıca insanların başka dünyalar vaadiyle avutulmamasından sözedildikten sonra, halkın düzene karşı çıkması gerektiği belirtilmektedir.

Yine Perulu bir papaz yaptığı televizyon konuşmasında şöyle demiştir: «Lâtin Amerika'nın geleceği kilise ve sosyalizmin ortak mücadelesine bağlıdır. Bu sözlerimle bir ittifaktan söz etmiyorum, ikisinin de tek bir vücut halinde harekete geçmesi gerektiğini söylüyorum.»

Vietnam'da halkın emperyalizme karşı bilincini keskinleştiren en etkin güçlerden biri de rahiplerdir. Anti-emperyalist savaş yolunda meydanlarda gaz dökünerek yanan rahipler, Vietnam savaşının unutulmaz kahramanları olmuşlardır.

İslâmiyet de kölelik düzeni içinde çıkmış, ilkel bir hayat yaşayan çöl Arap aşiretlerini dünyanın en geniş devletini kuran, doğudan batıya uygarlık götüren bir seviyeye ulaştırmıştır. Zamanla hâkim sınıflar elinde gerici bir niteliğe büründürülen İslâmiyet, halkı soyan merkezî feodalite düzenlerinin siyasî ideolojisi biçimine bürünmüştür. Bu baskıya karşı yine İslâmiyet içinde gelişerek yoksul köylülerin ideolojisi haline gelen Bâtinilik, merkezî feodaliteye karşı, büyük halk hareketlerinin itici gücü olmuştur. Bugün

halen bu gelenekten gelen, sayısı 8-10 milyonluk bir alevi kitlesi büyük çoğunluğuyla ilerici hareketin safında yer tutmaktadır.

Hiçbir devrimci, din gerçeğini gözden uzak tutamaz. Dinin gerek geçmişte ve gerekse günümüzde toplumumuzda oynadığı rolü görmemezlikten gelmek, devrimci bir tutum sayılamaz. Marksistler, dini metafizik ve idealist bir açıdan değil, tarihî materyalizm açısından incelemişlerdir. Dini, tarihî gelişimi içinde, maddî temelini hesaba katmadan değerlendirmek yanıltıcıdır.

Bu sebeple sosyalistler, din düşmanlığı etmezler, dini, belli bir sosyo-ekonomik yapının ürünü olarak görürler ve din, bir ideoloji olarak ilerici bir rol oynadığı zaman, ona karşı olumlu tavır takınırlar.

İrtica, dinî inanca siyasî bir veçhe vererek gerici ittifakı pekiştirme gayretidir. İrtica emperyalizm-işbirlikçi ittifakının anti-komünizm silâhıyla donattığı siyasî bir harekettir ve devrimcilerin baş düşmanıdır. Emperyalizm, İslâmiyeti ilerici güçlere karşı kullanmak üzere geniş faaliyet göstermektedir, büyük paralar dökmektedir.

Lâiklik millî demokratik hareketimizin ayrılmaz bir parçasıdır. Bugünün iktidarı lâikliği bir yana itmiş, irtica ile kolkoladır. İmam Hatip Okulları, Diyanet İşleri Başkanlığı, camiler, işbirlikçilerin en etkili propaganda örgütü olarak karşı devrimci faaliyetlerini sürdürmektedirler. Üstelik devlet bütçesinden ayrılan milyonlar, bu kampanyaya yatırılmaktadır. Devrimcilerin kelleleri üzerine yapılan bu pazarlıkları görmemezlikten gelerek, irticayı halkımızın tabiî inancı olarak göstermek, «İslâmcı halk cephesi» gibi gerici sloganlarla Öktem olayını küçümsemek gerçek yerini şaşırmışların karşı devrimci bir tutumudur. Öktem olayı kana susamış irtica başkaldırmasına devrimcilerin verdiği en etkin cevap olarak değerlendirilmelidir.

27 MAYIS DEMOKRASİSİNİ DERİNLEŞTİRMEK

Yargıtay Birinci Başkanı İmran Öktem'in anısına ve cenazesine saldıran feodalite artığı güçler, demokratik cephenin sert tepkisi karşısında gerilemek zorunda kaldılar. Küçük burjuvazinin kemalist geleneğe bağlı sivil - asker - aydın kesimi ve sosyalistler, işbirlikçilerin saldırgan tutumu karşısına sağlam bir cephe halinde dikildi. Bu olay dolayısıyla, hâkim emperyalizm ve işbirlikçileri ittifakının feodal kanadı tecrit oldu, gerici basın yalnız kaldı, işbirlikçi burjuvazi ve işbirlikçi iktidar dahi, kamu oyu önünde gerici güçlere açıkça arka çıkamadılar.

Demokratik cephenin, son yıllar düşünülürse, Yargıtay yürüyüşünde en yaygın ve en güçlü şekilde gerçekleştiği bir sırada, emperyalizm ve ortakları siyasî mücadele gündemine bambaşka bir konuyu getirerek, ilerici güçleri bölmek ve parçalamak için yeni bir saldırıya girişti. İmran Öktem'in anısına karşı yapılan saygısızlıklar, toplumumuzun feodaliteyi tasfiye yönündeki kazançlarını korumak bilincinde olan bütün güçlerini en geniş şekilde aynı safta toplamıştı. Olaya tepkiler devam ederken, işbirlikçi DP iktidarının birinci adamı Celâl Bayar ve diğer DP ileri gelenlerinin siyasî haklarını iade için yürütülen karşı-devrimci kampanyanın başına İnönü geçti.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra DP ile emperyalizme bağlılık yarışına giren ve içindeki kemalist unsurlar sebebiyle bu yarışta geri kalan CHP, uzun yıllar parlamentarizmin biçimsel ilkeleri için mücadele verdi. Türkiye halkının temel meselelerinde sustu, emperyalizmin hegemonyasının ve feodal kalıntıların varlığının perçinlenmesine yol açan gelişmeye açıkça karşı koyamadı. 27 Mayıs'tan son-

ra küçük burjuvazinin, özellikle bürokrat tabakanın kendi menfaatlerini görme ve hızlı bir bilinçlenme sürecine girmesidir ki, CHP'ye anti - feodal ve anti - emperyalist çizgide bir kısım eğilimleri kabul ettirmiştir. Güven Partisi ile birlikte işbirlikçi güçlerin geniş ölçüde CHP'den kopması olayına rağmen, CHP içinde küçük burjuvazinin gerçek menfaatlerini ve reformcu tutumunu temsil edenlerle, yılların CHP'si içine yerleşmiş işbirlikçi güçler arasındaki mücadele devam edegelmiştir ve «DP yöneticilerine siyasî af» meselesiyle bu mücadele son derece sertleşmiştir.

Ortanın solu hareketiyle CHP, millî ve demokratik bir program benimseme yönünde bazı adımlar atmıştır. Ne var ki, bu programı benimseme yanında CHP'ye musallat olan oy hesapları ve demokrasiye şekilci bir anlam veren, demokrasinin anti - feodal bir devrim olma niteliğini görmeyen gerici - parlamenter tutum, bu programı, uygulamada değersiz kılmaktadır. Halkçılığa, demokratik reformcu ilkeleri halka maletmek yerine, halkın oyunu almak şeklinde bir muhteva verilmiştir. Kemalist reformları her ne pahasına olursa olsun koruma kararında olan küçük burjuva devrimciliği, bugün CHP yöneticileri tarafından «tepeden inmeci» bir tutum olarak reddedilmektedir. CHP yöneticilerinin bu tutumu, bilinçsiz halk yığınlarına boyun eğmek ve demokrasiye oy makanizmasından ibaret dar bir anlam vermekten başka bir şey değildir. Emperyalizmin yararına olan bu anlayış, küçük burjuvazinin menfaatleri ve reformcu ilkelerinden ayrılarak, siyasî af konusundaki küçük burjuva kurnazlıkları ve politika canbazlığıyla AP'yi parçalama ve hükûmeti acze düşürme umuduna kapılmıştır.

Küçük burjuvazinin her ne pahasına olursa olsun, kemalist reformları korumadaki kararlılığı, ilerici bir tutumdur. Millî Kurtuluş Savaşımız, Mustafa Kemal'in gerçekleştirdiği reformlar, nihayet 27 Mayıs, bunların hepsi bu tutumun, küçük burjuva devrimciliğinin eserleridir. Bu anti - emperyalist, anti - feodal çizgi, tarih boyunca hiç bir dönemde oy hesaplarıyla izlenmedi.

Mücadele 27 Mayıs Anayasası üzerinde olmaktadır. Millî - demokratik güçler, 27 Mayıs Anayasasının demokratik hak ve hürriyetlerini derinleştirmek, 27 Mayıs Anayasasını rafta bırakmıyarak, toplumda yaşayan bir gerçek haline getirmek için mücadele ediyorlar. Emperyalizm ve işbirlikçileri ise bunun aksi yönde tarihî gelişmeye direnmekte, 27 Mayıs Anayasasını geriletmek için mücadele vermektedir. DP ileri gelenlerinin siyasî haklarının geri verilmesi, Türkiye'deki sınıf mücadelesinde bu yönüyle anlamlıdır. Demokratik güçler açısından mesele, bugünkü işbirlikçi iktidar yöneticilerini, emperyalizmin eski siyasî kadrosuna karşı korumak değil, 27 Mayıs Anayasasına karşı girişilen gerici tutumla mücadele etmek ve 27 Mayıs'ın demokratik çizgisini savunmaktır. 27 Mayıs Anayasasının savunulması ve derinleştirilmesi, emperyalizmle uzlaşarak iktidara ortak olma hesapları içinde olan ve küçük burjuvazinin gerçek sınıf menfaatlerini temsil etmekten uzak bir İnönü'nün ve CHP içindeki ortanın göbekçilerinin meselesi değildir. Emperyalizm ister ki, CHP küçük burjuvazinin reformcu taleplerini değil, onun ilkeden ve fikirden kopuk kurnaz politikacı yanını temsil etsin. Anti-emperyalist ve anti - feodal yöndeki küçük burjuva devrimciliği, küçük burjuvazinin gerçek sınıf menfaatlerine uygundur ve millî - demokratik cephenin bir unsurudur. Emperyalizmin işine yarayan, ilke ve programdan yoksun küçük burjuva kurnazlığı ise millî cephenin karşısında, emperyalizmin emrindedir.

Gelişen millîci hareket karşısında Amerikan emperyalizmi, CHP üzerinde mümkün olduğu kadar etkin olmaya çalışmakta, küçük burjuvazinin menfaatlerini temsil etmeyen profesyonel politikacılar aracılığıyla CHP'yi kontrolu altında tutma yollarını aramaktadır. Millî kaynaklarımızın emperyalizme karşı korunması ve toprak reformu için olumlu yayınlar yapan Ulus gazetesi, gençlik hareketleri karşısındaki tutumu ve siyasî af konusundaki yayınlarıyla bir AP organı havasına bürünmüştür. Seçimler yaklaşmaktadır. Bu gerçek, Ecevit çevresindeki politikacıları oy avcılığına değil, reformcu görüşleri daha tavizsiz bir mücadeleyle halka mal etmeye itmelidir. Seçim taktikleri, ilkelere aykırı olamaz. Seçim kazanacağım diye, 27 Mayıs'ı tasfiye konusunda pazarlığa girmek, CHP'ye yaramaz. Emperyalizm, ikinci bir Adalet Partisi yaşatacak güçte değildir. Küçük ve orta halli köylülerin ve şehir küçük burjuvazisinin, hattâ millî burjuvazinin özlemlerini de kapsayan millî-demokratik program oy hesaplarıyla gerçekleşmez. Bu programı, küçük burjuvazinin millî-demokratik çizgisini izlemeyen bir CHP, millî sınıfların bilinçlenmesi nisbetinde silinecek, tabanından kopacaktır.

Seçim hesapları, bir kısım CHP'li politikacıları küçük burjuvazinin sınıf düşmanlarıyla, emperyalizm ve işbirlikçileriyle uzlaşmaya itmektedir. Çünkü emperyalizm ve işbirlikçileri, güçlüdür, toplumumuzun bütün sınıfları üzerinde ideolojik hakimiyeti henüz yıkılmamıştır, toplumdaki kurumları geniş ölçüde kontrolu altında tutmaktadır ve büyük iktisadî güce sahiptir. Emperyalizmle uzlaşan bir politikanın CHP'ye kesin olarak hâkim olması, uyanan köy küçük burjuvazisinin CHP'den başka bir siyasî mihrakta toplanmasına yol açar. Bütün bunlar yanında DP ileri gelenlerinin siyasî haklarını iade kampanyasına katılan CHP, en sağlam, en uyanık militanlarının şevk ve inancını kaybetmiştir. Eğer CHP gerçekten reformcu bir parti olarak, program mücadelesi verecekse, bu uyanık partilileri kaybetmemek, onların çalışmalarına dayanmak zorundadır.

CHP yöneticilerinin bütün çabalarına rağmen, 1950-1960 döneminin işbirlikçi yöneticilerine siyasî af kampanyası, millî-demokratik güçlerin Anayasa cephesinde toplanmasına yol açmış, bunun yanında Ordu'nun Anayasayı korumadaki kararlı tutumu karşısında, işbirlikçi AP iktidarı gerilemek zorunda kalmıştır. Gelişmeler göstermiştir ki, CHP dayandığı sınıf temeline ve güçlere aykırı tutum takındığı ölçüde, kumanda ettiği güçleri kaybetmektedir. CHP'ye el atan Amerikan emperyalizminin gerici-parlamentarist anlayışı, bu parti yöneticilerine toplumdaki sağlam küçük burjuva devrimci kadrolarıyla bağlarını koparmasını telkin etmektedir. Gerici-parlamentarizm, 27 Mayıs çizgisinin kararlı bir şekilde savunulmasını demokrasiye aykırı olarak nitelemiştir. Bu anlayışa göre, 27 Mayıs Anayasasının demokratik hak ve özgürlüklerini savunmak, demokrasiye karşı bir tutum olmaktadır. Gene bu anlayışa göre, sonuç itibariyle demokrasi düşmanı işbirlikçi güçlerin hâkimiyetindeki parlamento herşeyin üzerinde olmaktadır. Amerikan emperyalizminin ve işbirlikçilerinin hâkimiyeti devam etsin diye saptırılmış iradeler, «millî irade» şekerine bulanarak yutturulmak istenmektedir. Son gelişmelerde, emperyalizmin iradesine «millî irade» adını verenlerin görüşlerinin aksine, bütün millî güçler ve onun içinde yer alan Ordu, demokrasiye müdahale etmemiş, tam tersine, 27 Mayıs demokrasisini tasfiyeye yönelen karşı-devrim hareketine dur demiştir. Kimi CHP politikacıları, CHP ile silâhlı kuvvetlerin birbirine karşı saflarda yer almasından memnun olduklarını açıkladılar.

Bu politikacılara göre, bu suretle CHP, yalnız halkın oyuna güvendiğini ispat etmiştir. Bu politikacılar, tarihî kökleri çok eski olan ve kemalist reformlar döneminde pekiştirilmiş olan feodalite artığı gerici unsurların ordu düşmanlığına selâm yollamaktadır. CHP'nin bu yöneticilerinin, özellikle Ordu'dan ayrı gözükmeye çabalaması, aslında kemalist küçük burjuva devrimciliğinden kopmaları ve seçim sath-ı mailinde sağa kaymalarının bir sonucudur. Küçük burjuva oportünistlerinin «İslâmcı Halk Cephesi» adını verdikleri, millî hareket karşısındaki emperyalizm ve işbirlikçileri cephesi, kökü halk dalkavukluğunda olan küçük burjuva tahlilleri ile takviye edilmektedir. Bir kısım CHP yöneticileri, yanlış bilince ve emperyalizmin beslediği eğilimlere boyun eğmek yolundadır.

Emperyalizm ve işbirlikçileri, 27 Mayıs Anayasasına karşı açtıkları siyasî af kampanyasıyla, başta İnönü olmak üzere bir kısım CHP politikacılarının desteğiyle, seçim mücadelesini saptırmaya ve dikkatleri başka noktalara çekmeğe, millîci güçleri bölmeye, kemalist geleneğe bağlı silâhlı kuvvetler içindeki sağlam subay kadrolarını tecrit etmeğe çalışmıştır. Emperyalizm, sosyalist güçlerin en ön safta yer aldığı ve hızla gelişen millî cephe karşısında en geniş işbirlikçi cepheyi kurma çabası içindedir. Ortanın Solu hareketi, gerici - parlamentarizm yoluna sokularak saptırılmak istenmektedir. Ordu Yardımlaşma Kurumu yabancı sermayenin ortağı haline getirilerek, Ordu'nun kemalist kökeni köreltilmeye çalışılmaktadır. Bütün bu millî cepheyi bölme, onu uyuşturma çabaları karşısında yurtseverlere düşen görev, emperyalizm ve işbirlikçilerinin bu taktiklerini gün ışığına çıkarmak, millî bilinci keskinleştirmek ve «Devrimciler el ele millî cephede» sloganını derinliğine geliştirmek, millî cepheyi sağlam temeline, bütün millî sınıflar temeline oturtmaktır. Türkiye tarihinin bütün millî - demokratik kazançlarını korumak ve «Tam bağımsız gerçekten demokratik Türkiye» yi gerçekleştirmek anlamında devrimciler, partisiz veya hangi partiden olursa olsun, omuz omuza vererek 27 Mayıs Anayasasının demokratik çizgisini başarıyla savunmuşlardır. Devrimcilerin omuz omuza vereceği mücadelenin hedefi, millî hükûmettir. İşçi, köylü, subay, memur, esnaf, zenaatkâr, millî burjuva, bütün yurtseverler temeline dayanan millî hükûmet, millî - demokratik güçlerin hükûmeti.

İŞÇİ - KÖYLÜ HAREKETLERİ

Türkiye'nin içinde bulunduğu iktisadî çıkmaz toplumun bütün sınıf ve tabakalarını etkilemekte, işçilerin ve köylülerin sınıf mücadelelerine hız vermektedir. İşgücünün mutlak olarak büyümesi, emek talebindeki artışa göre çok fazladır. Kırsal arazide nüfus hızla çoğalmakta, orta ve küçük köylü elindeki toprağı gitgide daha fazlalaşan aile fertlerine bölüştürmek zorunda kalmaktadır. Bu yüzden, az topraklı köylülerin bir kısmı şehire göç etmekte ve topraklarını elden çıkarmaktadırlar. Bu ise toprağın birkaç kişide toplanması sürecini hızlandırmaktadır. İşlenebilir toprakların sınırına gelinmiş, hattâ aşılmış olması, toprak dağılımındaki eşitsizlik ve kısmen işgücünün yerini alan makine, topraksız ve fakir köylünün, topraktan geçimini sağlamasını engellemektedir. Sanayi kesiminde iş imkânları kısıtlı olduğu için, şehirlerin kapıları da köylünün yüzüne kapanmaktadır. Bu durum ve genel iktisadî çıkmaz köylü hareketlerine sebep olmaktadır. Son olarak, yeni mahsul hububat fiyatlarına zam yapılmış olması, işçi sınıfına olduğu kadar, fakir ve topraksız köylüde de ağır bir yük olacaktır.

Türkiye'nin ihracatı değer olarak düşerken miktar olarak artmaktadır. İtha-

lât ise fazlalaşmıştır. Dışa bağlı Türk ekonomisi bu dış ticaret çıkmazından tümüyle etkilenmektedir. Piyasadaki bazı mamul ve yarı mamul madde darlığı fiyatları artırmış, montajcılar bile yerli parça kıtlığı ve döviz sıkıntısı yüzünden şikâyete başlamışlardır. Vehbi Koç hızla artan fiyatlar dolayısıyla işçi ücretlerindeki artışların bir işe yaramadığını itiraf ederken, kapitalistler kendileri de sıkıntıda iken, ücretleri artırmanın imkânsızlaştığını belirtmişlerdir. Spekülasyon yüzünden Türk parasının serbest piyasadaki değeri hızla düşmektedir. Devlet iktisadî teşekkülleri zarar etmekte, devlet harcamalarını karşılıyamamaktadır. Sanayinin bazı kesimlerinde stoklar artmıştır. Kısacası Türkiye büyük bir iktisadî buhran içindedir. Ve bu durumun yükü en ağır şekliyle işçi sınıfının ve fakir köylülerin omuzuna bindiği için en kesin tepkiler de onlardan gelmektedir. Elbette ki maddî hayat şartlarının gitgide kötüleşmesi bu tepkilerin tek sebebi değildir. Türkiye halkının emperyalizme ve işbirlikçi iktidara karşı mücadelede edindiği deneyler, gün geçtikçe yoğunlaşan millî bilinç, işçi sınıfı mücadelelerinde kendini yer yer gösteren siyasî bilinç de işçilerin ve fakir köylülerin devrimci hareketlerini hızlandırmaktadır.

Köylü Hareketleri

Bütün bu nedenlerden dolayı son iki ay topraksız ve fakir köylülerin yoğun mücadelelerine sahne oldu. Hortuna, Pancar ve Kuşçuburun köyleri halkları ağalara ait pancar çiftliğinin bazı kısımlarını işgâl ettiler. Köylüler evvelden kiracı olarak çalıştıkları toprakların, tapu fazlası, dolayısıyla hazine arazisi olduğunu söyleyip toprakları sürmeye başladılar. Atalan köyü ise jandarma kordonu altına alındı ve Atalan toprak işgâli örneğinin başka köylere yayılmaması için faaliyetlere girişildi. Bu arada İzmir Valisi Atalan köylülerine sus payı verilmesi ve ağalarla aralarının bulunması için çaba harcıyordu. Haymana'ya bağlı Culuk köyü halkı ise, ağalara karşı ortak harekete girdiler. Ağaların elindeki 30000 dönüm arazinin 6000 dönümünden fazlasının hazine malı olduğunu tesbit ederek, ağaların Anayasaya aykırı hareket ettiğini ilân ettiler. Hilvan'da Ziraat Bankası kredilerinin haksız dağıtımı üzerine köylüler bankaya hücum ettiler. Ayrıca Kars'ın Susuz ilçesine bağlı İncesu ve Çamçavuş köylüleri kredi dağılımındaki adaletsizliği protesto ettiler. Gaziantep'de Oğuzeli ilçesinin Karadibek köyünde, köylüler 3000 dönümlük araziyi işgal ettiler. İşgalin sebebi arazinin, sahipleri tarafından başkalarına kiralanmak istenmesiydi. Yıllarca ortakçılık ettikleri kapının yüzlerine kapanması üzerine, topraksız köylü işgalden başka çıkar yol görememişti. Antalya'nın Manavgat ilçesine bağlı Çolaklı köyünde, köylülere ait topraklar, jandarma himayesinde ağalar tarafından işlenmeye başlanınca, bütün köy halkı direnmeye girişti. 180 haneli köyde 100 hane topraksızdı. Ağaların ise traktörleri vardı, toprakları vardı, sırtlarını dayadıkları AP iktidarı vardı. Jandarma ve komando birlikleri köyü muhasara edip 13 kişiyi tutukladılar. Ve ağalar jandarma süngüsünün gölgesi altında sömürülerini yoğunlaştırdılar. Topraksız ve fakir köylünün toprak mücadelesine bayrak olan Atalan köyünde ise ağanın adamları bir köylüyü kurşun yoğmuruna tuttular ve ağanın çiftliğine kaçırdılar. Bunun üzerine Atalan köylüleri, çiftliğe baskın verdiler ve kaçırılan köylüyü kurtardılar. Atalan'da gene jandarma devriye gezmektedir. Yozgat'ın Yerköy ilçesine bağlı Kayadibi köylüleri de Atalan ve Göllücedeki toprak işgallerini örnek alarak, hazine arazisini ele geçirmiş bulunan ağalara karşı mücadeleye giriştiler. Urfa, Harran bucağına bağlı Rihayat köyünde ise,

köylüler, yıllardır ekip biçtikleri toprak-lardan, bir ağanın iddiası üzerine çıkartıldılar. Müslim Ağan adlı ağa araziye sahip çıkmakta, köylüler ise toprakları dedelerinden beri Vakıflardan kiraladıklarını ileri sürmektedirler. Köylülerin direnmesine rağmen jandarma araziyi boşaltmış ve ağanın traktörü gelip tarlaları sürmüştür. Rihayat köylüleri Urfa'ya kadar yürüyüş yapmağa karar vermiş bulunuyorlar. Malatya, Akçadağ'a bağlı Keller ve Hançerli köylüleri, çocuk - kadın - erkek hep beraber Malatya Hükûmet Meydanına yürüyerek Amerika'yı, ağaları, tefecileri protesto etmişlerdir.

Topraksız ve fakir köylülerin sürüp giden ve gün geçtikçe şiddetlenen toprak mücadeleleri, AP hükûmetini telâşa düşürmüştür. Bir yandan ağalar kendi silâhlı adamlarını köylülerin üzerine salarlarken, öte yandan da iktidar jandarma baskısını ve dayağını köye yerleştirmiştir. Bu baskı öylesine şiddetlidir ki Kütahya Değirmenözü köylülerinden Mevlüt Karakaya devrimci bir köylü olduğu için köyünde barınamamış, İstanbul'da iş tutmaya çalışmaktadır. Atalan ve Torbalı'nın yanına yaklaşmak bile tehlikelidir. Elmalı köyleri yasak bölge gibidir. Köylülerin toprak mücadelesi hükûmetçe en kesin şiddet tedbirleriyle karşılanırken, basın, artık toprak işgallerine, günlük olay olarak iki satırla yer vermektedir. Köylüler, işgal, miting ve yürüyüşleri sırasında, yani devrimci köylü hareketi yükselen bir dalga iken, devrimci gençlik örgütlerinin ilgisini, fiilî desteğini görmekte idi. Gençler birkaç günlük bir katkıdan sonra, bir bakıma zorunlu olarak, gene şehirlere dönünce, köylüler tek desteklerini de kaybetmektedirler. Bu yüzden devrimci gençler kurulan ilişkinin sürdürülmesi için haberleşmeye hız vermeli ve köylü, sonuna kadar devrimci gençle beraber olduğunu hissetmelidir. Bugün, topraksız ve fakir köylünün mücadelesi örgütsüz, desteksiz ve dağınıktır. Fakat gene de Atalan ve Torbalı'dan ateşlenen kıvılcım bütün Türkiye'yi sarmaktadır. Ama bir örgüt gücüne sahip olmadıkları sürece, Demirel'in baskı rejimi, bu kıvılcımları tek tek söndürme yoluna gidecektir.

İşçi Hareketleri

Geçen ayın en kavgalı geçen grevi, İstanbul, Ankara, İzmir ve Adana'da, Amerikan işyerlerindeki grevdi. Hemen hergün grevci işçilerle toplum polisi çatışıyordu. Amerikalılar sendika başkanını dövüyorlar, peşinden de suçlu arkadaşlarını daha mahkemeye çıkmadan özel bir uçakla, yurt dışına kaçırıyorlardı. Amerikan ve NATO malzemesini gizlice limana sokmağa çalışan, Atina'dan uçakla yiyecek içecek getirten Amerikalılar, grev kırıcılığı yapıyorlardı. Grevci işçinin de tepkisi aynı derecede sert oldu. İşçiler İzmir'e Amerikan ve NATO malzemesi getiren Amerikan şilebinin kaptanını kaçırdılar. Gene bir başka şirketi işgal ederek yükünün boşaltılmasına engel oldular. Tuslog Müfreze Komutanlığı binasında grevci işçilerle Amerikalılar birbirlerine girdiler. Hele Amerikan gizli polis teşkilâtından biri film çekmeğe kalkınca, işçiler Tuslog Karargâhını işgal ettiler ve Tuslog'un camları aşağı iniverdi. İzmir'de olaylar sürüp giderken, NATO - İş Sendikası, Ankara'da bulunan 8 işyerinde de âni olarak grevi başlattı. Grevle birlikte kavga da başladı, Balgat'taki Amerikan okulunda, işçiler yiyecek yüklü kamyonun dışarı çıkartılmasına mani oldular. Grev boyunca, Amerikan askeri ve polisi her türlü kanunsuzluğu yapmış, Türk adliyesini hiçe saymıştı. Oysa grevci işçiler greve, yüzde 10 ücret artışı, sosyal yardım, yıllık ikramiye gibi taleplerle başlamıştı. Ama bir aylık mücadele sonunda «Kahrolsun Amerika» diye bağırıyorlardı. Amerikalının zorbalığı ve hükûmetin bu-

na müsamahası o derecede idi ki, Türk-İş'e bağlı NATO-İş Sendikası bile «Hükûmet, Amerika'dan yana mı, yoksa oyunu aldığı Türk işçisinden yana mı» diye yakınıyordu. Amerikalının ve emrindeki toplum polisinin bütün maddî gücüne rağmen işçiler grevi yürütmektedirler. Grev, işçinin siyasî bilincini de keskinleştirmiştir. Toplum polisi ile çatışmada işçilerden ağır yaralanan olmuş, bu durum işçilere «Toplum polisi - Amerikan uşağı - satılmış» dedirtmiştir. DP-YTP yakınlaşmasının gazetelere manşet 'olduğu gün basında şu ufacık haber de yer almıştır: «İzmir'de grevci işçiler ve Manisa'dan gelen temizlik işçileri bir yürüyüş yapmışlar ve **kahrolsun Amerika** diye bağırmışlardır.» Ellerindeki pankartlarda ise «Kore'de Türk askerini yedin, Türkiye'de işçi hakkını yedin.» «Amerika bizi soydun, adını anlaşma koydun» gibi sözler yazılıdır. Grevci işçiler İzmir'den Ankara'ya kadar Amerikan aleyhtarı bir de yürüyüş yapacaklardır.

Diğer işçi olaylarına gelince: Bartın kereste fabrikasından 200 işçi bir sendika kurup yürüyüş yaptılar. Karabağlar Nuralp Lastik ve Plastik Fabrikası grevi işçi ve işveren temsilcilerinin anlaşmasıyla sona erdi. Hoechst İlâç Fabrikası'nda 135 işçi 300 lira zam ve iş emniyeti sağlanması talebiyle greve gitti. Elektronik beyinler yapımcısı ve işleticisi IBM'in Türkiye'deki iş yerinde grev kararı alındı. Kartal Mutlu Akü Fabrikası işçilerinin greve teşebbüsü işverence önlendi. Konya'daki Krom Magnezit Fabrikası grevi devam etmekte... İşveren grevi baltalamak için jandarmaları çağırdı ve işçiler karakola götürülüp dövüldüler. Topçular Horoz Çivi Fabrikası grevine gençlerin destek olması üzerine toplum polisi geldi, çıkan çatışmada bir işçi ağır yaralandı. Bisiklet Fabrikası Bisan'da grev sona erdi, işçiler ücret ve sosyal hakları elde ettiler. İstanbul'da çeşitli hastahanelerde görevli 400 kadar sağlık personeli, bozuk hayat şartlarını ve yetersiz ücretleri protesto etmek amacıyla yürüyüş yaptılar.

İşçilerin grevler ve yer yer fabrika işgalleri şeklinde yürüttükleri sınıf mücadeleleri, ücret artışı, sosyal haklar ve iş teminatı gibi hedeflere yönelmektedir. Bağlı oldukları sendikalar devrimci olmasalar bile, ne de olsa örgüt olduklarından, işçiler bundan güç almaktadırlar. Demirel hükûmeti, grevlerin siyasî nitelik kazanmaması için elinden geleni yaparken, işçilerin bazı iktisadî taleplerini karşılamağa dikkat etmektedir. Örneğin, Sosyal Sigortalar Kanununda değişiklik öngören tasarı kabul edilmiştir. Buna göre, emeklilik yaşı erkekler için 55, kadınlar için ise 50 olacak, emekli ödeneği % 50'den % 70'e çıkartılacaktır. Bu, bugüne dek emekliye ayrılanlar da bu tasarıdan yararlanacaklar, emekli ve malüller Sosyal Sigorta Hastahanelerinde yatarak tedavi görecekler, iş kazası, meslek hastalığı sonucu ölenlerin yakınlarına % 70 maaş verilecektir. Sosyal Sigortalar Kurumu öğrenci yardım yönetmeliğinin son şekli ile, işçi çocuklarının okuması için 15 milyon Türk liralık bir fon ayrılmıştır. Sayıları 150 bini bulan kapıcılar ve 16 yaşından büyük çıraklar İş Kanunu kapsamına alınmıştır. Türkiye ölçüsünde işçilerin günlük asgarî ücretlerini tesbitle görevli merkezî komisyon ise ortalama asgarî ücreti 491 kuruş artırmış ve 17,41 lira yapmıştır.

Bütün bunlar işçilerin maddî hayat şartlarının iyiye gittiğini göstermez. Yalnız hiç olmazsa gitgide kötüleşen durumlarının, nisbeten yavaş kötüleşmesinin sağlandığını gösterir. Oysa topraksız ve az topraklı köylülerin durumu işçiler gibi değildir. Onlar mücadeleleri sonunda, sadece jandarma dayağı alabilirken, işçiler polis cobunun yanında bazı somut haklar da elde edebilmektedirler.

GENÇLİK HAREKETİ ve BAZI EĞİLİMLER

1969 Türkiye'sinde anti-emperyalist eylemin ağırlığını genellikle gençlik kitlesi taşımaktadır. Çoğunlukla, anti-emperyalist hareketler sosyalistlerin yönettiği gençlik kitlesi tarafından yapılmaktadır. Durum böyle olunca, sosyalist gençlerin yapısı ve ideolojik sağlamlığı özel bir önem kazanmaktadır. Sosyalist gençler, henüz tam bir disiplin içinde bulunmamaktadır ve kesin bir ideolojik bütünlüğe kavuşmamıştır. Sosyalist gençlerin içinde bulunduğu bu durumun olumsuz yönü, elbette ki, onların yönetimindeki devrimci eylemleri de etkileyecek ve yapılması mümkün ideolojik ve taktik hatalar millî demokratik mücadelemize zarar verecektir.

Sosyalist gençlik kesiminin tam ve kesin bir ideolojik bütünlüğe kavuşmamış olmasının bir nedenini, bu kitlenin sınıfsal yapısında aramak gerekir. Çünkü sosyalist gençler, çoğunlukla küçük burjuva kökenlidirler. Bu köken, bilimsel sosyalizmle temasa ne kadar gelmiş olursa olsun sosyalist gençlerin bilimsel sosyalizmin çizgisi dışına yer yer düşmelerinde, çeşitli sosyalistçe olmayan eğilimler de etken olmaktadır. AYDINLIK'ın 6. sayısında çıkan «Devrim Silâhı Olarak Felsefe» isimli makalesinde Louis Althusser tarafından da bu noktaya işaret edildiğini ve şu görüşün ileriye sürüldüğünü görmüştük; «Proleterlerin, proletaryanın 'sınıf durumuna' geçişlerini kolaylaştıran 'sınıf güdüleri' vardır. Aydınlarda ise bu geçişe şiddetle karşı duran bir küçük burjuva sınıf güdüsü bulunur... Proletaryanın sınıf durumuna geçebilmek için proleterlerin sınıf güdülerinin eğitilmesi yeter; buna karşılık, küçük burjuvaların, dolayısıyla aydınların sınıf güdülerinin **devrim geçirmesi** gerekir. Bu eğitim ve devrim, son tahlilde bilimsel sosyalizmin teorisinin ilkelerine dayanarak yürütülen proletarya sınıf mücadelesi tarafından belirlenir.»

Sosyalist gençlerin küçük burjuva yanlarını terkedebilmeleri için yığınların siyasî mücadelelerine fiilen katılmaları ve yığınlarla özdeş olmaları gerekmektedir. AYDINLIK bu görüşü bundan önceki sayılarında savunmuş ve büyük sosyalist önderlerin bu yöndeki yazılarını yayınlamıştı.

Bugün, Türkiye'deki sosyalist gençlerde zaman zaman küçük burjuva bireyciliği, popülizm, pasifizm ve terörizm gibi eğilimler ve doğru devrimci çizgiden kaymalar görülebilmektedir.

Küçük Burjuva Bireyciliği

Bireycilik, sosyalist kadrolara musallat olabilecek başlıca hastalıklardandır. Bireycilik, sosyalist kadroların bütünlüğünü ve verimini sağlayan demokratik merkeziyetçilik ilkesini darbeleyen, kollektif çalışma anlayışını zedeleyen, böylece kadrolar arasındaki dayanışmayı sarsan ve kadroların moral gücünü yıpratan bir tutumdur. Kadrolar arasında bireyci eğilimler çeşitli görüntülerde ortaya çıkabilir. Bireycilik, kimi zaman kişisel ihtiraslar, kimi zaman disiplinsiz, sorumsuzca davranışlar ve kimi zaman da gereksiz kahramanlıklar olarak ortaya çıkabilir. Küçük burjuvazinin büyük sermayenin baskısı altında proletarya ideolojisini kabul ederek proleter hareketine katılması mümkündür. Ancak, proleter hareketine katılan küçük burjuvalar tutarsız yanlarından tam arınmadıkları takdirde, özel mülkiyet güdülerini muhafaza ettikleri sürece bireyci eğilimlerini proleter hareketine bulaştırabilir, ona zarar verebilirler. Küçük burjuva bireyciliğinin temelinde küçük burjuvazinin bu karmaşık sınıf durumu yatar. Devrimci örgütlerde hizipçiliğin kaynağında da bu küçük burjuva bireyciliği vardır. Devrim-

ci örgütlerde hizipçiliğin, dolayısıyla küçük burjuva bireyciliğinin ortadan kaldırılma yolu yoğun bir teorik eğitim ve yığın eylemlerine katılmaktır. Böylece, kollektif mücadele anlayışı yerleşir ve bireyci eğilimler tasfiye olur.

Popülizm

Sosyalizmin bilimini ve işçi sınıfı hareketinin muhtevasını tam kavrayamayan gençler arasında popülist eğilimler başgöstermektedir. Gençlerin yoksul halk kitleleriyle ilişkilerinde duygusal davranmalarından ileri gelen bu hastalık; devrimci eylemi yozlaştırmakta ve sınıf mücadelesini yumuşatan bir tavır almaktadır. Popülizm, özellikle 19. yüzyıl Rus devrimci hareketinde görülmüş olan bir eğilimdir. Popülizm soyut bir halk hayranlığına ve halk dramatizmine dayanır. Oysa, bilimsel sosyalizm halk sınıflarının, millî - demokratik aşamada, kitle olarak gücüne güvenir ve tarih tekerleğini ileriye döndürecekleri olgusunu gözeterek onlara inanır. Halk dalkavukluğu yaparak, popülizmin düştüğü halk kuyrukçuluğuna düşmez. Halkın devrimci olan ve geri olan yönlerini değerlendirir. Popülizm, büyük sermayenin tarih sahnesinden yok etmeye başladığı, umutsuzluk içindeki feodal dönem artığı köy küçük burjuvazisinin büyük sermaye güçlerine başkaldıran ideolojisidir. Halkın çelişkilerini doğru değerlendirerek ve bu çelişkilerin çözümünde kitlelere doğru çizgide öncülük ederek popülizm etkin bir ideoloji olmaktan çıkarılabilir.

Terörizm

Terörizm de kaynağını küçük burjuva bireyciliğinde bulur. Kitle eylemini gözetmez ve devrimci mücadelenin başarısını bir kaç kişinin bireysel girişimlerine ve kahramanlıklarına terkeder. Belli bir hedefe yönelmiş planlı, programlı bir eylem biçimi yerine sabotaj hareketlerine, suikastlara yönelir ve kitle ajitasyonunu, propagandayı ihmal eder. Terörizmin nedeni kitleden kopukluktur ve kitle eylemlerinin başarısı terörizmin iflâsıdır. Küçük burjuva kahramanlığı olan terörizm her an küçük burjuva yılgınlığına dönüşebilir.

Pasifizm

Pasifizm küçük burjuva yılgınlığıdır. Sınıf mücadelesinin keskinleşmesinden ve sertleşmesinden tedirgin olan küçük burjuvazinin ideolojisidir. Devrimci karakter ve devrimci atılganlıktan yoksundur. Sınıf mücadelesinin dinamiği pasifizmi yokeder.

Gençlik hareketi bütün bu eğilimlerin dışında olarak kitlelerle, işçi sınıfı ve köylülerle bağ kurduğu ölçüde, onların hareketi ile birleştiği ölçüde tutarlılık kazanır. Ancak, bu yönde ilerleyebilen bir gençlik hareketi millî demokratik mücadelemizde olumlu bir yer sahibi olabilir. Aydınlık ilk sayılarından beri bu nokta üzerinde ısrarla durmuştur ve duracaktır.

SBF ve İTÜ'de Seçimleri Devrimciler Kazandı!

SBF Öğrenci Derneği seçimlerini önümüzdeki devrimci mücadele aşamasını millî demokratik devrim olarak saptayan sosyalistler, ortanın solundan, sağın en ucuna kadar ittifak kuran bir cepheye karşı kazandılar. Seçimde sosyalistler, şimdiye kadar SBF Öğrenci Derneği seçimlerinde kaydedilmiş en yüksek oyu (501) aldılar. AYDINLIK kurucularından ve Yazı İşleri Müdürlerimizden Cengiz Çandar arkadaş SBF Öğrenci Derneği Başkanı olmuştur. İTÜ de ise mücadele proleter sosyalistleri ile oportünistler arasında olmuş ve oportünistlerin ideolojik yenilgilerini kongreyi terkederek tamamlamaları üzerine Tarık Almaç İTÜ Talebe Birliği Başkanı olmuştur. Tarık Almaç, İstanbul Teknik Üniversitesi'nde oportünizme karşı yürütülen ideolojik

GENÇLİK HAREKETİ ve BAZI EĞİLİMLER

1969 Türkiye'sinde anti-emperyalist eylemin ağırlığını genellikle gençlik kitlesi taşımaktadır. Çoğunlukla, anti-emperyalist hareketler sosyalistlerin yönettiği gençlik kitlesi tarafından yapılmaktadır. Durum böyle olunca, sosyalist gençlerin yapısı ve ideolojik sağlamlığı özel bir önem kazanmaktadır. Sosyalist gençler, henüz tam bir disiplin içinde bulunmamaktadır ve kesin bir ideolojik bütünlüğe kavuşmamıştır. Sosyalist gençlerin içinde bulunduğu bu durumun olumsuz yönü, elbette ki, onların yönetimindeki devrimci eylemleri de etkileyecek ve yapılması mümkün ideolojik ve taktik hatalar millî demokratik mücadelemize zarar verecektir.

Sosyalist gençlik kesiminin tam ve kesin bir ideolojik bütünlüğe kavuşmamış olmasının bir nedenini, bu kitlenin sınıfsal yapısında aramak gerekir. Çünkü sosyalist gençler, çoğunlukla küçük burjuva kökenlidirler. Bu köken, bilimsel sosyalizmle temasa ne kadar gelmiş olursa olsun sosyalist gençlerin bilimsel sosyalizmin çizgisi dışına yer yer düşmelerinde, çeşitli sosyalistçe olmayan eğilimler de etken olmaktadır. AYDINLIK'ın 6. sayısında çıkan «Devrim Silâhı Olarak Felsefe» isimli makalesinde Louis Althusser tarafından da bu noktaya işaret edildiğini ve şu görüşün ileriye sürüldüğünü görmüştük; «Proleterlerin, proletaryanın 'sınıf durumuna' geçişlerini kolaylaştıran 'sınıf güdüleri' vardır. Aydınlarda ise bu geçişe şiddetle karşı duran bir küçük burjuva sınıf güdüsü bulunur... Proletaryanın sınıf durumuna geçebilmek için proleterlerin sınıf güdülerinin eğitilmesi yeter; buna karşılık, küçük burjuvaların, dolayısıyla aydınların sınıf güdülerinin **devrim geçirmesi** gerekir. Bu eğitim ve devrim, son tahlilde bilimsel sosyalizmin teorisinin ilkelerine dayanarak yürütülen proletarya sınıf mücadelesi tarafından belirlenir.»

Sosyalist gençlerin küçük burjuva yanlarını terkedebilmeleri için yığınların siyasî mücadelelerine fiilen katılmaları ve yığınlarla özdeş olmaları gerekmektedir. AYDINLIK bu görüşü bundan önceki sayılarında savunmuş ve büyük sosyalist önderlerin bu yöndeki yazılarını yayınlamıştı.

Bugün, Türkiye'deki sosyalist gençlerde zaman zaman küçük burjuva bireyciliği, popülizm, pasifizm ve terörizm gibi eğilimler ve doğru devrimci çizgiden kaymalar görülebilmektedir.

Küçük Burjuva Bireyciliği

Bireycilik, sosyalist kadrolara musallat olabilecek başlıca hastalıklardandır. Bireycilik, sosyalist kadroların bütünlüğünü ve verimini sağlayan demokratik merkeziyetçilik ilkesini darbeleyen, kollektif çalışma anlayışını zedeleyen, böylece kadrolar arasındaki dayanışmayı sarsan ve kadroların moral gücünü yıpratan bir tutumdur. Kadrolar arasında bireyci eğilimler çeşitli görüntülerde ortaya çıkabilir. Bireycilik, kimi zaman kişisel ihtiraslar, kimi zaman disiplinsiz, sorumsuzca davranışlar ve kimi zaman da gereksiz kahramanlıklar olarak ortaya çıkabilir. Küçük burjuvazinin büyük sermayenin baskısı altında proletarya ideolojisini kabul ederek proleter hareketine katılması mümkündür. Ancak, proleter hareketine katılan küçük burjuvalar tutarsız yanlarından tam arınmadıkları takdirde, özel mülkiyet güdülerini muhafaza ettikleri sürece bireyci eğilimlerini proleter hareketine bulaştırabilir, ona zarar verebilirler. Küçük burjuva bireyciliğinin temelinde küçük burjuvazinin bu karmaşık sınıf durumu yatar. Devrimci örgütlerde hizipçiliğin kaynağında da bu küçük burjuva bireyciliği vardır. Devrim-

ci örgütlerde hizipçiliğin, dolayısıyla küçük burjuva bireyciliğinin ortadan kaldırılma yolu yoğun bir teorik eğitim ve yığın eylemlerine katılmaktır. Böylece, kollektif mücadele anlayışı yerleşir ve bireyci eğilimler tasfiye olur.

Popülizm

Sosyalizmin bilimini ve işçi sınıfı hareketinin muhtevasını tam kavrayamayan gençler arasında popülist eğilimler başgöstermektedir. Gençlerin yoksul halk kitleleriyle ilişkilerinde duygusal davranmalarından ileri gelen bu hastalık; devrimci eylemi yozlaştırmakta ve sınıf mücadelesini yumuşatan bir tavır almaktadır. Popülizm, özellikle 19. yüzyıl Rus devrimci hareketinde görülmüş olan bir eğilimdir. Popülizm soyut bir halk hayranlığına ve halk dramatizmine dayanır. Oysa, bilimsel sosyalizm halk sınıflarının, millî - demokratik aşamada, kitle olarak gücüne güvenir ve tarih tekerleğini ileriye döndürecekleri olgusunu gözeterek onlara inanır. Halk dalkavukluğu yaparak, popülizmin düştüğü halk kuyrukçuluğuna düşmez. Halkın devrimci olan ve geri olan yönlerini değerlendirir. Popülizm, büyük sermayenin tarih sahnesinden yok etmeye başladığı, umutsuzluk içindeki feodal dönem artığı köy küçük burjuvazisinin büyük sermaye güçlerine başkaldıran ideolojisidir. Halkın çelişkilerini doğru değerlendirerek ve bu çelişkilerin çözümünde kitlelere doğru çizgide öncülük ederek popülizm etkin bir ideoloji olmaktan çıkarılabilir.

Terörizm

Terörizm de kaynağını küçük burjuva bireyciliğinde bulur. Kitle eylemini gözetmez ve devrimci mücadelenin başarısını bir kaç kişinin bireysel girişimlerine ve kahramanlıklarına terkeder. Belli bir hedefe yönelmiş planlı, programlı bir eylem biçimi yerine sabotaj hareketlerine, suikastlara yönelir ve kitle ajitasyonunu, propagandayı ihmal eder. Terörizmin nedeni kitleden kopukluktur ve kitle eylemlerinin başarısı terörizmin iflâsıdır. Küçük burjuva kahramanlığı olan terörizm her an küçük burjuva yılgınlığına dönüşebilir.

Pasifizm

Pasifizm küçük burjuva yılgınlığıdır. Sınıf mücadelesinin keskinleşmesinden ve sertleşmesinden tedirgin olan küçük burjuvazinin ideolojisidir. Devrimci karakter ve devrimci atılganlıktan yoksundur. Sınıf mücadelesinin dinamiği pasifizmi yokeder.

Gençlik hareketi bütün bu eğilimlerin dışında olarak kitlelerle, işçi sınıfı ve köylülerle bağ kurduğu ölçüde, onların hareketi ile birleştiği ölçüde tutarlılık kazanır. Ancak, bu yönde ilerleyebilen bir gençlik hareketi millî demokratik mücadelemizde olumlu bir yer sahibi olabilir. Aydınlık ilk sayılarından beri bu nokta üzerinde ısrarla durmuştur ve duracaktır.

SBF ve İTÜ'de Seçimleri Devrimciler Kazandı!

SBF Öğrenci Derneği seçimlerini önümüzdeki devrimci mücadele aşamasını millî demokratik devrim olarak saptayan sosyalistler, ortanın solundan, sağın en ucuna kadar ittifak kuran bir cepheye karşı kazandılar. Seçimde sosyalistler, şimdiye kadar SBF Öğrenci Derneği seçimlerinde kaydedilmiş en yüksek oyu (501) aldılar. AYDINLIK kurucularından ve Yazı İşleri Müdürlerimizden Cengiz Çandar arkadaş SBF Öğrenci Derneği Başkanı olmuştur. İTÜ de ise mücadele proleter sosyalistleri ile oportünistler arasında olmuş ve oportünistlerin ideolojik yenilgilerini kongreyi terkederek tamamlamaları üzerine Tarık Almaç İTÜ Talebe Birliği Başkanı olmuştur. Tarık Almaç, İstanbul Teknik Üniversitesi'nde oportünizme karşı yürütülen ideolojik

mücadelenin sabırlı ve çalışkan bir öncüsüdür. Türk Solu gazetesi ve Aydınlık dergisinin oportünizme karşı ideolojik-mücadelesini İTÜ'de ısrarla yürüten Tarık Almaç, devrimci düşünce ve eylemin gençlik kitleleri arasında benimsenmesinde önemli hizmetleri olan devrimci bir arkadaştır.

ALMANYA'DA «ULUSAL GENÇLİK KONGRESİ»

Almanya Türk Öğrenci Federasyonu (ATÖF)'nun öncülüğüyle 14 - 18 Mayıs 1969 tarihleri arasında Batı Almanya'nın Braunschweig şehrinde «Ulusal Gençlik Kongresi» toplanmıştır. Almanya'nın dörtbir köşesine yayılmış, ikiyüzbine yaklaşan işçi ve öğrenci kütlesini temsil eden delegeler, yurt dışındaki devrimci gücün önümüzdeki dönemde izliyeceği yolu çizmişlerdir. Yurt dışındaki koşulların elverdiği oranda Türkiye'deki hareketi desteklemek, ona güç katmak çabasında olduklarını bir defa daha belirtmişlerdir.

Kongre 102 delegenin ittifakıyla millî - demokratik devrim tezini benimsemiştir.

Bunun dışında kongrede, özellikle Türkiye'deki millî kurtuluş hareketiyle devrimci bağların güçlendirilmesi konusu üzerinde önemle durulmuştur. Bütün devrimciler, Türkiye'deki devrimci mücadele şartlarının öğrenilmesi ve gözlerin daima Türkiye'deki bağımsızlık ve demokrasi mücadelesine dönük olması gerektiğine dikkat çekmişlerdir.

Almanya'da kurulan Türk Toplumcular Ocaklarında, çeşitli kültür ve işçi derneklerinde ve «İşçi Postası», «Birlik» gibi yayın organlarının çevresinde örgütlenen devrimciler çeşitli baskılara göğüs gererek mücadele vermektedir.

Devrimciler, bir taraftan Türk resmî makamlarının baskı hareketlerine, diğer taraftan Alman kapitalizminin baskısına karşı koymak zorundadırlar. En son olarak 16 öğrenci arkadaşımızın bursu haksız olarak kesilmiştir. Almanya'da çalışanlar da birçok güçlüklerle mücadele durumundadırlar.

Yurt dışında çalışma zorunluğundaki Türk işçisinin, satılmış sendikalar içerisinde güçlü bir taze kuvvet halinde belirmesi gayretini devam ettirmek, işçi sınıfının sömürüye karşı yaptığı mücadelenin içinde yurt dışındaki işçi kütlesinin alacağı yeri belirtmek, onların bu mücadeleyi bilimsel sosyalizmin öncülüğünde yürütmelerine yardımcı olmak zorunluğu vardır. En önemlisi Türkiye'nin bağımsızlık savaşını desteklemek, yurttaki kardeşlerine yardımcı olmak, olayların içinde gelişen ve geliştirilen hareketi koşulların elverdiği dikkatle izlemek temel ilke olarak unutulmamalıdır.

Yurt dışında, özellikle Almanya'da yürütülen devrimci hareket, tesbit etmiş olduğu doğru devrimci yolda hızla ilerlemek istidadındadır.

DE GAULLE'DEN SONRA FRANSA

De Gaulle düştü. Malî oligarşinin hizmetinde on yıldan çok devlete hükmettikten sonra, çıkarlarını temsil ettiği çevrelerin hakbilmezliğine çarptı. Onlar için artık yük olmaya başladığı için paçavra gibi kaldırılıp atıldı.

De Gaulle'ün düşmesi Fransa'da değişen birşeyler olduğunu gösterir. Gelecek yönetimin dış politikası ise merak konusudur. Bu bakımdan De Gaulle'ün düşüşü üzerinde durmakta yarar vardır.

18 Haziran Çağrısı

De Gaulle'ün «18 Haziran Çağrısı» ile tarih sahnesinde göründüğü kabul edilir. 18 Haziran 1940'da Londra'dan radyo ile Fransız ulusuna yaptığı mukavemet çağrısı, Hitler faşizmine karşı Fransız mukavemetinin başlangıcı sayılır. Önce Londra'dan, daha sonra Kuzey Afrika'dan, De Gaulle'ün Fransız mukavemetini yönettiği ileri sürülür. Bundan dolayı, De Gaulle Fransız mukavemetinin kahramanı ilân edilmiştir.

De Gaulle'ün «18 Haziran Çağrısı» ndan çok önce, Fransız proletaryasının bilinçli öncü kadrolarının Hitler faşizmine karşı fiilî mukavemete geçtiklerini uluslararası irticaın ideolog tarihçileri unuturlar. Unutulan diğer bir tarihî gerçek te şudur: «18 Haziran Çağrısı» yalnız savaş sanayiinde çalışan uzmanlara ve İngiliz topraklarındaki Fransız subay ve askerlerine hitap eder. Daha sonra, Ekim 1940'da De Gaulle'ün kurduğu «İmparatorluk Savunma Konseyi» kolonilerdeki iderecileri kazanmayı amaç güder. De Gaulle'ün hazırladığı mukavemet hareketinde Fransız halkı, kurtuluşunu kendisi hiç bir şey yapmadan, dışardan bekleyecektir. Nitekim, ileri demokrat güçlerin Fransa topraklarında fiilen geliştirdikleri mücadele örgütleri De Gaulle ve işbirliği yaptığı Anglo-Sakson emperyalizmi tarafından desteklenmemiş, hattâ baltalanmıştır. Gereken desteğin sağlanması De Gaulle tarafından reddedildiği için, Hitler faşizminin üstün güçlerine karşı yiğitçe verdikleri umutsuz savaşta ölen Vercors makisinin kahramanlarının hatırası, De Gaulle'ün geçmişindeki kirli sayfalardan biridir.

De Gaulle ve Fransız yüksek burjuvazisinin Hitler ile işbirlikçilikte geri dönemiyecek kadar ileri gitmemiş kesiminin ilişkisini kurduğu Amerikan ve İngiliz emperyalizmi, Fransız yurtseverlerinin Nazi ordularına karşı silâhlanmasından korkmuşlardır. Bu silâhların sonunda kendilerine karşı dönmesi ihtimalini bertaraf etmek için, makilerde ve büyük şehirlerde fiilen dövüşen Fransız yurtseverlerine gereken yardımı yapmamışlardır. Fransa'yı gerici askerî bürokrasinin kumandasındaki üniformalı Fransızlarla desteklenen İngiliz ve Amerikan güçleriyle kurtararak, ileri ve gerçekten demokratik bir düzen yerine, gene malî sermaye oligarşisinin düzeninin geri getirilmesi De Gaulle'ün tarihî görevi olmuştur. De Gaulle bu görevini başarıyla tamamlamıştır.

Görüldüğü gibi, «18 Haziran Çağrısı» nı yapan ses, gerici askerî bürokrasinin, klisenin ve Fransız tekellerinin sesinden başkası değildir. De Gaulle bütün hayatı boyunca Fransa'daki en gerici kuvvetleri temsil eden, kadife eldivenli, ama demir yumruklu ince bir faşizmi gerçekleştirme hünerini gösteren bir siyasî şahsiyet olarak sivrilmiştir.

V. Cumhuriyet'in Kuruluşu

De Gaulle Fransa'da V. Cumhuriyet'in kurucusudur. II. Dünya Savaşından sonraki yıllar «sömürgelerin uluslaşması» dönemidir. Bu dönemde bütün eski tip sömürge imparatorlukları çökmüş ve yeni sömürgecilik doğmuştur. Sömürge imparatorluklarının tasfiyesi ve yeni sömürgecilik koşullarına intibak, sömürge imparatorlukları için oldukça çetin sorunlar yaratmıştır. II. Dünya Savaşından sonraki güçler dengesi Amerikan emperyalizminin lehinedir. Boşalan sömürge ülkeler birer ikişer Amerikan yeni sömürgeciliğinin at koşturduğu alanlar haline gelmektedir. Öte yandan, yeryüzünde sosyalizmin artan gücü ve toplumları daha ileri atılımların eşiğine getiren ulusal kurtuluş hareketleri emperyalizmin sömürü alanlarını daraltmaktadır. Bu koşullar içinde dünya emperyalist sistemi kendi

içinde yeni dengeler aramakta ve emperyalist ülkeler kendilerini yeni koşullara uydurmaya çabalamaktadır. Fransız sömürge imparatorluğunun tasviyesi ve Fransa'nın gittikçe güçsüzleşerek sıradan bir devlet haline gelmesi bu ülkedeki tekellerin faşizm eğilimlerini kamçılamakta; emekçi Fransız halkının sırtından tekellere kaynak transferleri yapabilecek, bunların diğer emperyalizmlerin tekelleriyle iç pazarda ve dünya pazarlarında rekabet edebilecek şekilde modernleşmelerinin koşullarını yaratabilecek güçlü bir devlet arayışı kendini göstermektedir. Cezayir gibi, sömürge imparatorluğundan arta kalmış olan toprakların elden kaçırılması da, Fransız tekellerinin isteğidir. Bu eğilimler 1958 yılında IV. Cumhuriyet'i çökertecek ve De Gaulle'ün işbaşına gelmesine yol açacaktır.

1958'de De Gaulle yönetimiyle açılan döneme ve De Gaulle'ün hazırlattığı anayasayla kurulan düzene V. Cumhuriyet adı verilir. V. Cumhuriyet Cezayir'deki gerici Fransız generallerinin ayaklanmasından doğmuştur. 1957 ve 1958 yılları faşist milislerin Fransa'da cirit attığı, faşist teşkilâtların pıtırak gibi çoğaldığı, faşizmin başkaldırdığı yıllardır. Tekellerin kışkırttığı bu güçlerin yarattığı güvensizlik ve şantaj ortamında, Fransız Komünist Partisi SFIO (Sosyalist Parti) içindeki bir azınlık grubu ve bazı radikallerin dışındaki bütün siyasî güçlerin teslimiyetten başka çare bulamadıkları görülür. Fransız orta ve küçük burjuvazisinin tekellerin faşizmini FKP'nin de katılacağı bir demokratik halk iktidarına tercih etmeleri, Fransız köylülerinin tutuculuğu, De Gaulle'ü iktidara getirmiştir. Katolik klisesi bu iktidar değişiminde De Gaulle'e gerçek bir destek sağlamıştır.

De Gaulle, iktidara gelmesinde birinci derecede rol oynayan gerici askerî bürokrasinin general Salan gibi, Cezayir'de ayaklanan diğer generaller gibi azgın unsurlarını hapse attırarak mükâfatlandırmış, şahsî iktidarına karşı daha uysal olan kütlesini ise supersonik uçaklarla, atom gücüyle donatarak sevindirmiştir. De Gaulle, ayaklarına halı seren köylü kütlesinin küçük aile işletmeleri halinde üretim yapan en geniş kesimini, büyük tarım burjuvazisinin yararına iktisaden tırpandan geçirerek mükâfatlandırmıştır. Birkaç yıl önce V. Cumhuriyet lehinde ağırlıklarını kullanan köylülerin yollar üzerinde traktörleriyle barikatlar kurdukları, De Gaulle yönetimine karşı şiddetli bir mücadeleye girdikleri görülmüştür. De Gaulle yönetimi, kendisine destek olan kliseyi, eğitimde lâiklik ilkesinden tavizler vererek, okullara tekrardan dinî eğitimini sokarak, klise okullarının hocalarının maaşlarını devlet hazinesinden ödeyerek memnun etmiştir. Küçük ve orta burjuvazi ise, Fransız proletaryasıyla birlikte, tekellerin yararına, ekonominin ağır masraflarını sırtlanmıştır. De Gaulle yönetimi altında tekellerin dışındaki bütün Fransız halkı ezilmiş, demokratik özgürlüklerinin sınırlandığını görmüştür. De Gaulle'ün başbakanı Michel Debré «özgürlükler iktidarın elini kolunu bağlar» demek cüretini kendisinde bulabilmiştir. Debré'nin bu sözü De Gaulle yönetiminin uslûbunu aslına en uygun biçimde özetlemektedir.

V. Cumhuriyet Fransız tekellerinin gerçek ihtiyaçlarından doğmuştur. On yıl kadar kısa bir zamanda sömürge imparatorluğunun hemen hemen tamamını kaybetmiş olan Fransız emperyalizmi, diğer emperyalist ülkelere göre daha yavaş bir hızla gelişmektedir. Fransız tekelleri çapları itibariyle diğer ülkelerin tekellerinden daha küçük ve güçsüz, teknoloji itibariyle daha geri, sevkü idare usulleri bakımından çok ilkeldirler. Hızlı bir serma-

ye temerküzüne, dikey ve yatay bütünleşmelere, teknolojik modernleşmeye, sevkü idare usullerini yenileştirmeye ihtiyaçları vardır. Ancak bu koşullarla dünya pazarlarında rekabet gücüne kavuşabilecekler, iç pazarı koruyabileceklerdir. Bunun için gerekli işlemlerin yüksek maliyetinin işçilerin, küçük köylülerin, çap bakımından daha ufak sermayedarların sırtına yüklenmesi gerekmektedir. Onları bu yükler altında dahi uysal tebaa halinde tutabilecek, tekellerin güdümünde güçlü bir devlet yönetimine ihtiyaç vardır. De Gaulle'ün tarihî görevi bu olmuştur.

De Gaulle, on yıldan fazla bir zaman boyunca, tekellerin hizmetinde çalışmış; Fransız tekellerinin iç sömürüsünü teminat altında tutmuş, onların dışarda himayesini başarmıştır. Dış pazarlarda Fransız sermayesinin menfaatlarının korunması için gerekli büyük devlet gücünün yaratılması De Gaulle'ün kişisel ihtiraslarına, gerici askerî bürokrasinin isteklerine tamamiyle uygun düşmüştür. De Gaulle yönetimi, bu amaçla, Fransa'yı büyük bir devlet haline getirmenin yollarını aramıştır. Bu nedenle Fransız askerî gücünü geliştirmiş, Fransa'yı kendi başına termonükleer silâh imâl eden bir ülke haline getirmeye çalışmış, iktisadî alanda Amerikan emperyalizmiyle çatışmaya girmiş, dolara karşı amansız bir şekilde saldırmış, siyasî planda Fransa etrafında bir güçler ittifakı aramış ve bunu kurabilmek için geri bırakılmış ülkelerde çoğu zaman Amerika ile çatışan bir politika gütmüştür. De Gaulle yönetimindeki Fransa emperyalist sistem içinde statükoya başkaldıran başlıca ülke olmuştur. Ancak, Ant gibi bazı dergilerde söylediği gibi, De Gaulle iktidarında Fransa, Amerikan emperyalizmine karşı anti-emperyalist! bir politika gütmemiştir. Fransa'nın bu dönemdeki politikası emperyalist sistem içinde kendisine daha kuvvetli kozlar kazandıracak şekilde kâğıtların tekrardan dağıtılmasını sağlamak amacını gütmüştür.

De Gaulle'ü Kim Düşürdü?

1968'in Mayıs ve Haziran aylarında öğrenci hareketleriyle birden patlayan büyük işçi hareketlerini hatırlayalım. De Gaulle siyasî hayata Mayıs ayında gözlerini yumdu. De Gaulle'ü siyaset sahnesinden kaldırıp atan, ne solun ne de sağın oylarıdır. Bunu Mayıs ayındaki grevler yapmıştır. Şüphesiz, Haziran 1968'de sol güçlerin iktidarı alamamalarının yarattığı boşluktan yararlanan burjuvazi toparlanmış, ortalığa korku salmış, bu korku ve başka bir gelecek umudunun bulunmaması tereddüt geçiren küçük burjuvaziyi burjuvaziden yana kaydırmıştır. Küçük burjuvazi, korkunun da etkisiyle, nefes nefese Haziran 1968'de işçilerle birlikte karşı çıkmaya cüret ettiği efendilerinin önünde diz çökmüş, sağa akan oylarıyla af dilemiştir. Ancak, bu iki ay içinde «kralın çıplak olduğu görülmüştür». Mayıs'ta sesi soluğu kesilen De Gaulle yuvarlandığı yerden doğrulmuşsa da, işçiler onun hakkından gelmiş olduklarını unutmamışlardır.

Korkuyu atlattıktan, Haziran'da seçimleri kazandıktan sonra, burjuvazi de hatırlamıştır De Gaulle'ün tepetaklak yuvarlanmış olduğunu. Üstelik yeni bir Mayıs ayaklanmasına karşı korunmak istemektedir. Bunun için, ilk olarak, paracıklarını İsviçre bankalarına istif etme yolunu tutmuştur. İsviçre ve Batı Almanya bankalarına istiflenen Fransız paraları 1968 Kasımında o seviyeye ulaşacaktır ki, Mayısta işçilerin kazandıkları ücret artışlarından ileri gelen ekonomik canlılığa, üretimin ve ihracatın artmasına rağmen, Fransız ekonomisi uçurumun kenarına gelecektir. Burjuvazi, Mayıs - Haziran aylarında Paris varoşlarına ka-

dar getirdiği tanklarıyla ne pahasına olursa olsun savunmak azminde olduğunu gösterdiği tekellerin Fransa'sına, kendi düzeninin üç renkli bayrağına kendisi ihanet edecektir. Kendi düzenine ve gücüne olan güvensizliğini milyarlarca doları İsviçre ve Batı Almanya'nın daha güvenlikli kasalarına kaçırarak ispat edecektir.

Ve burjuvazi De Gaulle'ün siyasî cesedinin kokuşmasından, çürümesinden ve ortalığı tahammül edilmez ağır bir kokunun kaplamasından da korkmaktadır. Bunun için cesedi yok etmek istemektedir. De Gaulle Nisan 1969'da burjuvaziye referanduma başvurarak bu fırsatı kendi eliyle vermiştir. Seçim sonuçları De Gaulle'e hayır diyen oyların daha çok Fransa'nın en tutucu bölgelerinden çıktığını göstermektedir. Referandumda hayır oyları % 53,17'yi bulduğu gün Paris borsası büyük bir canlılık kaydetmiştir. Borsada fiyatların yükseldiği görülmüştür.

Burjuvazi, bir yandan De Gaulle'ün siyasî cesedinden kurtulmak isterken, bir yandan da, onun Fransız tekelleri için pahalı ve hattâ zararlı olmaya başlayan politikasından da kurtulmak istemiştir. Tekellerin yeni dönemdeki isteklerini ifade eden Nora raporu De Gaulle'ün politikasına karşı birçok yeni unsurlar getirmiştir. Ayrıntıya girmeden şunu söylemek mümkündür: Fransa'nın da içinde bulunduğu tekelci devlet kapitalizmi aşamasında devletin rolü daha çok peryodik buhranları önlemek için gerekli tedbirleri almak, tekellerin içerdeki sömürüsünü güvenlik altına almak, onları dış pazarlarda himaye etmek olmuştur. Bu amaçla devlet, çalışan sınıf ve tabakaların millî hasıladaki payını kısar, tekellere transferler yapar, onların ortak çıkarlarının gerektirdiği dallarda kendisi üretim yapar, gerektiğinde en büyük tüketici olarak piyasaya müdahalelerde bulunur ve talep hacmini gerektiği şekilde ayarlar. Şimdi ise, tekeller devletin, ne de olsa kısmî sayılabilecek bu ekonomik müdahalelerinin sınırlarını aşmasını, daha üst seviyede ve daha büyük bir sorumlulukla ekonomiye nezaret etmesini ve ekonomiyi yönetmesini istemektedirler. Fransız tekelleri diğer devletlerinkilere göre daha yavaş gelişmektedirler. Onların modernleşmesinde, çaplarının büyümesinde ve uluslararası alanda rekabet güçlerinin artmasında devlete yeni görevler yüklenmek istenmektedir. Bunların yapılabilmesi için de çalışan sınıf ve tabakaların yüklerinin daha da artırılması gerekmektedir. Oysa De Gaulle Mayıs - Haziran aylarındaki büyük işçi ayaklanmasının da etkisiyle, nisbî olarak çalışanlara karşı daha tavizkâr ve reformcu tavırlar takınmıştır. De Gaulle'ün çalışan sınıf ve tabakaları ezmekte başarılı olacağı şüphelidir. Üstelik güttüğü büyüklük politikasının araçlarını yaratmak isterken (atom gücü gibi, Amerika'ya karşı yürütmüş olduğu para planındaki saldırı gibi) doğrudan doğruya tekellerin ortak çıkarları için sarfedilebilecek fonları tekeller bakımından israf etmiştir. Tekellerden bazılarının bu politikadan yararlanmalarının önemi ikinci derecededir. Genel yarar açısından, De Gaulle'ün israfçı politikası tekellere pahalıya mal olmaktadır. Burjuvazi bunun için de De Gaulle'den kurtulmak istemiştir.

De Gaulle'den Sonra

Şimdi ise, De Gaulle İrlanda'da turistik gezide geçmişin yorgunluğunu çıkarmaya çalışırken, Fransa'da belirsiz bir durum vardır. De Gaulle'ü çökerten Fransız emekçilerinin çıkarı, kendilerinden yana bir iktidardadır. Oysa, siyaset sahnesine hâkim olan eğilimler kısa dönemde böyle bir sonuç vereceğe benzememektedir. Burjuvazi solun toparlanmasını ön-

lemek, tek bir isim ve program etrafında birleşmesine engel olmak için, ortaya Poher adında silik bir politikacıyı sürmüştür. Bir merkez politikacısı olan Poher merkez oylarını, solla birleşebilecek olan merkez sol oylarını toplayacaktır. Haziran seçimlerinde olduğu gibi, Pompidou etrafında kümelenecek sağla, tek bir aday etrafında toplanacak sol arasındaki keskin kutuplaşma (ki, tehlikeli bir kutuplaşmadır) önlenmiş olacaktır. Üç, dört adayla seçime giren solun zafer umudu olmadığı için, birçok sol unsurlar, hattâ komünistlere oy verenlerin bir kısmı, De Gaulle faşizminin yetiştirmesi olan Pompidou'ya Poher'i tercih edecektir. Poher merkezin ve solun oylarını tekellerin politikası etrafında toparlamak için ortaya sürülmüştür. Sonunda ister Poher, ister Pompidou kazansın, tekeller için değişecek olan birşey yoktur. Her ikisi de, Nora raporunda ifade edilen ihtiyaçları tekeller için gerçekleştireceklerdir. Her ikisi de, tekellerin ihtiyacı olan Amerika ile yakınlaşma politikasını güdecektir. Her ikisi de De Gaulle'ün tekeller için pahalı politikasına son verecektir.

Ancak, bu oyunlar Fransız proletaryasını fazla ilgilendirmemektedir. Politikada bu dalgalanmalara yol açan gerçek nedenler, toplumun keskin çelişkileri ortadadır. Bu seçimde tekellerin düzenine karşı çıkan temel güçlerin kazanacakları hiç bir şey yoktur. Olsa olsa, yürütülen politika oyunlarının gerçek ihtiyaçlara cevap vermekten ne kadar uzak olduğunu çalışan sınıf ve tabakaların bir daha anlamalarına yarayacaktır. İktidar arayışının başka yolları halk güçlerinin önünde selâmete çıkmanın tek çaresi olarak belirecektir. Bu seçimden sonra Fransa'nın daha da istikrarsız ve çatışmalı bir döneme girmesini beklemek kehanet olmayacaktır.

İKTİSADÎ BUHRAN VE ALMANYA

Mayıs ayının ilk yarısında para sisteminde yeni bir buhran patlak vermiş, Batı Almanya'nın markın resmî değerini yükseltmekten kaçınması üzerine ortalığa yine kandırıcı, çok kısa süreli bir durgunluk hâkim olmuştur. Para sistemini sürekli gerilim altında tutan faktörler; sterlinin, frankın ve doların asıl değerlerinin resmî değerlerinin altına düşmelerinin yanı sıra ve bunlara bağlı olarak markın gerçek değerinin resmî değerinin çok üzerinde olmasıdır. (Bk.: Aydınlık, sayı: 2)

Para sistemindeki buhranlar, ileri kapitalizmin bugünkü aşamasının tabii görüntüleridir. Bu buhranların temelinde, kapitalist ülkelerin birbirinden farklı gelişmelerinden doğan dış pazarları yeniden paylaşma zorunluluğu yatmaktadır. Bu yeniden paylaşmayı önemli kılan bir nokta da, dış pazarların kapitalist ülkeler için en elverişli siyasî etki alanları olmalarıdır. Savaş alanlarındaki çatışmalardan sağlanan etki, bugün kapitalist blok içinde bütün bir sistemi tehlikeye atan silâhlı karşılaşmaların yerine, bakanlık masalarında, konferans salonlarında yürütülen iktisadî çatışmalardan elde edilmektedir.

Kapitalist ülkelerde üretim, işçi sınıfının sömürülüşü, iş hacmi ve sanayi verimi her ülkede aynı çizgide gelişmemekte, kapitalist ülkelerin dış pazarlardaki rekâbet gücü değişmektedir. Dış satımdan elde edilen gelirler, ülkeler arasındaki karşılıklı hizmetleri (Posta, ulaştırma v.b.), sermaye ithal ve ihracını, askerî ödemeleri kapsayan dış ödemeler dengesinde en önemli rolü oynamaktadırlar. Bir ülkenin dış ödemeler dengesinde sürekli açık vermesi sistemin temellerindeki çatlaklıkları ortaya çıkarmakta, bir ülkedeki para biriminin za-

yıflaması, öteki ülkelerdeki iktisadî durumu da etkilemektedir.

1967 Kasımında sterlinin resmî değerinin % 14,5 düşürülmesiyle sonuçlanan buhranın nedeni, İngiltere'nin dış ödeme ve hizmetler bütçesinde devamlı açık vermesiydi.

Mart 1968 de doların ne zamandır içinde bulunduğu durumu dünyaya duyuran buhran, ABD'nin emperyalist politikasını sürdürebilmek için yabancı ülkelere dağıttığı sözde iktisadî yardımın ve askerî ödemelerinin bir sonucuydu. ABD'nin taahhütlerinin tersine zaten aslında altın karşılığı olmadan harcanan doların resmen bu bağlılıktan çözülmesiyle geçici bir istikrar sağlamıştı.

Fransa, bu sıralarda büyük altın ve döviz rezervlerine dayanarak, para sisteminin yeniden gözden geçirilmesini sağlamak amacındaydı. Ancak bu tedbir uzun süreli bir çözüm yolu olabilirdi. Mayıs olayları yüzünden bu rezervler büyük ölçüde erimiş de olsa, dış borçlanmaların az olduğu gözönünde tutulursa, frankın 1968 Kasım ayında geçirdiği buhranın asıl nedenlerini, kapitalistlerin kârlarını korumak amacıyla fiyatları artırarak Fransız mallarının dışarıda rekâbet gücünü düşürme yerinde ve buna paralel olarak kolay kâr tutkusuyla spekülâsyona girişmelerinde ve milyarlar değerinde mark satın almalarında aramak gerekir.

Mark yönündeki bu spekülâsyonların, Fransa'nın rekâbet gücünü büsbütün düşürüp kendi istedikleri düzeni kabullendirmek amacıyla Batı Alman finans-kapitalinin siyasî sözcülerince zaman zaman kışkırtıldığı Mayıs başında bir kere daha ortaya çıkmıştır. Markın sağlamlığını Batı Alman politikacıları ustalıkla siyasî amaçları için kullanmakta, iktisadî alandaki üstünlüklerini siyaset düzeyine aktarmaya çalışmaktadırlar. Markın öteki para birimleriyle karşılaştırılınca nisbeten güçlü oluşuna yaslanıp «Herşey bizim elimizde; markın değerini yükseltelim mi, böyle mi bırakalım?» şeklinde aşağılık ard düşüncelerle yürütülen demagojinin ötesine geçip asıl sorunları ele almak istemeyen politikacılar, markın bugünkü gücünün hangi nedenlere dayandığını çok iyi bilmektedirler :

— Para sisteminin İkinci Dünya Savaşı sonlarında Bretton Woods'da atılan temelleri bugün için bütün geçerliklerini yitirmişlerdir. Bu temellerin atılışı sırasında örneğin Batı Alman ekonomisi «sıfır noktasında», büyük güçlüklerin içindeydi; iş verimi çok düşük bulunmaktaydı.

— Dış yardımlar, düşük ücretler, savaş sonrasının Batı Almanya'sında başlangıç güçlüklerini gidermiş, sermaye birikimini hızlandırmış, sanayi veriminin büyük bir hızla artması, ücretlerin neredeyse yerinde sayması, giderek iş birim maliyetinin çok düşük olması, Almanya'nın dışarıya sattığı malların «ucuzluğunu» sağlamış, böylece Almanya dış pazarları ele geçirmiştir.

— Ekonominin hızla yeniden gelişmesi üzerine markın resmî değeri iki kere yükseltilmiş, fakat oranlar çok düşük tutulduğu için, markın resmî değeri yine asıl değerinin çok altında kalmıştır.

— Böylece Alman markının (ve giderek Alman mallarının) ucuz tutuluşu, örneğin dolar sahiplerini Alman sanayi ürünlerini, hattâ Alman sanayiinin bir bölümünü, daha sonra da bu sayede gittikçe güçlenen Alman markını satın almaya sürüklemiştir.

— Batı Almanya'nın dış ödemeler dengesindeki fazlalık, gittikçe artmış, markın resmî değeri ile gerçek değeri arasındaki fark büyümüştür.

1968 Kasımında markın değerinin yükseltileceği söylentileri, frankı ve sterlini yeniden gözden düşürmüş, mark yönün-

de hesapsız bir spekülâsyona yol açmıştır. Almanya bunun üzerine markın ticarî fiyatını ayarlamaya razı olmuş, dışalımlardan alınan vergi % 4 indirilmiş, dışsatımlardan alınan vergi % 4 artırılmıştır. Ne var ki, bu yetersiz tedbir, üstelik Fransa'nın da direnmesi ve frankı devalüe etmemesi sonucu durumda hiçbir şey değiştirmemiş, kendilerini markın değerinin yükseltilmesine çoktan hazırlamış olan büyük dış alım - satım firmalarının çabalarıyla Almanya'da ne dışalımlar % 4 ucuzlamış, ne de dışsatımlar % 4 pahalılanmıştır. «Tedbir», tröst ve monopollerin kazançlarının ve istenenin tersine, dış ödemeler dengesindeki fazlalığın artmasından başka birşeye yaramamıştır. Batı Almanya, dış pazarlarda Kore savaşından bu yana en büyük siparişleri almaktadır. Sendikaların belirsiz ücret politikası ekonominin kurulduğu temellerin çürüklüğünün günışığına çıkmasını geciktirmektedir. Sendikalar ücret politikasında gerçekçi bir tutum takındıkları an, dışsatımlar (kapitalistler kazançlarından fedakârlık etmiyecekleri için) fiyat artışından ötürü sınırlı bir kayba uğrayacak, dışsatıma bağlı dallarda işsizlik başgösterecektir. Sendikaların böyle bir durumda «refaha ihanet» le suçlanacakları tabiîdir. Batı Alman yöneticilerinin, frankı devalüe ettirerek Fransa'yı bir prestij yenilgisine uğratma çabalarının, o zevksiz «Biz yine Avrupa'nın en güçlü ulusuyuz!» edebiyatının yanında asıl neden, zaten temeldeki zayıflıkların ortaya çıkması korkusudur:

— Yapılan hesaplara göre, plansızlık ve gülünç ideolojik sakıncalardan ötürü çok kötü bir durumda olan tarım sektörü, markın resmî değerinin her % 1 yükseltilişinden yılda 250 milyona yakın ek bir zarara uğrayacak, hükûmetin desteklemesi de fazla birşey düzeltemiyecektir.

— Batı Almanya'nın dışsatıma bağlı sanayinin hükûmetteki sözcüleri, markın değerinin yükseltilmesine «Konjönktörü dondurmama» endişesiyle karşı çıkmışlardır. Sorunun öteki yanı çok daha önemlidir: Batı Almanya'da sanayi verimi ile karşılaştırılınca, iç pazardaki mal alışverişi çok düşüktür. Sanayi ürünlerinin % 20'si dışarıya satılmaktadır. Emekçilerin satınalma gücü, dışsatıma bağlı firmaların kârlarını kısmamak için çok düşük tutulmaktadır.

— İç pazardaki fiyatları yükselten dış talep, dış rakiplerin yüksek fiyatlarından ötürü, fiyatları kontrol edici bir görevi olan ithal talebiyle karşılaşmamakta, böylece markın deterinin yükseltilmesi, dışsatıma batlı firmalarla, iç pazarda dışarıdan alınan mallarla rekabet eden firmaların ve özellikle bu firmalara kredi açan büyük bankaların çıkarlarını dotrudan doğruya etkilemektedir. Bu açıdan bakılınca, tröstlerin, monopollerin ve bankerlerin markın değerinin yükseltilmesini bu kadar geciktirmelerinin nedeni ortaya çıkmaktadır.

— Spekülasyoncuları vazgeçirme amacıyla markın değerinin yükseltilmediği hikâyesi de inandırıcı olmaktan çok uzaktır. Tam tersine maksatlı söylentilerle spekülasyonu kışkırtan politikacılar, tröst ve monopollerin en ateşli sözcüleridir.

Mayıs başında Alman Maliye Bakanı Strauss'un frankı baskı altına almak amacıyla % 8 - % 10 arası bir yükseltmeden söz etmesi beklediği tepkiyi yaratmış, bir hafta içinde Almanya'ya 15 milyar mark değerinde yabancı para akmıştır. Sözde spekülâsyonları cezalandıracak olan geciktirme, bu tutarın ancak kısa vâdeli ödemeler için ayrılan % 20 kadarının çekilmesine sebep olmuş, fakat Strauss'un beklediği etki sağlanmış, frank yeniden büyük bir baskı altına girmiştir.

yıflaması, öteki ülkelerdeki iktisadî durumu da etkilemektedir.

1967 Kasımında sterlinin resmî değerinin % 14,5 düşürülmesiyle sonuçlanan buhranın nedeni, İngiltere'nin dış ödeme ve hizmetler bütçesinde devamlı açık vermesiydi.

Mart 1968 de doların ne zamandır içinde bulunduğu durumu dünyaya duyuran buhran, ABD'nin emperyalist politikasını sürdürebilmek için yabancı ülkelere dağıttığı sözde iktisadî yardımın ve askerî ödemelerinin bir sonucuydu. ABD'nin taahhütlerinin tersine zaten aslında altın karşılığı olmadan harcanan doların resmen bu bağlılıktan çözülmesiyle geçici bir istikrar sağlamıştı.

Fransa, bu sıralarda büyük altın ve döviz rezervlerine dayanarak, para sisteminin yeniden gözden geçirilmesini sağlamak amacındaydı. Ancak bu tedbir uzun süreli bir çözüm yolu olabilirdi. Mayıs olayları yüzünden bu rezervler büyük ölçüde erimiş de olsa, dış borçlanmaların az olduğu gözönünde tutulursa, frankın 1968 Kasım ayında geçirdiği buhranın asıl nedenlerini, kapitalistlerin kârlarını korumak amacıyla fiyatları artırarak Fransız mallarının dışarıda rekâbet gücünü düşürme yerinde ve buna paralel olarak kolay kâr tutkusuyla spekülâsyona girişmelerinde ve milyarlar değerinde mark satın almalarında aramak gerekir.

Mark yönündeki bu spekülâsyonların, Fransa'nın rekâbet gücünü büsbütün düşürüp kendi istedikleri düzeni kabullendirmek amacıyla Batı Alman finans-kapitalinin siyasî sözcülerince zaman zaman kışkırtıldığı Mayıs başında bir kere daha ortaya çıkmıştır. Markın sağlamlığını Batı Alman politikacıları ustalıkla siyasî amaçları için kullanmakta, iktisadî alandaki üstünlüklerini siyaset düzeyine aktarmaya çalışmaktadırlar. Markın öteki para birimleriyle karşılaştırılınca nisbeten güçlü oluşuna yaslanıp «Herşey bizim elimizde; markın değerini yükseltelim mi, böyle mi bırakalım?» şeklinde aşağılık ard düşüncelerle yürütülen demagojinin ötesine geçip asıl sorunları ele almak istemeyen politikacılar, markın bugünkü gücünün hangi nedenlere dayandığını çok iyi bilmektedirler:

— Para sisteminin İkinci Dünya Savaşı sonlarında Bretton Woods'da atılan temelleri bugün için bütün geçerliklerini yitirmişlerdir. Bu temellerin atılışı sırasında örneğin Batı Alman ekonomisi «sıfır noktasında», büyük güçlüklerin içindeydi; iş verimi çok düşük bulunmaktaydı.

— Dış yardımlar, düşük ücretler, savaş sonrasının Batı Almanya'sında başlangıç güçlüklerini gidermiş, sermaye birikimini hızlandırmış, sanayi veriminin büyük bir hızla artması, ücretlerin neredeyse yerinde sayması, giderek iş birim maliyetinin çok düşük olması, Almanya'nın dışarıya sattığı malların «ucuzluğunu» sağlamış, böylece Almanya dış pazarları ele geçirmiştir.

— Ekonominin hızla yeniden gelişmesi üzerine markın resmî değeri iki kere yükseltilmiş, fakat oranlar çok düşük tutulduğu için, markın resmî değeri yine asıl değerinin çok altında kalmıştır.

— Böylece Alman markının (ve giderek Alman mallarının) ucuz tutuluşu, örneğin dolar sahiplerini Alman sanayi ürünlerini, hattâ Alman sanayiinin bir bölümünü, daha sonra da bu sayede gittikçe güçlenen Alman markını satın almaya sürüklemiştir.

— Batı Almanya'nın dış ödemeler dengesindeki fazlalık, gittikçe artmış, markın resmî değeri ile gerçek değeri arasındaki fark büyümüştür.

1968 Kasımında markın değerinin yükseltileceği söylentileri, frankı ve sterlini yeniden gözden düşürmüş, mark yönün-

de hesapsız bir spekülâsyona yol açmıştır. Almanya bunun üzerine markın ticarî fiyatını ayarlamaya razı olmuş, dışalımlardan alınan vergi % 4 indirilmiş, dışsatımlardan alınan vergi % 4 artırılmıştır. Ne var ki, bu yetersiz tedbir, üstelik Fransa'nın da direnmesi ve frankı devalüe etmemesi sonucu durumda hiçbir şey değiştirmemiş, kendilerini markın değerinin yükseltilmesine çoktan hazırlamış olan büyük dış alım - satım firmalarının çabalarıyla Almanya'da ne dışalımlar % 4 ucuzlamış, ne de dışsatımlar % 4 pahalılanmıştır. «Tedbir», tröst ve monopollerin kazançlarının ve istenenin tersine, dış ödemeler dengesindeki fazlalığın artmasından başka birşeye yaramamıştır. Batı Almanya, dış pazarlarda Kore savaşından bu yana en büyük siparişleri almaktadır. Sendikaların belirsiz ücret politikası ekonominin kurulduğu temellerin çürüklüğünün günışığına çıkmasını geciktirmektedir. Sendikalar ücret politikasında gerçekçi bir tutum takındıkları an, dışsatımlar (kapitalistler kazançlarından fedakârlık etmiyecekleri için) fiyat artışından ötürü sınırlı bir kayba uğrayacak, dışsatıma bağlı dallarda işsizlik başgösterecektir. Sendikaların böyle bir durumda «refaha ihanet» le suçlanacakları tabiidir. Batı Alman yöneticilerinin, frankı devalüe ettirerek Fransa'yı bir prestij yenilgisine uğratma çabalarının, o zevksiz «Biz yine Avrupa'nın en güçlü ulusuyuz!» edebiyatının yanında asıl neden, zaten temeldeki zayıflıkların ortaya çıkması korkusudur :

— Yapılan hesaplara göre, plansızlık ve gülünç ideolojik sakıncalardan ötürü çok kötü bir durumda olan tarım sektörü, markın resmî değerinin her % 1 yükseltilişinden yılda 250 milyona yakın ek bir zarara uğrayacak, hükûmetin desteklemesi de fazla birşey düzeltemiyecektir.

— Batı Almanya'nın dışsatıma bağlı sanayinin hükûmetteki sözcüleri, markın değerinin yükseltilmesine «Konjönktörü dondurmama» endişesiyle karşı çıkmışlardır. Sorunun öteki yanı çok daha önemlidir : Batı Almanya'da sanayi verimi ile karşılaştırılınca, iç pazardaki mal alışverişi çok düşüktür. Sanayi ürünlerinin % 20'si dışarıya satılmaktadır. Emekçilerin satınalma gücü, dışsatıma bağlı firmaların kârlarını kısmamak için çok düşük tutulmaktadır.

— İç pazardaki fiyatları yükselten dış talep, dış rakiplerin yüksek fiyatlarından ötürü, fiyatları kontrol edici bir görevi olan ithal talebiyle karşılaşmamakta, böylece markın deterinin yükseltilmesi, dışsatıma batlı firmalarla, iç pazarda dışarıdan alınan mallarla rekabet eden firmaların ve özellikle bu firmalara kredi açan büyük bankaların çıkarlarını dotrudan doğruya etkilemektedir. Bu açıdan bakılınca, tröstlerin, monopollerin ve bankerlerin markın değerinin yükseltilmesini bu kadar geciktirmelerinin nedeni ortaya çıkmaktadır.

— Spekülasyoncuları vazgeçirme amacıyla markın değerinin yükseltilmediği hikâyesi de inandırıcı olmaktan çok uzaktır. Tam tersine maksatlı söylentilerle spekülasyonu kışkırtan politikacılar, tröst ve monopollerin en ateşli sözcüleridir.

Mayıs başında Alman Maliye Bakanı Strauss'un frankı baskı altına almak amacıyla % 8 - % 10 arası bir yükseltmeden söz etmesi beklediği tepkiyi yaratmış, bir hafta içinde Almanya'ya 15 milyar mark değerinde yabancı para akmıştır. Sözde spekülâsyonları cezalandıracak olan geciktirme, bu tutarın ancak kısa vâdeli ödemeler için ayrılan % 20 kadarının çekilmesine sebep olmuş, fakat Strauss'un beklediği etki sağlanmış, frank yeniden büyük bir baskı altına girmiştir.

Alman emekçileri için markın değerinin yükseltilmesi ya da yükseltilmemesi tek başına bir çözüm yolu olmaktan uzaktır. Para sistemindeki değişiklik emekçinin çıkarlarını doğrudan doğruya etkilediği halde, yine onun sırtından, onun dışında ve ona karşı kararlaştırılacaktır.

Uzmanlar, yeni bir değerlendirmenin kaçınılmaz olduğunu açıklamışlardır. Asıl soru yeni değerlendirmenin nasıl ya da hangi oranda yapılacağından çok, ne zaman yapılacağıdır. Şimdilik, Fransa'daki başkanlık seçimlerinden sonra markın değerinin yaklaşık olarak % 8 oranında yükseltileceği, frankın da % 10 civarında ucuzlatılacağı sanılmaktadır. Bu oranlar gerçekleşirse, sterlinin de doları yakından etkileyecek yeni bir ayarlamaya gitmesi normal sayılmalıdır. Kısa bir zamanda buna yakın tedbirler alınmazsa en geç sonbaharda nüksetmesi beklenen bumran, görüldüğü gibi, kapitalist ülkeler alışkanlıklarının tersine köklü tedbirlere girişmezlerse kısa vâdeli gecikmelerle tekrarlanacaktır.

Para sisteminde ikide bir kendini gösteren ve emekçilerin sırtından sermayedarların uzun vâdeli vurgunlarını sürdürmeleriyle sonuçlanan buhranların önüne geçebilmek için kapitalist ülkeler bugünkü katı bağlardan çözülmek, dolara yapmacık bağlılıktan kurtulmak, dış sarsıntılardan etkilenmiyen iç pazarlar kurmak, tüketicinin satın alma gücünü yükseltmek, dış harcamalardan özellikle askerî harcamalardan kaçınarak yatırımları iç pazara çevirmek, dış pazarların paylaşımını da günün kendi yarattıkları gerçeklerine uydurmak zorundadırlar.

Mayıs ayı içindeki krize yolaçan spekülâsyonların aşırı muhafazakâr Strauss'un işaretiyle başladığı, halkın taassubuyla oynayan Strauss'un Avrupa'ya önder olma ihtirasları göz önünde tutulursa, son buhran ayrı bir önem kazanmaktadır.

Kapitalizmin bugünkü aşamasında «mukaddes ittifak» içinde ülkelere bölünmüş grupların birbirlerine çelme takmaktaki ustalıklarını ve iktisadî sorunların politikayla nasıl kenetlendiğini göstermesi bakımından, para sistemindeki buhranlar, tekeller arası çelişkiler yönünden dikkatle incelenmelidir.

ÇİN KOMÜNİST PARTİSİ DOKUZUNCU KONGRESİ YAPILDI

Çin Komünist Partisinin (ÇKP) 9. kongresi 1 - 24 Nisan 1969 tarihleri arasında yapılmıştır. 1957'de toplanan 8. kongreden oniki yıl sonra toplanan 9. kongreye 1,152 delege katılmıştır. Delegelerin önemli bir bölümü Büyük Proleter Kültür İhtilâli sırasında mücadelenin en ön safında yer alan genç kuşak temsilcilerinden, geri kalanı sanayi işçilerinden, orta ve fakir köylülerden, Halk Kurtuluş Ordusu'ndan ve Kızıl Muhafızlardan meydana gelmiştir. Kızıl Muhafızların katıldığı ilk parti kongresi olan 9. kongre, ayrıca en çok sayıda kadın delegenin katıldığı kongre olmuştur.

Kongreye katılan delegelerin, «ÇKP 8. Merkez Komitesinin genişletilmiş 12. toplantısında alınan karara uygun olarak çeşitli kademelerdeki parti örgütleri tarafından ve geniş yığınların fikri alınarak, tam bir demokratik istişare yoluyla» seçildikleri bütün dünyaya yayılan basın bültenleriyle bildirilmiştir.

Kongre, 1 Nisan günü Başkan Mao Tse - tung'un yaptığı, «çok önemli» olarak nitelenen, fakat metni yayınlanmayan konuşmasıyla açılmış ve kongre gündemi şu şekilde tesbit edilmiştir:

1. ÇKP Merkez Komitesi adına Lin Piao'nun siyasî raporu sunması.
2. ÇKP tüzüğünün yenilenmesi.

3. Parti Merkez Komitesi seçimleri.

Aynı gün Lin Piao, Büyük Proleter Kültür İhtilâlinin tecrübelerini değerlendiren, Çin'deki ve dünyadaki son siyasî durumu tahlil eden ve ÇKP'nin önündeki temel görevleri tesbit eden siyasî raporu okumuştur.

Lin Piao'nun sunduğu siyasî raporun en önemli bölümü Büyük Proleter Kültür İhtilâlinin değerlendirilmesine ayrılmıştır. Lin Piao raporunun bu bölümünde özetle şunları söylemiştir:

«Çin'deki Büyük Proleter Kültür İhtilâlinin zorunluluğunu Başkan Mao Tse-tung şu bilimsel teziyle ortaya koymuştur: 'İçinde bulunduğumuz Büyük Proleter Kültür İhtilâli, proletarya diktatörlüğünü sağlamlaştırmak, kapitalizme geri dönüşü önlemek ve sosyalizmi kurmak için mutlaka gereklidir ve tam yapılmıştır.' Bu bilimsel tezi tam olarak anlayabilmek için, Mao Tse-tung'un proletarya diktatörlüğü şartları altında devrimi devam ettirme teorisini kavramak zorunludur. Başkan Mao Tse-tung'un bu teorisine göre, sınıflar, sınıflar arasında çelişmeler ve sınıf mücadelesi proletarya diktatörlüğü döneminde de varolmaya devam eder. Bu teori Lenin'in proletarya diktatörlüğü altında da sın.f mücadelesinin devam ettiği ve kapitalizme geri dönüşün mümkün olduğu yolundaki tezinin bir devamı ve Çin devriminin pratiğine uygulanışıdır. Lenin, iktidarı kaybeden burjuvazinin direncinin on kat arttığını, kuvvetini sadece uluslararası sermayeden değil, alışkanlıklardan, küçük üretimin devamından aldığını tesbit etmiştir. Lenin, daha o zaman, 'yeni burjuvazi' nin 'Sovyet Cumhuriyeti görevlileri' arasından doğmakta olduğunu da görmüştür. Nitekim, Sovyetler Birliği'nde Kruşçov ve onu izleyenler, Parti iktidarını ele geçirerek, burjuvazinin 'geri gelme ümidini' 'geri dönme teşebbüsleri' haline getirmişlerdir. 'Barış içinde evrim' yoluyla ilk proletarya diktatörlüğü devletini 'burjuvazinin faşist diktatörlüğü devleti' haline çevirmişlerdir.

Mao Tse-tung, daha 1949 yılında, millî demokratik devrim aşamasından sosyalist devrim aşamasına geçiş döneminde, proletarya diktatörlüğü altında, burjuvaziyle işçi sınıfı arasında mücadelenin devam edeceğini söylemiştir. 1956'da Liu Şao-çi'nin 'Çin'de sosyalizmin mi, yoksa kapitalizmin mi kazanacağı meselesi artık çözümlenmiştir' tezine karşı Mao Tse-tung bu temel meselenin daha henüz çözümlenmediğini, proletarya ile burjuvazi arasında ideolojik mücadelenin devam ettiğini ve bunun zaman zaman çok keskin bir hal aldığını tesbit etmiştir. Böylelikle Başkan Mao Tse-tung uluslararası devrimci hareketin tarihinde ilk defa olmak üzere, üretim araçlarının mülkiyeti üzerinde sosyalist dönüşümün genel olarak tamamlanmasından sonra da sınıfların ve sınıf mücadelesinin devam edeceğine işaret etmiştir.

1957 yılından itibaren ÇKP içindeki mücadele, sosyalizmle kapitalizme geri dönüş arasındaki mücadele halini almıştır. Bu mücadelede geri dönüşü savunanların liderliğini Liu Şao-çi yüklenmiştir. Çin'de millî demokratik devrim aşamasında, daha sonra sosyalist devrim aşamasında pek çok tarihî anlarda Liu Şao-çi ve taraftarları Başkan Mao'nun proleter devrimci çizgisine karşı çıkm.şlardır. Özellikle Sovyetler Birliği'nde Kruşçov'un iktidara gelmesi ve Amerikan emperyalistleriyle elele Çin'e karşı kampanya açmasından sonra, Liu ve taraftarlarının kapitalizme geri dönüş yolundaki karşı-devrimci çabaları yoğunluk kazanmıştır.

1962 yılında, ilk defa Başkan Mao Tse-tung Liu ve taraftarlarının karşı-devrimci çizgisini tesbit etmiştir. O tarihte, partinin revizyonizm tehlkesiyle karşı karşıya olduğunu belirtmiştir. Mayıs 1963'te

'Sosyalist Eğitim Hareketi' nin başlatılmasından sonra Başkan Mao, partiye şu uyarmayı yapmıştır: Eğer sınıfları ve sınıf mücadelesini unutacak olursak, en çok on onbeş yıl içinde kapitalizme geri dönüş başlayacak ve marksist - leninist partimiz, revizyonist ya da faşist bir parti haline gelecektir.

Başkan Mao, 1964'de Sosyalist Eğitim Hareketinin kapitalizme geri dönüş yolunu tutmuş olan parti ileri gelenlerine karşı olduğunu açıklamıştır.

Büyük Proleter Kültür İhtilâli, Çin'de iki sınıf, iki yol, iki çizgi arasındaki mücadelenin kaçınılmaz sonucudur; Başkan Mao'nun sözleriyle, 'proletaryanın burjuvaziye ve diğer bütün sömürücü sınıflara karşı yürüttüğü büyük bir siyasî devrimdir; ÇKP'nin ve onun liderliğinde devrimci halk yığınlarının Kuomintang gericilerine karşı uzun mücadelesinin bir devamı, proletarya ile burjuvazi arasındaki sınıf mücadelesinin devamıdır.'

Büyük Proleter Kültür İhtilâli, kapitalizme geri dönüşe, revizyonizme karşı mücadelenin temel metodudur. Yüzmilyonların tam bir özgürlük içinde görüşlerini açıklamaları, büyük afişler yapmaları ve aralarında tartışmalarıyla ancak, partide yuvalanmış olan 'dönekler, düşman ajanları ve kapitalist - yolcular' teşhir edilebilir ve kapitalizme geri dönüş önlenebilir. Liu Şao - çi'nin gerçek yüzü ancak yüzmilyonların katıldığı Büyük Proleter Kültür İhtilâli yoluyla açığa vurulmuştur. Nihayet, 8. Merkez Komitesinin 12. toplantısı Liu Şao - çi'yi parti içindeki ve dışındaki bütün görevlerinden almış ve bir daha geri dönmemek üzere partiden ihraç etmiştir.

Mao Tse - tung'un, devrimin proletarya diktatörlüğü altında da devam etmesi teorisi, marksizm - leninizm teorisine ve pratiğine yeni ve önemli bir katkıdır.»

2 Nisan gününden itibaren Lin Piao'nun sunduğu raporun ve yeni parti tüzüğü tasarısının gruplar halinde tartışılmasına geçilmiştir. Tartışmalardan sonra oybirliği ile kabul edilen **yeni parti tüzüğünün tesbit ettiği başlıca esaslar** şu noktalarda toplanabilir:

Yeni tüzüğün Genel Program başlığını taşıyan birinci bölümünde şu ilkeler yer almaktadır: ÇKP, proletaryanın siyasî partisidir. ÇKP'nin temel programı, sosyalizmin kapitalizm üzerinde zaferinin sağlanmasıdır. Partinin nihaî hedefi, komünizmin gerçekleştirilmesidir. ÇKP proletaryanın ileri unsurlarından oluşmuştur; proletaryanın öncü partisidir. ÇKP'nin dayandığı teorik temel, Marksizm - Leninizm - Mao Tse - tung Düşüncesi'dir. Mao Tse - tung Düşüncesi, emperyalizmin tam bir çöküşe, sosyalizmin dünya çapında zafere doğru ilerlediği çağın marksizm - leninizmdir. Mao Tse - tung, Çin'i millî demokratik devrimde, sosyalist devrimde, sosyalizmin kurulmasında, emperyalizme ve modern revizyonizme karşı mücadelede yöneterk, marksizm - leninizmin evrensel gerçekliğini devrimci pratikle bütünlemiş, marksizm - leninizmi geliştirerek daha yüksek ve tamamen yeni bir safhaya ulaştırmıştır. Lin Piao, Mao Tse - tung'un devrimci çizgisini daima savunmuştur; Başkan Mao'nun yakın silâh arkadaşı ve halefidir.

Parti üyeliğiyle ilgili 2. bölümde yer alan esaslar şunlardır: (1. madde) «18 yaşını doldurmuş olan ve Parti tüzüğünü kabul edip, bir parti örgütüne girerek faal olarak çalışan, Parti kararlarını uygulayan, Parti disiplinine uyan ve Parti aidatını ödeyen her hangi bir Çinli işçi, fakir köylü, aşağı - orta köylü, devrimci asker ya da her hangi bir başka devrimci eleman ÇKP'ne üye olabilir.» (3. madde) ÇKP üyeleri şu esaslara uyacaklardır: a) Marksizm - Leninizm - Mao - Tse'tung

Düşüncesi üzerinde çalışmak ve onu canlı bir şekilde uygulamak, b) Çin ve dünya halklarının büyük çoğunluğunun çıkarları için çalışmak, c) Düşman unsurların partiyi ele geçirmelerine engel olmak, d) Karşılaştığı meselelerin çözümünde yığınlara danışmak, e) Tam bir cesaretle eleştiri ve öz - eleştiri yapmak.

Partinin örgütsel ilkesi ile ilgili 3. bölümde de şu esas tesbit edilmektedir: «Partinin örgütsel ilkesi, demokratik merkeziyetçiliktir. Partinin her kademedeki yönetici organları demokratik istişare yoluyla seçilir. Bütün parti birlik halinde disipline uymak zorundadır. Birey örgüte, azınlık çoğunluğa, alt orga nüst organa ve bütün Parti Merkez Komitesine tâbidir. Her kademedeki yönetici organlar, çalışmaları hakkında kongrelere ya da genel üye toplantılarına düzenli olarak rapor verecekler, hem partili hem de partisiz yığınların görüşlerini dinleyecekler ve onların gözetimini kabul edeceklerdir. Parti üyeleri her kademedeki Parti örgütlerini ve yöneticilerini eleştirmek ve onlara tekliflerde bulunmak hakkına sahiptirler. Eğer bir Parti üyesi, Parti örgütünün kararları veya direktiflerinden ayrı görüşe sahipse, görüşünü koruyabilir ve bir üstündeki yönetim kademesini atlayarak Merkez Komitesi ve Merkez Komitesi Başkanı dahil daha yukarı kademelere başvurma hakkına sahiptir. Hem merkeziyetçiliğin, hem demokrasinin; hem disiplinin, hem özgürlüğün; hem irade birliğinin hem de kişisel düşünme imkânının ve canlılığının bulunduğu bir siyasî ortamın yaratılması gereklidir.» (5. madde)

9. Kongrenin kapanmasından sonra toplanan yeni Merkez Komitesi, Politbüronun devamlı komitesine şunları seçmiştir: Mao Tse - tung, Lin Piao, (alfabetik sırayla) Çen Po - ta, Çu En - lay, Kang Şeng.

işveren sosyalizmi - işçi sosyalizmi

Türkıye'de sosyalizmin aktüel iki konusu var: 1) Bilinç, 2) Teşkilât..

Bilinç konusu daha çok teorik açıdan, teşkilât konusu daha çok pratik açıdan önemlidir. Teorik bilinç denildi mi, bunun şimdiki anlamı teoride BURJUVA SOSYALİZMİ'ni bilince çıkarmaktır. Pratik teşkilât denildi mi, bunun şimdiki anlamı en somut biçimleriyle ve parolalarıyle TÜRKİYE HALKINI TEŞKİLÂTLANDIRMAK'tır.

İlkin: BURJUVA SOSYALİZMİNİ BİLİNCE ÇIKARMAK üzerinde duralım.

Bugün Türkiye'de kapitalist sınıfı nasıl egemense, tıpkı öyle, egemen bir burjuva sosyalizmi yaratılmaktadır. Bu burjuva sosyalizmini bilince çıkarmak yapılacak ilk görevdir. Burjuva sosyalizmini bilince çıkarmak deyince, akla gelenler: Burjuva sosyalizmi karşısında takınılacak davranış, burjuva sosyalizminin olumlu olumsuz yanları, bu yanlara göre gerekli taktik özellikler ve en sonunda proletarya sosyalizminin üstün çıkarılması gibi konular önümüze çıkıyor. Bunlara birkaç sözle değelim.

A. BURJUVA SOSYALİZMİNE EVET Mİ? HAYIR MI?

Türkiye'de BURJUVA SOSYALİZMİ'nin doğurtulmuş ve büyütülmüş olmasından daha olağan bir sonuç düşünülemez. Öyle bir sosyalizmin «BAŞARILI» olması ne demektir?

Halkın ve işçi sınıfının Finans-Kapital işkencesinden kurtulması bir manivelâ ister. Bir ülkede ve dünyada yaşıyan insanların bin türlü oyuna ve

ölüme getirilip harcanmalarından yakalarını sıyırabilmeleri ancak GERÇEK SOSYALİZM yoluyla olur. Bu uğurda her güçlüğe sabırla ve bilinçle baş koyanlar nasıl düşünecekler ve nasıl davranacaklardır?

Finans - Kapital zümresi Türkiye'de bile bir burjuva sosyalizmine olsun hak tanımak zorunda kaldı. Özellikle 27 Mayıs'tan sonra bu zümre iki elin parmaklarıyla sayılacak kadar az ve bir yüzük taşı kadar apaçık ortada kalınca, sanki kendi kendisinden korktu ve millet içinde kendisini bir eriyik olarak gözden kaçırmak ve böylece geniş yığınları kendi yörüngesine oturtmak istedi. O zaman son kertede «tarafsız» ve serin kanlıca altruist davranmak gereğini duydu. Finans - Kapital öyle çok «DEMOKRATİK» idi ki, Türkiye'de sosyalizme bile yer bırakıyor idi. İkinci Cihan Savaşında faşizmin bir an katastrofa uğraması, gâlip emperyalistleri son derece toleranslı olmaya sürükledi. Ve böylece sosyalizm en geri sömürgelere dek bir çeşit **«meşruluk»** kazandı.

Bu durumda ne yapılacaktı? Başlıca iki zıt eğilim görüldü :

1 — Burjuva sosyalizmine **«ne nimet»** diyerek dört elle sarılmak. Her ne pahasına olursa olsun **«hiç yoktan iyi»** demek. **«Bu kadarcığını bari»** savunmak. Yüksek göklerden her ne yağarsa yercil kucak açmak. Alkış tutmak.

2 — Tersine, burjuva sosyalizmi madem ki «yukarıdan» geliyor, onu hiçe saymak. Yeryüzünün en hinoğluhin canavarı olan Finans - Kapitalin «habis ruhu» diye yalnız kötülemek. Bu yeni oyuna düşmemek için yatıp kalkıp burjuva sosyalizmine ana avrat söğmek.

Bu iki yoldan hangisi tutulacaktı? Soruyu daha net koyar koymaz : hangi «MANTIK» ile düşüp davrandığımız bir yol daha önümüze çıkmamazlık edemez. Aristo'dan beri alıştığımız Mantık bellidir. «YA EVET, YA HAYIR, BİR ÜÇÜNCÜSÜ OLAMAZ.» Böyle metafizik BURJUVA mantığına uyarsak mesele çok basittir. Yapılacak iş her küçük - burjuva **«mütefekkir ve münevver insanlık»** ının doğuştan bayıldığı çok «YALINKAT» biçimlere girer.

Türkiye'deki burjuva sosyalizmine ya «EVET!» deriz. Gününü gün eden bir «gerçekçi» alçakgönüllülüğü ile «AĞIR DELİKANLI» pozunu takınırız. Baş ağır, kulak ağır, zamanı gelince şahlanmak üzere köşemize çekiliriz. Yamyassı bir «VİJDAN HUZURU» içine gömülürüz. O zaman sosyalizmin «hot sosyete» si içinde en kodaman kapitalistler için bile «SAYGI - DEĞERLEŞİRİZ». Evliyalar gibi sosyal madde ötelerine çıkarız. Buda yolunda Nirvana'ya kavuşuruz. Yok oluruz.

Yahut tersine döneriz. Türkiye'nin her burjuva sosyalizmi gösterisine top gibi patlıyan keskin bir «HAYIR!» çekeriz. Böyle bir sosyalizmi görmeye, hattâ işitmeye dayanamayız. Bulduğumuz yerde bir kaşık suyla boğacağımıza inanırız. Bu hırs altında «İŞÇİ SINIFININ DEVRİMCİ BİLİNCİ» adına göstereceğimiz negativizmus (olumsuzculuk) ile «VAZİFEMİZİ YAPMIŞ» sayılırız. Artık İsa'yı Çarmıha gerilmiye gönderen Roma Valisi Ponspilât yeteneğiyle «ELLERİMİZİ YIKARIZ». Böylece yeniden ve ters yoldan iyi saatte olsunlara karışırız, «sırra kadem basıp» gene yok oluruz.

Karşımızdakilerin pek istedikleri de budur: Burjuva sosyalizminin «RAHAT» bırakılmasıdır. Burjuva sosyalizmi en çok öyle metafizik mutlaklık taşıyan birer «evet» ve «hayır» önünde keyiflenir. Evet diyenler kendi kendilerini inkâr etmişlerdir. Hayır diyenler burjuva sosyalizmini inkâr gösterisi altında savaştan caymışlardır. Bu iki «çekimserlik» ten karşımızdakiler çok yararlanırlar.

«Evet» diyenler: Tatlı canlarını savunmuşlardır. Burjuva sosyalizminin onlara ihtiyacı yoktur. Burjuva sosyalizminin arkasında dayısı Finans-Kapital vardır ve herşeyi yeterce destekler. Başkasına hacet kalmaz.

Asıl «hayır» diyenler: Burjuva sosyalizminin midesini kamçılayan acı nesneler gibi iştihasını kabartır. «Bakın bizde ne cevherler var» demeye getirir. Meyvasız ağaç olsaydı, burjuva sosyalizminin üzerine taş atılır mıydı?

Her iki durumda da burjuva sosyalizmi bir oportunizm kalâsı olarak ayakta kalır. Ne içinden, ne dışından yıkılamaz. Mensup olduğu burjuva «BOZUK DÜZENİ» ni sonuna dek, kimi çelebice, kimi afokonlar geçirerek habire «ELEŞTİRİR»: yani, eleştiri adı altında, ters yoldan burjuva sosyalizmini savunmakta ağır topçu rolünü oynar.

Örneği bütün dünya sosyalist partilerinde çok görüldü. Hâlâ her gün çeşit çeşit mostralıkları ayağımıza takılır durur. Ancak olayların en belirli ve kesin sonuçlu türleri Çarlık Rusyasında geçti.

«Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi» daha doğarken, «MARKSİST» plâtformun üzerine dayandı. Çarlık gizli polisi Okhrana o günler anarşits (nihilist) küçük-burjuva suikastlarından bunalmıştı. O durumda Marksistler, en başta Lenin, «Urudoviki» denilen küçük-burjuva terrörcülerine karşı teorik ve çok şiddetli eleştiriler yaptılar. Böylece, Marksizm yasak olduğu halde, Çar polisi Marksistlerin anarşistleri baltalayışlarına bayağı «tolerans» gösterdi.

O yüzden İşçi Partisi içinde «ekonomizm» adını alan ve siyasî savaşı önemsemiyen, sonra «LEGAL MARKSİZM» adını alan ve yalnız burjuva sosyalizmini bütün imtiyazlarıyle savunan akıllılar çıktı.

1905 Devrimi bütün hesapları altüst etti. O zaman RSD İşçi Partisi içinde ideolog geçinen BURJUVA SOSYALİSTLERİ sağduyularını kullandılar. Plekhanov, Martov öncülüğünde «YIĞINLAR DEVRİME GİRİŞMEMELİYDİLER» gibi ihtiyatlılık ve akıllılık gösterilerinde bulundular. Bunlara bakılsa Tarih açıkgözlere sormadan adım atmıyacaktı. Bunlar MENŞEVİKLER adını aldılar.

Ortada teori açısından iki uç çaprazlık belirdi. Bunlardan bir «KUYRUKÇULAR» (kvostii) vardı. Onlar burjuva liberalizminin kuyruğunda gideceklerdi. Bir de «ÜLTİMATOMCULUK» vardı. Bunlar «uzlaşma yok» parolasıyla parlâmentarizmi hiçe sayıyorlardı. Halkı burjuva sosyalizminden yararlanma işinde yetersiz ve yoksul bırakıyorlardı.

Gerçek sosyalizm ne kuyrukçulara «yeşil ışık» tuttu, ne ültimatomcuları ciddiye aldı. Burjuva sosyalizmi önünde işçi sınıfının şaşmaz mantığı DİYALEKTİK MATERYALİZM idi. Bu metod her iki uç düşünce ve davranışları iterek, kendi yolunda yürüdü.

B. YALNIZ BURJUVA SOSYALİZMİ HAKLIDIR

Bugün ortalıkta yaygın olarak bütün küçük-burjuva «sağduyu» larına kendisini dayatmış bulunan iki kanı var. Bu iki kanıyı daha önce şu iki başlıkla özetledik:

1. «YALNIZ BURJUVA SOSYALİZMİ ÖNCÜ OLABİLİR.»
2. «PROLETARYA SOSYALİZMİ YENİLGİ ENAYİLİĞİDİR.»

Burjuva sosyalizminin soyut SÖZLERİNİ bir yana bırakalım. O sözler dünyanın en kemiksiz diliyle söylenmişlerdir. İstenildiği yana, istenildiği yana, istenildiği kadar çekilip uzatılabilir. Söz olarak bunlarla uğraşmak kadar boş ve anlamsız çaba olamaz.

Burjuva sosyalizminin sözlerini bırakıp som YAPTIKLARINI ele almak ilginç olur. Bu yapılanlar: aydınlardan ve tecrübesiz gençlerden başlıyarak, esnaflara ve fırsat buldukça köylülere, işçilere doğru uzanan etkilerdir. Bütün bu etkilerin hepsi birden hep yukarıda özetlenen iki olayı ispatlamakla geçiyor.

Burjuva sosyalizmi bu düşünce ve davranışlarında haklı mıdır, değil midir?

Verilecek karşılığı soyut TARİF ve TANIMLAMALARDA aramıyalım. Somut PROSE (vetire: süreç: gidiş) içinde bulabiliriz.

İlkin burjuva sosyalizmi öyle düşünüp davranmakta haklıdır. Ancak bir soru şart olur: Nerede ve ne zaman burjuva sosyalizmi haklıdır?

1 — KAPİTALİZM çerçevesi içinde haklıdır.

2 — Kapitalist sınıfı iktidarda kaldığı SÜRECE haklıdır.

Gizli polisinden yabancı casus teşkilâtlarına dek her güç kapitalizm ilişkileri ortasında proleter sosyalizmi yerine burjuva sosyalizmini üst getirmeye çabalar. Şirket sermayeleri kadar büyük, kapitalizmin maddî manevî silâhları kadar güçlü, emperyalizm iktidarı kadar aktüel olan bu çaba ister istemez bütün akan suları durdurur.

Kapitalizmin gerçekliği böyle iken, bütün o akıntılara karşı kürek çekmek nedir? diye sorulunca, verilecek karşılık kendiliğinden şöyle olur: «ENAYİLİKTİR», yahut «BUDALALIKTIO» ve ilh.. Kapitalist sınıfı iktidarda kaldığı sürece, gerek feodal kafa için, gerek kapitalist bireyciliği için ülkücülük enayilik olarak kalacaktır.

Çünkü proletarya sosyalizmi her gün dört bir yandan binbir açık yumruk yiyecektir, binbir gizli suikasta uğratılacaktır. Ne yapılacak yapılacaktır, proletarya sosyalistlerinin çanlarına boyuna ot tıkanacaktır. Kapitalizm STATÜKOSU açısından başka türlüsü akla bile getirilemez.

Böylesine körü körüne, parmağım gözüne bir olay, bir «GERÇEKLİK» değil midir? Evet, gerçekliktir. Ona bundan yüz küsur yıl önce Karl Marks «REAL POLİTİKER» lik adını vermiştir. Türkçesi, sözü sözüne tercüme edilirse, «gerçek politikacılık» diye çevrilebilir. Ancak ne Marks, ne Engels öyle bir «real politiker» olmadılar ve «real politiker» liği bütün ömürleri boyunca ellerinin tersiye tiksinerek itelediler.

Böyle bir durum önünde «real politiker» liğe karşı direnenleri burjuva sosyalizmi daha az küçümsemez. Onlara eziyet çekmekten zevk duyan hasta mazohistler damgasını vurur. Bile bile kendilerini ateşe atan enayiler gö-

züyle bakar. Çünkü «real politiker» lik gibi şanlı şerefli, yağlı çıkarlı kolay yol dururken, o inatçı kimseler direnmişlerdir. Onların kafa tutuşlarını kafasızlıklarından başka şeye bağlamak mantığa sığmaz. Proleter sosyalistlerinin düşündükleri ve yaptıkları saçma mantıksızlıktan başka türlü «tarif» edilemez. Yeni deyimle «tanımlanamaz».

Ne var ki, o bir anlık açıkgözce «TANIMLAMAYI» tarihcil gerçekliğin akışı içinde bir gelişim olarak ele aldık mı, kazın ayağı değişmeye başlar. Bir kere «real politiker» lik kavrayışı kapitalizmin daha emperyalist iktidarı ile birlikte sarsılmaya başlar. Emperyalizm süresince bir alışkanlık olarak güdülürken bile, ikircilikle karşılanmaya başlar. Burjuva sosyalizmi bir şeye dikkat eder. Kapitalizm gidişi birçok kişilerin, en iyi proleter sosyalistlerinin teker teker başlarını yiyor mu, yemiyor mu?

Yiyor. Ancak o gidiş aynı zamanda hiç durmaksızın kapitalizmin de başını yeyip kemirmektedir. Bu olay önünde bile burjuva sosyalizmi kurnazca göz kırpıp şöyle düşünür:

«Eyi ya, biz de kapitalizmin bittiği günü bekliyoruz. Kapitalizm tükendi mi, sırtımızda yumurta küfesi yok: proletarya sosyalizmine dönüveririz. Dönünce âblar, döner dolaplar. Ve ilh..»

«TAKTİK YAPTIKDI», yahut «İNKÂRIN İNKÂRI» yolundan diyalektiği uyguluyoruz deniliyor ve denilecek. Burjuva sosyalistleri gerçekten de hattâ proletarya sosyalizminin en çetin proletarya diktatörlüğü çağlarına bile kolayca uymuşlardır.

«Ar değil, kâr» dünyası mı? Burjuva sosyalizmi burada da söyliyecek söz bulur. «Marksizm, küçük-burjuva ahlâkçılığı» değildir der. Ve böylece «enayilik» yani sürünmek ve yenilgi bir yol daha kapitalizm çağında proletarya sosyalizmine inananlara düşmüş sayılabilir.

C. YALNIZ BURJUVA SOSYALİZMİ HAKSIZDIR

Meseleyi bir de insanlık tarihinin bütünü içinde değerlendirmeye çalışalım. Eğer kapitalizmde «enayi» sayılan ama «gerçekten» var olan proletarya sosyalistleri bulunmasaydı, işler nereye varırdı? Herkes «EYYAM EFENDİSİ» olup «kurda kul» kesilseydi ve «KURTLARLA ULUSAYDI» ne olurdu?

Toplumun bütün devrimleri gibi SOSYAL DEVRİM de aktif olarak insancıl GELENEK-GÖRENEK üretici gücüyle, insancıl KOLLEKTİF AKSİYON üretici gücünün ürünüdür. İster istemez PASİF olan teknik ve coğrafya üretici güçleri, insancıl üretici güçleri DETERMİNE eder, belirlendirir. Bununla birlikte, karşılıklı olarak insancıl üretici güçler de teknik ve coğrafya üretici güçlerini REALİZE ederler, gerçekleştirirler.

Burada tarihin kaçınılmaz diyalektiği bir daha ağır basar. Teknik ve coğrafya kadar duygusuz, maddecil, kahredici üretici güçler insancıl üretici güçleri determine ettiği için: PROLETARYA SOSYALİSTLERİ denilen insanlar var olmuşlardır. Yani proletarya sosyalizmi şu veya bu kişinin ütopyası, kuruntusu, uyduruğu değildir. Sosyal ve ekonomik determinizmin ürünüdür.

Bir an için (böyle şey olamazdı ya, netekim olamadı ve olamıyor) proletarya sosyalistlerinin hiç doğmadıklarını farzedelim. Herkes «real politiker» eyyam efendiliği ile gününü gün ediyor. Boyuna alkış ve kazanç toplayan burjuva sosyalisti oluyor, diyelim.

Böyle şey olmadı, olmuyor ve olamıyacak. Çünkü, tekrar edelim, herşeyden önce EKONOMİK DETERMİNİZM buna engeldir. Modern toplumda burjuva sosyalizminin tekerine birinci kamayı sokan bu gerçeklik, bu ekonomik determinizmdir. Vardır PROLETARYA SOSYALİSTLERİ. Bu göz göre var olan insanları, güçleri ve eğilimleri nasıl yok sayabiliriz? Proletarya nasıl varsa, tıpkı öyle, proleter sosyalizmi var olmak ve gelişmek zorunda kalmıştır. Modern toplumda bu oluş ve gelişim, en önüne geçilmez asıl öz gerçekliktir.

Faşizmin üstün geldiği yerde, onun kuyruk altını yalayan burjuva sosyalistleri kadar, faşizme meydan okuyan proletarya sosyalistleri de yetişmişlerdir. Burjuva sosyalistlerinin işbirlikçiliğe döküldükleri karanlık, kara Finans-Kapital diktası günlerinde, proletarya sosyalistlerinin sesleri duyulmadığı zaman dahi kökleri kazınamamıştır. Tarih gidişi içinde «REAL POLİTİKER»lik gerçekliğini kökünden kazıyan KAÇINILMAZ GERÇEKLİK budur.

Öyle olmasaydı insanlık tarihi 7 bin yıldan beri hep yerinde saymış olurdu. Modern çağa giriş gerisin geriye dönüşe varırdı. Yok öyle birşeyler. En karanlık ve bilinçsiz Antika tarihte herşeyin yıkıldığı momentler görülmüştür. Bu katastroflara bugün TARİHSEL DEVRİM adını veriyoruz. Ardından ne görüyoruz? Toplumun en çok gerilediği çağda, hiç kimsenin beklemediği eskisinden daha ileri atılışlar hızlanmıştır.

Modern toplumda işler başka türlü yürümedi. Kapitalizmin kendi önderlik ettiği devrime gene kendisi en gerici karşı-devrimler çıkardı. Ardından karşı-devrimin zorbalığı ne denli büyükse en az o denli büyük, keskin ve kesin devrimler patlak verdi. Her karşı-devrim daha bereketli devrimlere kapı açmaktan başka birşeye yaramadı. Hattâ İngiltere ile Fransa tarihlerinin birbirlerinden ayırt olunuşları bu noktada toplandı. Fransız toplumunda boyuna en gerici karşı-devrimler kışkırtıldığı için, Fransız sosyal devrimi yeryüzünde «ULU DEVRİM» adını aldı. Ve bütün bu devrimler kendi çağlarında hep kötülenmiş, hakarete, kovuşturmalara, işkencelere uğratılmış ülkücülerle yürüdü.

Burjuva sosyalizminin tekerine sokulan ikinci kama şudur: İnsancıl üretici güçlerden ÜLKÜCÜLÜK yalnız kaçınılmaz olmakla kalmamıştır, kazınılamıyacak kadar da köklü ve güçlü olmuştur. Bir an için herkesin günlük çıkarcı politika beyefendisi kesildiğini kabul edelim. Sosyal devrim ne olacaktı?

Coğrafyanın dağları, taşları, ulu ulu ağaçları, yahut üretimin orakları, çekiçleri, kara-sabanları, makineleri, motorları, ordinatörleri, füzeleri, uçakları canlanacaklar mıydı? Başlarını kaldırıp bir gün yeryüzünde kendilerini daha iyi işletebilecek insan düzenini KENDİLİKLERİNDEN mi kuracaklardı?

Böyle bir sorunun gülünçlüğü bile sahteliğini örtbas edemez.

Basit örnekler her gün gözümüz önünde akıyor. En sonuncusuna göz atalım. 1960 yılının 27 Mayıs gecesi ne oldu? Türkiye'de Finans - Kapital «şartsız kayıtsız egemen» idi. Bu egemenliğin gittikçe ağırlaşan baskısına karşı direnme nasıl olabilirdi? Bütün alınteriyle yaşıyan Türkiye sınıf ve tabakalarında hoşnutsuzluk eğilimi pusuda yatıyordu. Bu eğilim kara yığınların en karanlık ve en ters gösterisiyle, hattâ Menderes - Bayar klikinden medet umar duruma düşmüştü. Bu şartlar altında son kerteye gelmiş hoşnutsuzluk, bilinçli yahut bilinçsiz ülkücülerini bulmasaydı, nereye varırdı?

27 Mayıs'ı teşkilâtlandıran, yayından boşandıran ülkücü genç asker, karanlıklar içinden kelleyi koltuğa alıp çıktılar. Bu ülkücüler olmasalardı Türkiye'nin en büyük zibidi ve züğürt yığınlarında büyüyen hoşnutsuzluk eğilimi Bayar ve Menderes'in kuyruğunu yalamakla kıyamete kadar sürünecek miydi? Görünüş ona benziyordu.

Memlekette geniş çalışan halk yığınlarının hoşnutsuzluk eğilimi ters yolda soysuzlaşıyordu. Bu haliyle o hoşnutsuzluk eğilimi 27 Mayıs devrimini başarılı kılmaya yetebilir miydi? Böyle birşeyi düşünmenin bile gülünçlüğü sahteliğini örtbas edemez.

Tarihte bütün GERİCİ diktatörlükler hep ve her zaman yalnız İLERİCİ devrimleri boğmak için ve boğarak azıtmışlardır. Öyle iken ne Antika toplumun «TARİHCİL DEVRİMLER» i «tekerrür» etmekten geri kalmıştır; ne modern «SOSYAL DEVRİMLER» birer masal olmuşlardır. PROLETARYA SOSYALİZMİ en «İLERİ» ülkelerde, sırf BURJUVA SOSYALİZMİ sayesinde alt edilmiş ve zaman zaman FAŞİZM'in görülmedik gerici diktasıyla kana boğulmuştur ve boğuluyor. Dünyada proletarya sosyalizmi bir var imiş, bir yok imişe döndürülebildi mi?

Çarlık düzeni, Osmanlı saltanatı, Avusturya imparatorluğu, Almanya kayserliği bir var imiş, bir yok imişe döndüler. Onların yerine geçen cumhuriyetler yaşıyorlar.

Tarihte 7 bin yıllık medeniyetlerin batışları nedendir? O zamanlar toplumda bir DEVRİMCİ BİLİNÇLİ insan kümesi bulunmayışından. Öyle bir devrimci sosyal sınıf toplum içinde teşkilâtlanamadığı için, sosyal yıkılışlar birbirlerini kovalamıştılar. 500 yıldan beri Modern toplumda bir devrimci küme insan (vaktiyle kapitalist sınıfı, sonra işçi sınıfı) sahneye çıktığı için, Antika toplumun Tarihcil Devrimleri bir daha **«tekerrür»** edememiştir.

İnsanlığın görünen tarihi boyunca bütün o geçirilmiş sosyal alt - üstlükler hep statükoya karşı çıkmış ülkücü eğilimlerin ve insanların tükenmediğini gösterir. Eyyam efendilerinin, çıkarcı «real politiker» lerin, egemen oluşları ülkücü gelişimleri şu veya bu biçimde hiçbir zaman engelliyememiştir. Bugün burjuva sosyalizmi ile proletarya sosyalizminden hangisinin haklı ve güçlü çıkacağı bu tarih dersinden kolayca öğrenilebilir.

D. KÜÇÜK SAKINCA, BÜYÜK SAKINCA

Yukarıda şöyle bir söz geçti : **«Devrimci güçlerin burjuva sosyalizmini öncü etmelerinde büyük bir sakınca görülmeyebilir.»** Bu sözün nitelik ve nicelik bakımından özel anlamı açık olmalıdır.

NİTELİK bakımından «Öncülük» sözü söylenirken muradedilen anlam, BURJUVA SOSYALİZMİ'nin teorik öncülüğü değil, pratik anlamda BURJUVA SOSYALİSTLERİ'nin davranışlarıdır. Bunda en ufak kuşku beslenemez. O bakımdan burjuva sosyalistlerinin öncülükleri şu veya bu nedenle kabul edildiği zaman dahi, burjuva sosyalizmi ile medenî TEORİK savaş en kıyasıya öz ve biçimlerle yürütülür. Bunda kimsenin alınganlığına yer ve ayrıcalık verilemez.

NİCELİK bakımından burjuva sosyalizminin öncülüğü deyince, muradedilen anlam somut zaman ve mekân şartlarıdır. Burjuva sosyalistlerinin önde gidişleri, kendi çapları gereği ebedî olamaz. Belirli ZAMAN süresi içinde ve belirli ŞARTLAR ortamında sakıncalı olmayabilir. O somut durumlarda bile objektif konu birkaç on bin, hattâ yüz bin GERİ İNSAN'ın tepesinde kazaska oynayan üç beş eyyam efendiliği gerçek burjuva sosyalistinin işi olamaz. Hele modern çalışan sınıf büyük adam taklidi afur tafur çalımına ve pozuna hiç gelemez. Nicelik bakımından konu on milyonları, hattâ üç milyar insanlığın tümünü hesaba katmayı gerektirir.

Böyle büyük hesaba gidildi mi, ister istemez, konunun niteliği de bambaşkalaşır. Sakınca ile sakıncasızlık birbirine karışır. Devrimci aydın papağanlar tarihin diyalektiğini zamane fırsatçılığının sofizmine çevirmiş olmaktan kurtulamazlar. Başarı kehanetleri burjuva toplumunda KISA ve GELGEÇ zaferciliklerle ispat edilemez olur. Geçen yüzyılda bunun binbir örneği görüldü. Hele 20 nci yüzyılın 69 uncu yılında BURJUVA SOSYALİZMİ taktik olarak bile fazla ciddiye alınamaz. Ciddiye almanın tehlikeleri yeryüzünün şu veya bu köşesini yangın yerine çevirip durmaktadır.

Bugün Finans-Kapitalin barutuna çok nem düşmüştür. Açık diktatörlükle sürekli sömürü yürütülemiyor. Mussolini'lerin, Hitler'lerin dünya ölçüsünde becerdikleri kanlı serüvenler, yeryüzünde herşeyden önce kapitalizm için çok pahalıya mal oldu. Proletarya sosyalizminin insanlığı iç çelişkisiz, insancıl düzene götürmesi örnekleriyle aşama yaptı. Bu örnekler önünde Finans-Kapital diktatörlüğü çok dikkatli olmak zorunda kaldı. Burjuva sosyalizminden başka hiçbir şey gerçek sosyalizme karşı hin-oğlu-hince engeller çıkaramıyor. Onun için Amerika Birleşik Devletleri, Güney Amerika diktatörleri aşındılar mı, «sosyalizm» yolunu tutuyor. Uluslararası emperyalist casus teşkilâtları radyo antenli «inadına» KESKİN SOSYALİZM'leri besleyip büyütüyor. Bu tutumda Kur'anın dediği gibi, çok «ÂYET» var: çok belge, çok «ZAMÂNE ALÂMETİ» var.

«— Canım denilecek, ufak tefek sakıncalarına rağmen siz de bugün burjuva sosyalistlerinin hattâ «öncülükleri» ne hoşgörürlükle bakmıyor musunuz? Demek siz de burjuva sosyalizmini dost sayabiliyorsunuz. Bütün dünyayı kendine düşman etmeğe ne hakkınız var?»

Tekrar edelim. Somut olaylar dururken, sırf saf düşünce alanında bu türlü mantık çekişmelerine kaymak kolayca skolastiğe ve sofizme kaçabilir. 700 milyonluk Çin eğer bu türlü skolastikleri ve sofizmleri zamanında kökünden temizlemeseydi, ne olurdu? Çin hâlâ Çan Kay-Şek'lerin izinde, Amerikan emperyalizminin ihtiyat gücü olarak kalırdı.

Gerçekte proletarya sosyalizmi elbet burjuva sosyalizminin ne mutlak anlamıyla DÜŞMANIDIR, ne mutlak anlamıyla DOSTUDUR. Proletarya sosyalizmi diyalektiktir, deyince şunu anlıyoruz:

Burjuva sosyalizmiyle ne yam yassı ve sulu hayran bir DOSTLUK güder, ne hiç bir kompromi tanımayan sonuna dek kesin DÜŞMANLIK güder.

Proletarya sosyalizmi burjuva sosyalizmiyle DOSTLUĞUNU DÖĞÜŞEREK GELİŞTİRİR. Bir tarafın silâhını teslim etmesiyle kurulan ilişkiye dostluk değil, KULLUK adı verilir.

Eğer burjuva sosyalistlerinde zerrece akılcıl burjuva realizminin namusu varsa, herşeyi anlamakta güçlük çekmezler. Burjuva sosyalizminin kendisi de DÖĞÜŞKEN DOSTLUĞUN yaratacağı savaşcıl ilişkiden ürkmez. Tam tersine, insanlık kadar kendisi için de döğüşken dostluğun en iyi çözüm yolu getireceğini kavrar. Modern toplum yüzyılın başından beri doğum sancılarıyla kıvranıyor. İnsanlar ve milletler arasında birçok gereksiz kan ağlamalar veya kan dökmeler sürüp gidiyor. Bunların kalkması insanlık içinde insan olarak burjuvaları da kayırır. Ve birçok «DOĞUM SANCILARI» nı azaltır.

Demek toplum diyalektiğinde ilkin EN UFAK sayılan sakıncalar, bir süre sonra ansızın DEV sakıncalara dönebilir. Bugün burjuva sosyalizminde görülen «UFAK SAKINCALAR» a dokunmazsak, hangi sonuçlarla karşılaşılır? Bir yanda belki burjuva sosyalistlerini daha realist olmağa alıştırmadığımız için, boyuna yanılmaktan ötürü günaha gireriz. Öte yanda proletarya sosyalizmini ileride önlenemiyecek hayallere kaptırıp boşu boşuna yıprandırır ve yitiririz.

E. PROLETARYA SOSYALİZMİ NASIL ÜSTÜN GELİR?

Günün **küçük sakıncaları** nelerdir?

B İ R İ N C İ S İ : İşçi Partisi içinde Burjuva Sosyalizminin ne olduğunu bilmezlikten gelmemektir. Burjuva Sosyalizminin ne olduğunu onun yüzüne karşı söylememek: Proletarya Sosyalizmi kadar Burjuva Sosyalizminin ta kendisine de kıymak olur.

Burjuva Sosyalizmi ile Proletarya Sosyalizmi arasında, gerçekçi gelişimleri değerlendirmek gereklidir. Ancak, bu tolerans gereklidir diye, Proletarya Sosyalizminden biçim oyunlarıyla kaçakçılık ve kaçamakçılık yapılmasına göz yumulamaz. Burjuva Sosyalizmi ile Proletarya Sosyalizmi arasındaki **sınırları** bozup karıştırmıya kimsenin hakkı yoktur. O sınırları belirlendirmek her zamankinden çok bugünün AKTÜALİTESİ'dir.

Yalnız Burjuva Sosyalizmi ile Proletarya Sosyalizmi arasındaki sınırlar duruca ve kesince belirlendirilirse ve belirlendirildikten sonra: BURJUVA SOSYALİZMİ ile de, KÜÇÜK BURJUVA SOSYALİZMİ ile de, hattâ yerine göre DEREBEYİ SOSYALİZMİ ile de, hattâ düpedüz BURJUVA LİBERALİZMİ ile de birlikte yapılacak işler, yürünecek yollar ortaya çıkabilir. Birinci KÜÇÜK SAKINCA bilinçlice önlenebilir.

İ K İ N C İ S İ : İşçi Partisini saran Burjuva Sosyalizmi eleştirilirken, o akıma dört elle ve dört ayakla sarılmış «küçük burjuva» liderlerini alın-

ganlığa, direnmiye, büsbütün domuzlaşmıya itip sürükleme korkusu, yüzeyde en haklı görünmiye çalışan «SAKINCA» dır.

Bu sakıncayı diline dolayanlar, görünürde en büyük «iyi dilek» ve «sağduyu» ile düşünüp davranmak inancındadırlar. Hep, Burjuva Sosyalizmi ile Proletarya Sosyalizmi arasındaki uçurumun derinleşmesinden, ve Finans-Kapitalin bu uçurumu kötülüğün kullanmasından ürkülmektedir.

Bu «Taktika», hem kısa vadeli, hem gerçekçilik dışıdır. Görüşün kısa vadeli oluşu, tecrübesizliğe ve bilgisizliğe bağışlanabilir. Gerçeğe uymayışı, tehlikesini arttırır. Tekrar edelim : Burjuva Sosyalizminin liderleri ne «satılık» olmakla, ne «ütopist» olmakla karakterize edilip geçiştirilemez. Satılık adam, kolay maskesini düşürür. Asıl içten, samimi demagoklardır ki, hem kendilerini, hem çevrelerini herkesten iyi aldatabilirler, dolayısı ile de, yapma demagoklardan çok daha aşırı tehlikeli olurlar.

Gerçekte, o liderler ütopist «KÜÇÜK BURJUVA» pek değildirler : hayal kurmuyorlar. Elle tutulur, dişe dokunur nesne ve olanaksız adım atmıyorlar. Sırası düştükçe mükemmel (kimi Demirellerden mükemmel) «BURJUVA» maddeciliği ve etkenliği göstermekte kusur etmiyorlar. «Bilimcil Sosyalizm» i dillerine dolayışlarından belli; hiç burunlarından kıl kopartmayışlarından belli : onlar, Proletarya Sosyalizmine aman vermemek, mızrağını her ne pahasına olursa olsun çuvala sokma çabasındadırlar.

Öyle bir «PRENSİP» (onların deyimi ile : «ilke»-«tilke»), herhangi lider kadrosunca birinci GÖREV gibi benimsenebilir mi? Tecrübesizlik, bilmeyiş akla gelebilir, ya o görev «SOSYALİST DİSİPLİN» perdeli formel gerekçelerle perçinlenmiye girişilirse, işin rengi büsbütün değişmez mi? Disiplin burjuva ordusunda da vardır. Hele Faşist örgütlerde alabildiğine yamandır. Oralarda disiplin : «körükörüne itaat» biçimine sokulmuştur. Nedenleri açıktır. Maksat, aydınlık ve gönüllü bilinç yerine, karanlıktan yararlanmaktır. O kör itaat bile uzun eğitimle otomatlaştırılabilir.

Sosyalist disiplin, herşeyden önce, şu veya bu «önemli» kişinin, altında ne yattığı araştırılamaz emir ve kumandası değildir. Düşünceyi davranışla en iyi sentezlerine vardırabilmiş SINIFLAR GÜREŞİ içinde uzun çıraklık emekleriyle edinilmiş ve boyuna gelişen SINIF BİLİNCİ'ne dayanırsa, disiplin sosyalist billurlaşmasına ve çelikleşmesine kavuşur. O zaman bile eskilerin : «İTLÂF'I HAYVAN BİLÂ FÂİDE» dedikleri (canlıyı yararsızca tepelemek) yolu tutulamaz.

Sosyalizmde durumlar ve tutumlar böylesine açık ve belirli iken, bir örgütte, sistemlice : en tecrübeli proleterleri tökezletmek, en içtenlikçi gençleri ayartmaların, olmamış efsaneler yaratmanın, tutmıyacak masalları yaymanın, deve kinleri gütmelerin yeri ve anlamı nedir?

Hepsi bir yana. ELEŞTİRİ : adı üstünde, bir silâhtır. O silâhla, maytap oynanmaz; yanlışlar okşanmaz; vurulup öldürülür. Yanlışında aydınlanan kişi, yücelebilir. Yanlışı ile kaynaşan, yanlışı ile gömülür. Dost eliyle de olsa, yaralanmak her insana acı gelir. Ne var ki, acıya katlanmıyanların, sosyalizminde samimiyetlerine, savaşta dayanıklılıklarına güvenilemez.

«— İşte, öyle ama, gene de Burjuva Sosyalistlerinin üzerlerine varıp onları katırlaştırmamalı.» Yahut: «Bırak sarhoşu, kendi yıkılsın» mı?

Bu kanı: «Bırak kuduzu, dilediğini ısırsın» demiye benzer. Önce sosyal sarhoş, sosyal aksiyonla yıkılır; kendiliğinden yıkılmaz. Sonra, «sarhoş» yalnız kendisi olsa, bırakılır. Üzerlerine yıkılarak yıktığı insanlar da var. Bırakılamaz. Bırakmak, basit salon nezaketi, kişi çelebiliği gösterisi olmaz. Silâhını bırakıp, burjuva sosyalizmi ile dövüşten kaçmanın en yozlaştırıcı biçimi olur.

Burjuva Sosyalizmi, sakro-sent dokunulmazlıklar sağlıyacak. Ülkenin düşünce ve davranış alanında, uydurma katekoliler oynansın diye taş üstünde taş bırakılmıyacak. Halk yığınlarının her girişkinliği, «izinsiz» veya «patentsiz» diye önlenecek. En büyük zafer: yalancı pehlivan pozlariyle, bir kaç yüzbini geçmemek üzere dondurulmuş MÜZMİN oy avcılığında bulunacak. Emperyalizmin ve Finans-Kapitalin Tefeci-Bezirgân sınıfı ile ortaklaşa çizdiği statüko yörüngesine oturtulacak.

Niçin? Hep, tanrılaştırılmış kuklalar türetmek için... Ondan sonra mı, Proletarya Sosyalizmi sırf en doğru yol ve tutum olduğu için, kendiliğinden üstün geliverecek? Hem de yeryüzünün en geri, her zaman Sen-Bartelmi katliamlarına yatkın ülkesinde?

Proletarya Sosyalizmi yüzelli yıldan beri doğum sancılarıyla dünyaya gelmiş. Her yer gibi şu mutsuz toprağa da gelecek. İstemek veya istememek şunun bunun elinde değil. Kişi, zümre, hattâ sınıf zılgıtları ve çılgınlıkları üstünden atlayıp, elbet gelecek. Ama, o dokunulmazlıklara dokunmakla gelecek. Halk yığınlarının inisyativlerini geliştirmekle gelecek. Finans-Kapitalin kokmuş statükoculuğunu temizliyerek gelecek. Kukla-Tanrı Burjuva Sosyalistlerinin iplerini kesmekle, Proletarya Sosyalizmi üstün gelecektir.

Halk alınyazısına boynunu bükmüş, cellâtlarına kellesini teslim etmiş mi? İşçi sınıfımız, kabuğuna büzülmüş, bir damla işin, bir lokma ekmeğin bunalımında mı? Biz, bir atmosfer basınç altındaki ve ateşin üstündeki suyun 99 derece ısıdayken bile kaynamadığını bilen insanlarız. Kaynamanın, yalnız alttaki ateşle değil, üstteki basınçla da orantılı bulunduğunu anlıyan insanlarız. Bilimcil Sosyalizm, sosyal olayların, tabiat olaylarındaki kadar kişiliğimize saplanmaksızın ele alınmasını öğretmiştir.

Modern Sosyal Güreş, günümüzün dünyasında nasıl gelişiyor? Uzakdoğuda ve Uzakbatıda, inanılmaz olaylar görüyoruz. Büyük yığınların öncüleri, dağda, ormanda «PROLETERLEŞİYORLAR». Emperyalizme ve işbirlikçilerine karşı körpe bilinçleri ve çiğ etleriyle çıktıkları gün ne göğüslerinde kalkan, ne ellerinde silâh taşıyorlar. Oralarda çırılçıplak askercil savaş yapılıyor. Çin'de, Çinhindi'nde, Cezayir'de, Küba'da, işitmiyen kalmadı: anti-emperyalist ve anti-feodalist savaşçılar DÜŞMANDAN SİLÂH ALARAK güçlendiler. Demek, ateşli silâh gibi şakası olmıyan araçlarla savaş için bile birinci kural bu. Gerekince düşmanından silâhını alacaksın.

Türkiyemizde öyle bir durum yok. Milletimizin medenî, ülkücü, sosyal ve politik ikinci Kurtuluş Savaşı için BİLİNÇ silâhı o metoddan ders çıkarabilir. Proletarya Sosyalizmi İNANÇ ve BİLİNÇ ermeydanında savaşı-

yor. Bütün toplum içinde olduğu gibi, burjuva sosyalizmi ortamında da, ayrıca, **kendinden olmıyanları** kazanmakla görevlidir.

Hakikat bir an unutulamaz. Proletarya Sosyalizmi, hele Türkiye gibi ülkelerde azınlığın azınlığıdır. Gerçi bu NİTELİK değil, KALİTECE azınlıkta kalma değil, kantitece, sayıca azınlıkta kalmaktır. Gene de Proletarya Sosyalizmi, gelmiş geçmiş DEMOKRASİLERİN en su katılmamışı olduğu için NİCELİK bakımından da millet çoğunluğunu kazanmak zorundadır. Proletarya Sosyalizmi kendi azınlığından ve Finans-Kapitalin düzdüğü şom karantinadan kurtulmalıdır ve kurtulabilir.

Bunu ancak en karşı sayılan cepheden insan kazanmakla başaracaktır. Bu kazanç, durduğu yerde, kendiliğinden gelmez. Kimsenin hatırına toz kondurmamakla ise hiç olmaz. Düşünce ve davranış alanında açıkça, yiğitçe savaşarak elde edilir. Dost, düşman bunu böyle bilmelidir.

Günün Burjuva Sosyalistleri, kıyametedek burjuva sosyalisti olarak mı bırakılacaklardır? Bu kanı «Sol statükoculuk» olurdu. Burjuva sosyalistleri içinde samimi ve yürekli olanlar çoktur. Onları Proletarya Sosyalizmine kazanmak yalnız dövüşle başarılır. İnanç, Ülkü, Düşünce, Davranış savaşlarının harman olmadığı yere şeytan bile uğramaz, değil ki gerçekten burjuva ve küçük burjuva savaşçıları uğrasın.

Savaş denildi mi, sırf çelebice sözcükler kendiliğinden suya düşer. Güreş için birinci şart elense etmektir. Güreş, yenmek için yapılır. Elense edenler, birbirlerinin sırtlarını yere getirmiyeceklerse, ne zahmet ederler? Danışıklı dövüşün en kalp akça sayıldığı yer sosyal savaş alanıdır. Sosyal ve politik dövüş, horoz dövüşü değildir. Sırtı yere getirmek, karşılıklı ACI GÜÇ kullanmağa dayanır. Yalnız kabadayılıkta değil, politikada dahi, yenmek, yenilmek olagan şeydir. Görünüşte güreşenler kişilerdir. Gerçekte kişilerin yenişleri yahut yenilişleri, her zaman, her yerde: prensiplerin, düşüncelerin, metotların, davranışların yenilip yenişleri olur ve hep öyle olmalıdır.

İnsan, kuralına uygun kavgadan, hele birbirinden korkmamalı, ölse hiç kaçmamalıdır. Korku hiç bir «sadre şifâ» vermez. Kaçış: kimseyi kurtarmaz. Tarihte nice uluslar: en kanlı boğazlaşmalar sonucu kaynaşıp kardeşleşmişlerdir. Modern milletlerin hepsi o kaynaşmalardan doğmuşlardır. Modern sosyal ve politik savaş, neden başka türlü olsun?Topluluklar için doğru olan bu kural, kişiler için de doğrudur.

Hele savaş, sosyalizm gibi modern çağın en kaçınılmaz ortak prensipli eğilimler arasında olursa büsbütün verimlileşir. Karşılaşan her tez, antiteziyle anlam kazanır. Çarpışma ne denli yaman olursa, SENTEZ o denli güçlü olur. Başka türlüsü: Tezsiz, antitezsiz karşılaşmalardan doğacak SENTEZ, kuruntu ötesinde ne görülmüş, ne işitilmiştir.

Ülkü ve prensip savaşınsa, kimsenin kaşına, gözüne bakılamaz. Alınmaca, darılmaca yoktur ve olmamalıdır. En çok düşkün olunulan «KİŞİLİKLİK» ve kişi olgunluğu yalnız kıyasıya savaşılarak edinilir ve geliştirilir.

muzaffer erdost

doğu anadolu'da hayvancılığın feodal niteliği

I

Feodal ilişkilerin köklü olduğu ve bugün de kapitalizm-öncesi üretim ilişkilerinin hâkim durumda bulunduğu Doğu Anadolu, aynı zamanda, Türkiye'de hayvan mevcudunun yüzde otuzunu (*) (Türkiye arazisinin % 18,8'-ini, 1965 sayımına göre nüfusun % 9,9'unu) kucaklamaktadır. Gene Doğu Anadolu'da, 1952-1956 devre ortalamasına göre, tarımsal üretimin değer

---

(*) Veteriner İşleri Genel Müdürlüğü 1965 Mayıs anketine göre, Türkiye'de mevcut koyunun % 27,2'si, sığırın % 31,6'sı, keçinin % 27,8'i, mandanın % 43,5'i Doğu Anadolu bölgesinde (Ağrı, Bingöl, Bitlis, Elâzığ, Erzurum, Erzincan, Hakkâri, Kars, Muş, Siirt, Tunceli ve Van) bulunmaktadır. (**Doğu Anadolu'yu Kalkındırma Sorunları Semineri, 1967**, Ankara, s. 12.) Daha ileride sözünü edeceğimiz Tarım Bakanlığı raporunda, Doğu Anadolu bölgesi, Elâzığ ve Siirt hariç tutularak 10 il olarak alınmıştır; Tarım Bakanlığının verdiği istatistikler ile Köy Envanter Etütleri istatistikleri arasında bir ahenk sağlamak amacıyla, yazımızın devamında bu 10 il esas alınacaktır.

olarak % 61,8'ini hayvansal üretim teşkil etmektedir.(**) Bölgede 4.835 köy vardır ve 4.785 köyde hayvancılıkla uğraşılmaktadır. Bunlardan çıkan sonuç şudur ki, arazi ve nüfus oranı da dikkate alınırsa, hayvancılığın hâkim olduğu bölge, Doğu Anadolu'dur.

Son günlerde, pazar için hayvancılık yapıldığı ileri sürülerek, hayvancılığın hâkim olduğu Doğu bölgesinde feodal ilişkilerin aşıldığı (!!) ve hayvancılığın, kapitalist ilişkileri hâkim hale getirdiği iddia edilmektedir. Bu bakımdan biz, Doğu Anadolu'da, hayvancılığın üretim ilişkileri bakımından niteliğini tespit etmeye çalışacağız.

II

Okurun bileceği gibi, toplumun bir kısmının tarımla, bir kısmının da hayvancılıkla uğraşmaya başlamasıyla, tarihte, ilk büyük sosyal işbölümü meydana geldi ve ilk büyük sosyal işbölümünden sonra, hayvancılıkla uğraşan kabileler, tüketim fazlası hayvanlarını, hayvana ihtiyacı olan kabilelerle mübadeleye başladılar. Paranın ortaya çıkışıyla, bu mübadele, mal - para - mal yani basit meta üretimi halinde, kapitalist meta üretimine kadar geldi. Hayvancılıkta, basit meta üretimi, ilkel komünal toplumu izleyen bütün tarih dönemlerinde görüldüğü halde, bu üretim tarzı, kapitalist üretim değildi. İbn Fadlân, 11. yüzyılda, Oğuz kabileleri arasında, «yüz bin koyuna ve on bin ata sahip **kimseleri** gördüğünü» söylemektedir (Prof. Dr. Faruk Sümer, **Oğuzlar (Türkmenler)**, Ankara 1967, s. 37). Elbette, yüzbin koyuna ve onbin ata sahip olan Oğuz beyleri, ne bu yüzbin koyunu kendileri tüketiyor, ne de Oğuzlarda binek olarak yararlanılan onbin attan bizzat kendileri yararlanıyorlardı. «XI. yüzyılın başlarında büyük bir çoğunluğu göçebe hayat yaşayan Oğuzlar'ın iktisadî faaliyetleri, ... başlıca davarcılığa, yani hayvan yetiştiriciliğine inhisar ediyordu ... servetlerini koyun sürüleri, yılkılar (at sürüleri), develer ve ... sığır teşkil ediyordu. ... Oğuzlar'ın başlıca ticaret malı koyun idi. Horasan ve Mâvera un-nehr halkı et ihtiyacını Oğuzlar ve Karluklar'dan temin ediyordu. ... Oğuzlar ise, komşu İslâm memleketlerinden dokuma mamulleri satın alıyorlardı.» (Prof. Dr. Faruk Sümer, adı geçen eser, s. 42 - 43.) Oğuzlar, Anadolu'ya geldikten sonra aynı şekilde hayvan ürettiler, gerek Oğuzlar, gerek bu tarihlerden çok önce Doğu Anadolu'ya yerleşmiş bulunan Kürtler, başlıca geçimlerini, hayvancılıktan sağladılar. Hiç kimse, bunların hiç birini kapitalist meta üretimi olarak nitelemek gülünçlüğüne düşmedi; ama, **üretimin niteliği aynı kaldığı halde,** tüketim fazlası hayvanların ve hayvansal ürünlerin bir kısmının kapitalist pazarda satılmaya başlanmış olması, sadece bu husus, üre-

---

(**) Doğu Anadolu'yu kucaklayan 12 ilde, hububat 304.512 bin lira (% 28,7'si), sanayi bitkileri 75.180 bin lira (% 6,8), meyveler 30.104 bin lira (% 2,7) olmak üzere bitkisel toplam 418.418 bin lira (% 38,2); hayvansal üretim ise 679.866 bin lira (% 61,8) değerinde olmak üzere tarımsal üretim yapılmaktadır. (Aynı eser, s. 13.)

timin kapitalist niteliğe dönüştüğünü iddia eden sol-sektarizmin maskelediği sağ-oportünizmin dayanaklarından biri oldu. Sağ-oportünizm, bizzat üretim ilişkilerini tespit edeceğine, daha genel bir iddia ile ortaya çıktı. Bunlara göre, satmak için yani meta olarak hayvan üretilmektedir ve hayvansal ürünler kapitalist pazarda satılmaktadır, dolayısıyla, kapitalist üretim ilişkileri, hayvancılığın başlıca geçim kaynağını teşkil ettiği topraklarda, hâkim üretim biçimi haline gelmiştir. Bu iddiaya göre, Amerika'da köle emeğine dayanan plantasyonlarda üretilen pamuk da ticarî amaçlarla yetiştiriliyordu, dolayısıyla köle emeğine dayanan tarım işletmeleri kapitalist işletmelerdi ve «köle» leri, kapitalist toplumun «hür işçileri» saymak gerekiyordu! İşte biz, bu kadar gülünç bir iddiayı cevaplandırmaya çalışacağız, yani, «köle» nin «hür işçi» olmadığını cevaplandırmaya çalışır gibi, Doğu Anadolu'da, hayvancılığın dayandığı işgücünün, serbest meta haline gelmiş ücretli işçi emeği olmadığını cevaplandıracağız.

III

Hayvancılık iki şekilde yapılır: 1) ahır ve ağıl hayvancılığı, 2) mer'a ve çayır hayvancılığı. Her iki hayvancılık için gerekli olan unsurlar, a) Hayvan varlığı, b) arsa ve mesken, c) besi maddesi ve d) işgücüdür. Bunların yanında, sulama, temizlik, bakım, sağlık v.s. için gerekli araç ve gereçleri saymak gerekir. Kapitalist üretim, para-meta-para dolaşımı içinde belirir, yani sermaye-para, kâr sağlamak için meta üretimine yatırılır ve üretilen meta satılarak (yatırılan para + kâr) kâr sağlanmış olur. Üretimin niteliğinin kapitalist üretim olması için, sermaye haline gelmiş olan para lâzımdır ve bu sermaye ile, başlangıçta a) hayvan, b) arsa ve mesken, c) besin maddeleri veya besin maddeleri üretimi için tarla, çayır ve mer'a d) işgücü, **satın alınır** yani sermaye yatırılmış olur. Ancak bu sayededir ki, meta üretimi, kapitalist meta üretimi olur ve ancak bu sayede sağlanan zenginlik, sermayenin kârıdır ve ancak bu sayede ücretli işçinin artı-değeri sermaye sahibi tarafından sızdırılmış olur ve ancak bu sayede kapitalist sömürü gerçekleşir. Hiç bir sermaye yatırımı sözkonusu olmadan, feodal geleneklerin verdiği hak ve imtiyazlarla sağlanan zenginlikler sermayenin kârı olamayacağı gibi, sömürülen emek ile hâkim sınıf arasındaki bağımlılık dolayısıyla, sömürünün niteliği de feodal veya yarı-feodal nitelikte olur. Anlaşılıyor ki, konumuzun esası, **üretim ilişkilerini tespittir.** Yani üretim araçları, sermaye sınıfının elinde mi toplanmıştır, yoksa üretim araçlarına sahip hâkim sınıf feodal sınıf mıdır; ve işgücü, ücretli işgücü müdür, yoksa işgücü, yar-bağımlı emekçi kitlelerinden mi sağlanmaktadır? Konumuz budur.

IV

1967'de yapılan «Doğu Anadoluyu Kalkındırma Sorunları Semineri» ne, «Doğu Anadolu Bölgesinin Tarımsal Sorunları ve Tedbirleri» başlığı altında bir rapor sunan Tarım Bakanlığı, bölgede üretilen (arpa, yulaf, darı, fiğ

ve mısır,—ki darı ve mısır insan gıdası olarak kullanılmaktadır— gibi) hayvan yeminin, bölgenin ihtiyacının ancak 1/22'sini karşıladığını belirttikten sonra, hayvancılığın niteliğini şu sözlerle ifade etmektedir: «Bölgede genel olarak mer'a besiciliği yapılır. İklim şartlarının müsaadesi nispetinde hayvanlar mer'alarda otlatılır. Kış bastırdığı zaman fennî ve sıhhî şartlardan mahrum ahır ve ağıllara alınır. Burada kışı ölmeden geçirecek kadar az olmak üzere yazdan hayvan başına bir kağnı dolusu ot hesabı ile depo edilmiş, otla beslenirler. Kışın uzun sürdüğü yıllarda depo edilen ot yetmez. ... bölgede hayvan yemi üretimi ihtiyaca cevap vermediğinden hayvan yemi olarak kullanılabilecek kepek, pancar posası, yağlı tohum posası gibi sanayi artığı maddelerin başka bölgelerden getirilmesi gerektiği için nakliye ücretinin tahmili yüzünden hayvan sahiplerine pahalıya mal olmakta ... pazarlama ve satış imkânsızlıklarının doğurduğu güçlükler sebebiyle bölgede gerçek anlamda besicilik yapılmamaktadır.» (**Doğu Anadoluyu Kalkındırma Sorunları Semineri, 1967**, Ankara 1967, s. 34.)

Görüldüğü gibi, Doğu Anadolu'da, kesif yemle ahır ve ağıl besiciliği değil, mer'a hayvancılığı yapılmaktadır. Bölgede (Ağrı, Bingöl, Bitlis, Erzincan, Erzurum, Hakkâri, Kars, Muş, Tunceli ve Van) üretilen kesif yemler, daha çok insan gıdası olarak tüketilen mısır ve darı dahil, 242.349 tondur ve bu miktar, bölgedeki hayvanların kesif yem ihtiyacının 1/22'sini karşılamaktadır; ayrıca hububat saplarından sağlanan samanın dışında, hayvansal üretimin besi maddeleri esasını mer'a bitkileri teşkil etmektedir. Mer'a ve çayırlar, mülkiyetleri bakımından şahıs mülkiyeti (şahıs, aile veya sülâle), ortak mülkiyet (köy veya aşiretin ortak mülkiyeti), hazine arazisi olmak üzere üçe ayrılmaktadır. Köy İşleri Bakanlığı tarafından yayınlanan Köy Envanter Etütlerine göre, bu 10 ilin mer'a arazisi toplamı 46.204.323 dönümdür (yani 4.620.432 hektardır, diğer istatistiklerde bu 10 ilin mera arazisi 8.830.052 hektar olarak gösterilmektedir, burada, ormanların mera arazisine dahil edildiği düşünülebilir). Gene aynı kaynaklara göre 46.204.323 dönüm mer'anın tümü, **köyün istifadesine ayrılmış orta malı** arazidir. **Köyün istifadesine ayrılmış orta malı** araziden kimler, nasıl yararlanmaktadır? Elbette, bu orta malı araziden, çok hayvanı olan aile, az hayvanı olan aileden daha çok yararlanacak, hiç hayvanı olmayan aileler ise, orta malı araziden hiç yararlanamayacak. Hayvan varlığının ailelere göre dağılışını gösteren istatistik bilgiden yoksunuz. Ama, bölgeden geçen gözlemcinin kolaylıkla tesbit edebileceği gibi, hayvan varlığı, aileler arasında eşit şekilde değil, eşit olmayan bir şekilde dağılmıştır ve çok hayvana sahip aileler, aynı zamanda, büyük toprak sahibi ailelerdir. Onun içindir ki, toprakların büyük kısmını elinde bulunduran aileler, topraklara sahip oldukları oranda meralardan yararlanmaktadırlar. Yani orta malı olan meraların büyük kısmı, büyük toprak sahibi aileler tarafından tasarruf edilmekte; topraksız aileler tarafından hemen hemen hiç tasarruf edilmemektedir. 10 ilde, toplam 403.453 çiftçi aileden 132.346 (% 35,6) aile topraksızdır. Yani genel olarak, çiftçi ailesinin % 35,6'sı orta malı mer'alardan hemen hemen hiç yararlanamamaktadır; çünkü bunlar da —genel ölçüler içinde— mer'adan yararlanacak sayıda hayvana sahip değildirler. Bir - iki inek, birkaç koyun varlığının

veya bir-iki istisnanın bu kuralı değiştirmemesi gerekir. Toprak sahibi aileler arasındaki eşitsizlik de, aynı şekilde orta malı mer'alardan tasarrufu etkilemektedir. 10 ilde, 0-25 dönüm toprağı olan 124.322 aile yani toprak sahibi toplam çiftçi ailesinin % 52,5'i, toprakların % 16,9'una; 0-100 dönüm toprağa sahip 244.096 aile yani toprak sahibi toplam çiftçi ailesinin % 90,1'i toprakların % 58,1'ine; buna karşılık, 200 dönümden fazla toprağa sahip olan 8.056 aile yani toplam toprak sahibi çiftçi ailesinin % 3'ü toprakların % 25,3'üne sahiptir. (Bu bölünmeye, hiç toprağı olmayan 132.346 çiftçi ailesi dahil değildir.) Toprakların bu dağılış oranı, hayvan varlığının dağılışını tayin etmekte ve aynı şekilde çok topraklı aileler, mer'alardan, toprakları oranında yararlanabilmekte ve toprak dağılımı eşitsizliği bir-buçuk kat daha artmaktadır. Çünkü 10 ilde, 29.790.643 dönüm tarla ve 46.204.323 dönüm mer'a vardır. Bundan çıkan sonuç şudur ki, 29 birim tarlaya sahip bir aile, ortalama olarak, 46 birim mer'a toprağını tasarruf edebilmektedir. Mer'alardan yararlanan ve yararlanamayan ailelerin durumunu, toprakların dağılışına göre tespit etmek mümkündür: 10 ilde 403.453 çiftçi ailesi vardır, 132.346 ailenin hiç toprağı yoktur; 244.096 ailenin 0-100 dönüm toprağı vardır; 19.004 ailenin 101-200 dönüm toprağı vardır; 8.056 ailenin 200 dönümden fazla toprağı vardır. Bu toprak dağılımı, orta malı mer'ada yansımaktadır. Orta malı mer'anın bu tasarruf şekli, feodal bir tasarruf şeklidir; çünkü, kaynağını, toprağın feodal mülkiyetinden almaktadır. Büyük sürü sahibi (aynı zamanda büyük toprak sahibi) aileler, geniş bir kısmını tasarruf ettikleri mer'alara sermaye harcayarak sahip olmadıkları gibi, mer'aların verimini artırmak için üsten tohumlamak, gübrelemek, sulamak gibi herhangi bir yatırımda da bulunmamaktadırlar. Yani mer'alardan sağlanan besi maddeleri için bir sermaye yatırımı söz konusu değildir. Yazımızın buraya kadar olan kısmında, bölgede, hayvan besisinin esasını teşkil eden mer'a arazisinin temini için sermaye **harcanmadığını** ve mer'alardan sağlanan besi maddeleri için sermaye **yatırılmadığını** tespit etmiş oluyoruz.

Hayvancılık için gerekli olan hammaddelerin temini ile sermaye arasında, sermaye yatırımı arasında, bir ilişki olmadığını tespit ettikten sonra, burada, «emek» in durumunu gözden geçirelim.

V

10 ilde, hiç toprağı olmayan aileler, toplam çiftçi ailelerin % 35,6'sını teşkil etmektedir. 132.346 ailenin hiç toprağı yoktur. Köy Envanter Etütlerine göre, bu ailelerin, 9.111 ailesi ortakçı, 3.092 ailesi kiracı ve 113.417 ailesi ise tarım işçisidir. (Ortakçı ve kiracı ailelerin durumunu ayrı bir başlık altında belirtmek üzere şimdilik geçelim ve) 113.417 tarım işçisi ailenin niteliğini tespite çalışalım. 1960 sayımına göre, Türkiye'de, «tarım ve hayvancılık» alanında 9.696.535 faal nüfus (55-15 ve daha yukarı yaşlarda) vardır. Ve bunun ancak 651.800'ü ücretli tarım işçisidir. Doğu Anadolu içinde incelediğimiz 10 il ile Güneydoğu Anadolu'nun 8 ilinde hiç toprağı olmayan «tarım işçisi» ailesi toplamı 250 bini aşmaktadır. Ortalama her ailede 3 faal nüfus bulunduğunu kabul edecek olursak, tarım işçisi aileler içinde

faal nüfusun 750 bine ulaştığını görürüz. Buradan çıkaracağımız sonuç şudur ki, Türkiye'de mevcut 651.800 ücretli tarım işçisiyle, Doğu Anadolu'da hiç toprağı olmayan ve Köy Envanter Etütlerinde «tarım işçisi» olarak gösterilen ailelerin ilgisi yoktur. Ücretli tarım işçileri, devlet çiftlik, hara ve inekhanelerinde ücretli çalışanlar ile daha çok Batı ve Güneybatı Anadolu bölgelerinde özel kapitalist işletmelerde ücretli çalışanlardır. Doğu Anadolu bölgesindekiler hem «tarım işçisi» dir ve hem de «ücretli işçi» değildir. Tarım işçisidir ve bir kısmı tarımda, bir kısmı hayvancılıkta çalışmaktadır. Gerek tarımda, gerek hayvancılıkta çalışan bu tarım işçisi aileler, büyük toprak sahiplerinin ve bunun sonucu olan büyük sürü sahiplerinin hizmetindedirler. Topraksız tarım işçileri büyük toprak sahibi ailelerin yanında, çocukları dahil aileleriyle birlikte çalışırlar ve bunlar, kapitalist toplumun hür ücretli işçisinden tamamen ayrılırlar. Bunlar, işgücünü serbest meta olarak pazara arzetmiş ve parça-başına, saat-başına veya gündelik üzerinden kapitalist ile pazarlık yapıp işgücünü satan ücretli işçiden ayrılırlar. Hem aile reisi olan erkek, hem kadın ve hem de çocukları, ağanın veya aşiret reisinin hizmetindedirler; bu aile bağımlılığı, mevsimlik, yıllık olduğu gibi, sistemle birlikte ilânihaye devam eden bir bağımlılıktır. Ücretli işçiden sızdırılan artı-değer, işgücü satın almak için yatırılan sermaye sayesinde sağlandığı halde; burada ise artı-değer, tarım işçisinden sermaye olmaksızın sızdırılır. Yani işgücü için, hayvan sürülerine sahip şahıs, aile veya sülâle, gereken işgücünü satın almamış, işgücü satın almak için sermaye yatırmamıştır.

Tarım işçisinin bağımlılığını dolaylı bir yoldan açıklayabilecek bir başka husus, Doğu Anadolu'da, köylerde, kirada oturan aile sayısının mevcudiyetidir. 10 ilde, köylerde, 5.470 aile kirada oturmaktadır. Güneydoğu illeriyle birlikte 18 ilde, 51.300 aile kirada oturmaktadır. Bu hususu değerlendiren İsmail Beşikçi, «Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerimizde ev kiralamasını ortaya çıkaracak sosyal şartlar olmadığına göre, buradaki olayı yine feodal mülkiyet ilişkilerinin bir başka görünüşü olarak ele almak mümkündür» dedikten sonra, kiracıların, bir başka köyden gelerek ağanın köyünde yerleşmek isteyenlere ağa tarafından kiralandığını belirterek, kiracılar için şunları yazmaktadır: «Bunlar toprağa ve başka mülkiyet unsurlarına sahip olmayan yalnız emeğiyle geçinen, ayrıca ağaya ... karşı hiç bir teminatı olmayan tarım işçileridir. Kirada oturmaları bile ağanın himmetine kalmıştır. Şahıslara, ailelere ve sülâlelere ait köylerin fazla olduğu Mardin, Urfa, Diyarbakır gibi illerde bu olayın daha fazla görülmesi kanaatimizi doğrular mahiyettedir. Ayrıca Batı Anadolu'da veya Türkiye'nin daha başka yerlerinde böyle bir olaya rastlanmamaktadır.» (Dr. İsmail Beşikçi, **Toplumların Genel Gelişme Kanunları Açısından ve Bölgenin Sosyo-Ekonomik Yapısı İçinde 'Doğu Mitingleri' nin Analizi,** Erzurum 1967, s. 16, 18, 20.) Biz şunu eklemek isteriz ki, büyük bir ihtimalle, burada, kira söz konusu değildir; hiç toprağı olmayan ailelerin, ağanın sahip olduğu evlerde oturmuş olması söz konusudur ve bu, ağa ile yoksul tarım işçisi arasındaki bağımlılığın derecesini göstermesi bakımından ayrı bir önem taşır. Çünkü bu, sadece, büyük toprak sahibi ile tarım işçisi arasında değil, **bü-**

yük toprak sahibi aileler ile tarım işçisi aileleri arasındaki bağımlılığın maddî bir unsurudur.

Burada çıkaracağımız bir başka sonuç şudur: Bu meskenleri, bağımlı - köylü, inşa eder, ağa, bu evlerin sahibi sayılır. Aynı şekilde, hayvanlar için gerekli ahır, ağıl ve samanlık da, bağımlı - köylü tarafından ağa adına inşa edilmektedir ve bunun için de bir sermaye yatırımı söz konusu değildir. Gerek tarım işçisinin oturduğu meskenler, gerek hayvanlar için gerekli ahır, ağıl ve samanlık, kapitalist toplumdan önce mevcut sistem bağları içinde inşa edilmektedir. Büyük hayvan sürülerine sahip aileler, hayvan için ve hayvan bakıcıları, yetiştiricileri için, hayvansal ürünlerin muhafazası ve değerlendirilmesi için gerekli mesken inşasına sermaye yatırmamaktadır. Bunları, kapitalizm - öncesi üretim tarzları içinde doğmuş ve devam etmekte olan ilişkilerdir.

VI

Buraya kadar tespit ettiğimiz noktaları özetleyelim: Hayvancılığın hâkim olduğu Doğu Anadolu'da, büyük sürü sahibi aileler, hayvancılık için gereken: a) işgücünü meta olarak satın almamakta, yani işgücü için bir sermaye yatırmamaktadır, burada ücretli işgücü söz konusu değildir; b) hayvan beslenmesi için gerekli olan besi maddelerinin büyük bir kısmı köyün ortak mülkiyetinde bulunan çayır ve mer'alardan sağlanmaktadır ve toprak için sermaye harcanmamakta ve besi maddelerinin üretimi için sermaye yatırılmamaktadır; c) arsa, barınak ve mesken inşaatı için de aynı şekilde sermaye yatırımı söz konusu değildir; d) hayvan varlığı ise, büyük topraklara sahip olan şahıs veya aileler tarafından ve feodal sömürü yoluyla biriktirilen servetlerdir ve hayvan varlığı için, başlangıç olarak, sermaye yatırılmamamıştır. Ama, büyük sürü sahibi, bu üretilen hayvansal ürünleri, ya mahallî pazarda, ya da kapitalist pazarda satar ve yeni bir zenginlik sağlar. Bu zenginlik, sermayenin sağladığı bir kâr değildir ve bu zenginliği üreten işgücü, ücretli işgücü değildir. Mer'aların tasarruf şekli bakımından bütün köylü ağanın kontrolü altına alınmıştır ve esas olarak, bu zenginlik, bağımlı - köylü emeğinin sömürüsüyle sağlanmaktadır. Bir kere daha belirtelim: Kapitalist üretim, para - sermayenin, kâr sağlamak amacıyla, meta üretimidir. Oysa, Doğu Anadolu hayvancılığında, sermaye, hâkim unsur değildir; üretim araçlarına ve üretici güçlere sahip olan, sermaye değil, feodal bağımlılığın sağladığı güçtür. Yani hayvansal ürünlerin, kapitalist pazarda satılmış olması, sömürünün kapitalist niteliğini ortaya koymamakta, **üretimde sömürünün niteliği, üretim biçiminde kendisini göstermektedir.** Hammaddenin imâl edilmiş ürün haline gelmesi için emeğe ihtiyaç vardır ve burada emek, hayvansal üründe billûrlaşmıştır. Yani üreten emektir ve sömürülen emek ise, sermaye tarafından ücretli emeğin sömürüsü değildir, serbest meta haline gelen emeğin sömürüsü değildir. Burada sömürünün niteliği, emekçi sınıf ile üretim araçlarına sahip olan ve emeği sömüren sınıf arasındaki ilişki, sermaye ile serbest meta haline gel-

miş olan ücretli işgücünün sömürüsü değildir. Bu bakımdan, Doğu Anadolu'da üretimin hâkim unsuru olan hayvancılık, kapitalist üretim ilişkisi olarak nitelendirilemez.

Doğu Anadolu'da, hayvancılığın, üretimin hâkim unsuru olması ve başlıca geçim kaynağını hayvancılığın teşkil etmesi, bunların kapitalist meta üretimi olduğunu ortaya koyacak hususlar değildir; sömürü, feodal mülkiyet şeklinin ve feodal üretim şeklinin sağladığı bir sömürüdür, feodal sömürüdür.

Hiç toprağı olmayan tarım işçisi ile büyük toprak sahibi arasındaki çelişki, emek ile sermaye çelişkisi değil, kapitalist çelişki değil, feodal çelişkidir. Şayet sınıflar, kendi aralarındaki çelişkileri bizzat kendileri çözeceklerse, yani devrimci eylemde, bu topraksız tarım işçisi bizzat yerini alacaksa, bu, ancak, onun çelişkisini giderecek sloganlarla ortaya çıkmakla mümkün olacaktır. Hiç topraksız tarım aileleri, üzerinde çalıştıkları toprakların sahip değiştirmesi için değil, yani toprak sahibinin yerini devletin alması için değil, bizzat kendileri toprak sahibi olmak için eyleme katılırlar ve bunun doğru şiarı, «yoksul köylü ailelerine toprak» tan geçer. Hiç topraksız köylü ailelerinin de, çok az toprağı olan ailelerin (0 - 10 dönüm veya 0 - 25 dönüm), az toprağı olan ailelerin (26 - 50 dönüm) ve küçük köylü ailelerinin (51 - 100 dönüm) ittifakını ve desteğini sağlayabilmesi, ancak, «toprağı olmayan veya toprağı yetmeyen ailelere toprak» şiarıyla ortaya çıkmakla mümkündür. Bu şiar ise, demokratik devrim şiarıdır. Türkiye'de, sosyalist bir partiyi iktidara getirecek sayı ve bilinçte proletaryanın mevcudiyetinden, yoksul ve küçük köylülerin desteği sağlanmadan iktidarın kazanılmasından söz edilemiyeceğine göre, sosyalist partinin, iktidara gelmesi, en azından, yoksul ve küçük köylülerin ittifakını ve desteğini sağlaması ile mümkündür. Yoksul ve küçük köylünün ittifakı ise, ancak demokratik şiarlarla kazanılır, sosyalist şiarlarla değil. Devrimci eylemin, bütün emekçi sınıfların ittifakıyla ve dolayısıyla emekçi sınıf ve zümrelerin koalisyon iktidarlarıyla yürüyebileceğini gördüğümüz ve köylüleri devrimci eyleme sokmadan (bunun demokratik bir hareket olduğunu bilerek) devrimci ve millî güçlerin iktidarının mümkün olamayacağını bildiğimiz için, demokratik devrimi öneriyoruz.

DOĞU ANADOLU'DA ORTAKÇI VE KİRACININ FEODAL NİTELİĞİ

Doğu Anadolu'da, 10 ilde, (Ağrı, Bingöl, Bitlis, Erzincan, Hakkâri, Erzurum, Kars, Muş, Tunceli ve Van) toplam 132.346 topraksız aileden 9.111 aile ortakçı, 3.092 aile kiracıdır. Geri kalan 113.417 aile tarım işçisidir.

Ortakçılık şeklinde, genel olarak, a) tarla ve tohum toprak sahibinden, işletme vasıtaları ve emek ortakçıdan, ürün yarıya bölünür; b) tarla ve tohum işletme vasıtaları toprak sahibinden, emek ortakçıdan, toprak sahibi ürünün üçte - ikisini, ortakçı üçte - birini alır; c) toprak sahibi hiç bir şey vermez, ürünün 1/8 veya 1/10'unu alır, v.s. — yani ortakçılıkta, ortakçı, toprak sahibine ürün - rant öder. Kiracılıkta ise, a) dönüm üzerinden kira,

para olarak ödenir; b) kiralanan tarlaya atılan tohum kadar ürün toprak sahibine verilir; c) verime göre kira tesbit edilir, v.s. — yani kiracılıkta, genel olarak, para - rant ve bazan da ürün - rant toprak sahibine verilir. (**Köy Envanter Etüdlerine Göre,** ilgili iller, Tablo No. : 31.)

Toprak sahibi, ister köyde, ister kasabada veya şehirde otursun, onun oturduğu yer, topraktan aldığı rantın niteliğini değiştirmez. Topraktan sağlanan rant, bizzat rantı sağlama şekline, yani üretim ilişkilerine bağlıdır. Şayet toprak sahibi, kapitalist bir işletmeci olarak toprağını, kendi sermayesiyle işletiyorsa veya toprağını kiralayan şahıs veya müessese, kapitalist işletmeci olarak toprak işletmeciliği sayesinde kâr sağlıyor ve toprak sahibine kapitalist - rant ödüyorsa, o zaman kapitalist ilişkilerden söz etmek mümkündür. Yok, toprak sahibi, toprağından feodal mülkiyet ve feodal ilişkiler çerçevesi içinde emeği sömürüyor (feodal nitelik) veya ortakçı veya kiracı olarak verdiği tarlalarda, ürün, kapitalizm - öncesi üretim ilişkileri çerçevesinde üretiliyor ve bu ürünün bir kısmı toprak sahibine ürün - rant veya para - rant olarak ödeniyorsa (yarı - feodal nitelik, feodal nitelikteki bağımlılıklar söz konusu değildir), burada kapitalist ilişkilerin sözünü etmemize gene imkân kalmamaktadır. Çünkü :

Üretimin kapitalist meta üretimi olup olmadığını ortaya koyacak olan unsur, rantın, kapitalist - rant olup olmadığının tespiti ile mümkündür. Kapitalist - rant, biri diferansiyel - rant, diğeri mutlak - rant olmak üzere iki rant biçimini içerir. Pazarda, tarım ürünü fiyatını, pazara en uzak ve en verimsiz toprakta sağlanan ürün tayin eder. Pazara yaklaştıkça veya toprağın verimi arttıkça, pazarda fiyatlar aynı olduğu için, **daha fazla bir kâr sağlanır, bu fazla kâr, diferansiyel - ranttır.** Demek ki, diferansiyel - rantın mevcut olması için, her şeyden önce, üretimin meta üretimi olması gerekir. Pazara, bir kilometre ve elli kilometre uzaklıkta bulunan iki ayrı tarladan elde edilen ürün, kendi mahallinde tüketiliyorsa, burada, diferansiyel - ranttan söz edilemiyeceği açıktır. Mutlak - rant ise, tarıma yatırılan değişken sermayenin (işçi ücretlerinin) kârının, sanayiye yatırılan değişken sermayenin (işçi ücretlerinin) kârına nispetinden meydana gelen **kâr farkıdır.** Tarıma, sanayiden daha az değişken sermaye yatırılır ve sanayiye yatırılan değişken sermayeye oranla tarıma yatırılan değişken sermayeden daha fazla kâr sağlamış olur **bu fazla kâr, mutlak - ranttır.** Demek ki, mutlak - rantın mevcudiyeti, ancak değişken sermayenin varlığı ile kendisini ortaya koyar. Tarımda 1) ücretli işçi, mutlak rantır; 2) kapitalist meta üretimi yani kapitalist pazarın mevcudiyeti, diferansiyel rantın kaynağıdır.

Ortakçılıkta, alınan rantın bir kısmı, toprak sahibinin verdiği tohumun ve araçların karşılığı, bir kısmı da toprağın rantıdır. Toprak sahibi, yalnız toprağını kiraya veriyorsa, yalnız toprağın rantını ürün - rant olarak almaktadır. Kiracılıkta ise, toprağın rantını, çoğunlukla para - rant olarak almaktadır. Ortakçılıkta ve kiracılıkta, toprak rantının, ürünün, ortalama, 1/8'i olduğunu kabul edelim. Ortakçılıkta, ayrıca tohumu da toprak sahibi verdiği zaman, ürünün 4/8'ini almakta, yani 3/8'i verilen tohuma karşılık olarak alınmaktadır. Toprak sahibi, tohumu ve işletme araçlarını

verdiği zaman, ürünün, aşağı - yukarı, 5/8'ini kendisi almakta ve bu durumda 1/8'i toprağa, 3/8'i tohuma, 1/8'i işletme araçlarına karşılık olarak alınmaktadır. (Bu oran, toprakta verimin düşüklüğünü ve tohumun «emek» ten de çok önemli unsur olacak kadar ortakçının yarı - aç durumda bulunduğunu göstermektedir.) Şimdi, toprak sahibinin, toprak rantından ayrı, tohum ve işletme araçları karşılığı olarak, ortakçıdan sızdırdığı bu miktarların niteliğini tespit etmek gerekir. Acaba bu miktarlar, sermaye kârı mıdır, yoksa, feodal mülkiyet şeklinin bir sonucu mudur? Biliyoruz ki, sınıflı toplumlar, üretim araçlarının toplumun bazı unsurlarının elinde toplanması, çoğunluğunun üretim araçlarından yoksun kalmasıyla meydana geldi ve üretim araçlarına sahip sınıflar, aynı zamanda zenginlikleri ellerinde topladılar ve mülksüz sınıflar yoksullaştılar. Burada da, yani yazımızın konusu olan Doğu Anadolu'da da, büyük toprak sahibi, tohum ve işletme vasıtaları gibi üretim araçlarına, sermaye sayesinde, ücretli işgücünün sömürüsü sayesinde değil, feodal mülkiyet sayesinde sahip olmuştur ve dolayısıyla bu üretim araçlarından sağladığı zenginlik, sermayenin kârı değil, feodal mülkiyetin sağladığı bir zenginliktir.

Topraksız çiftçi ailesi, ortakçı veya kiracı olarak kiraladığı toprakları, kendisi ekip - biçmek ve geçimini sağlamak için, ortakçı veya kiracı şartlarıyla işleyebilmektedir. Burada, ne ücretli işçiye yatırılan değişken sermaye farkından sağlanan mutlak - rant ve ne de kapitalist meta üretiminden sağlanan diferansiyel - rant söz konusudur. Ücretli işçi değil, ortakçı veya kiracının bizzat kendisi ve ailesi çalışmaktadır ve en verimsiz topraktan sağlanan üründen bile toprak sahibine bir rant vermek zorundadır. Burada, toprak sahibinin elinde toplanan rant sermayenin sağladığı, kapitalist pazarın sağladığı rant değildir. Toprak sahibi olmaktan, toprağın mülkiyetine sahip olmaktan başka bir şey söz konusu değildir. Rant yoluyla sömürülen emek, ortakçı veya kiracı çiftçi ailesinin emeğidir ve bu sömürü, yarı - feodal sömürü biçimidir.

deniz kavukçuoğlu

latin amerika'da devrimci hareket

GİRİŞ

Bolivya'da Inti Peredo, Arjantin'de Delgado Rodriquez, Venezuela'da Douglas Bravo ve Guetamala'da Camilo Castano liderliğinde yürütülen kurtuluş savaşları ve tüm ezilen ulusların Güney Amerika kıt'asında sürdürülen bu savaşlara gösterdikleri devrimci dayanışma, Küba devrimi sonrası kıt'adaki devrimci eyleme karşı ABD emperyalizmi tarafından girişilen yeni uygulamalar ve açık saldırıların yanısıra devrimci güçler içerisinde başgöstermiş bölünmelerin de olumsuz etkileriyle eylemi beklenilen sonuca götürememektedirler. Bu savaşlar süresince emperyalizme ve işbirlikçilerine karşı önemli yerel başarıların kazanıldığı gerçeği inkâr edilemez. Bu gerçekleri görmemezlikten gelmek ne kadar yanlış ise, bunları kıt'a halklarının tarihî kaderlerini kısa vadede değiştirebilecek başarılar olarak görmek de aynı derecede yanlış ve gerçekçilikten uzak bir davranıştır. Kıt'adaki gelişmeleri yakından izleyenler için «devrim» bugün için genel bir durgunluk dönemindedir. Hattâ «Marks'ın 1848 yılları Fransa'sı için yazmış olduğu satırlar bugün Güney Amerika için kullanılabilir: Sayısı az bazı başlıkları bir yana bırakırsak, devrim tarihinin çok önemli her bölümü şu başlığı taşır (Devrim Yenilgisi).» (1)

---

(1) Chaffic Handall, Gedanken zur kontinentalan Strategie der Lateinamerikanischen Revolutionen, Probleme des Friedens und des Sozialismus, Dietz Verlag, Berlin. 1968, s. 488.

Ancak «bütün dünyayı kapsayan bir üsler ağına, çok güçlü bir orduya sahip olan ve emperyalizmin dünya jandarmalığı rolünü üstlenmiş Amerikan emperyalizminin görünüşteki bu büyük kuvveti, devrimcileri aldatamaz. Kısa vadede bu kadar güçlü olan emperyalizm, uzun vadede o kadar zayıftır. Her gelişme emperyalizmi yok olmaya götürmektedir. Çünkü emperyalizm «can çekişen» kapitalizmdir; çünkü içinde bulunduğu deva bulmaz çelişmeler, onu hergün biraz daha çöküşe yaklaştırmaktadır.» (²) Ekonomik gelişmeleri diğerlerine oranla bazı farklılıklar gösteren Arjantin, Şili, Venezuela gibi ülkeler dışında kalan Güney Amerika ülkelerinde, mevcut hakim çelişki, bu ülkelerin ulusları ile ABD-emperyalizmi arasında ve kıt'aya özgü feodal (latifundist) üretim ilişkileri ile toprağa bağlı üretim güçleri arasında mevcut çelişkidir. Bu çelişkiler kıt'ada sürdürülen savaşın niteliğini belirlemektedir. Birinci çelişkiyi ortadan kaldırabilmek, yani emperyalist ilişkilere son verecek «ulusal devrimi» gerçekleştirebilmek, ancak ABD emperyalizmini ve onun içerideki işbirlikçilerini kesin bir yenilgiye uğratabilmekle mümkündür. Yazımızda kıt'a halklarının ABD emperyalizmine karşı sürdürdükleri savaşı «kıtasal» kılan nedenleri, devrimci süreci nitelendiren altyapı-üstyapı ilişkilerini, devrimin geçirdiği aşamaları incelemeye ve devrimci stratejinin ve taktiğin saptanması yolunda sürdürülen tartışmaları nakletmeye çalışacağız.

Güney Amerika şüphesiz ki homojen bir bütün değildir. Kıtasal bir devrimci stratejiyi mümkün ve zorunlu kılan birçok ortak yanın yanısıra önemli bölgesel ayrıcalıklar mevcuttur. Gerek ekonomik gelişmelerinde olsun, gerekse toplumsal yapılarının belli bölümlerinde olsun kıt'anın güneyindeki ülkelerde diğer ülkelere oranla farklı bir gelişme göze çarpmaktadır. Bu ülkelerin ekonomilerindeki gelişmeye paralel olarak nicelikçe ve nitelikçe gelişen şehir proletaryası ve devrimci örgütlenme, Venezuela, Bolivya ve Guatemala gibi ülkelerde devrimci eylemin sesini daha fazla duyurmakta ve güney uluslarını millî devrime yaklaştırmaktadır.

Kıtasal devrim stratejisi taraftarlarının görüşlerine temel olarak aldıkları önemli ortak yanlar şunlardır:

1. Kıt'a ülkelerinin ekonomik gelişmelerinde görülen benzerlikler.
2. Bu ülkelerin politik dinamizmlerinde görülen benzerlikler.
3. Amerika Birleşik Devletleri'nin kıt'a üzerinde kurduğu sömürü mekanizması.
4. Toprak üzerindeki üretim ilişkilerinin latifundist karakteri.

Bu noktaları ileride ayrı ayrı ele alacağız.

EMPERYALİST SÖMÜRÜ

1940'ların sonunda sürekli olarak ve geniş ölçüde patlak veren demokratik hareketler, 1954/55 yıllarında en yüksek noktalarına ulaşmış ve 1954 yılına kadar bu hareketlere hücum durumunda bulunan oligarşiler, gerilemek zorunda kalmışlardır. «Son çeyrek yüzyıl içerisinde meydana gelen üçüncü kıtasal patlama» olarak tanımlanan gelişmeler sonucu askerî diktatör-

(²) AYDINLIK, sayı 1, s. 13.

lüklerin üçte biri yıkılmış, işçi hareketlerinin büyük kısmı işçi sınıfına yeni haklar sağlamış ve anti-emperyalist kitle gösterileri bir ayaklanmaya dönüşebilecek biçimde gelişmiştir. 1956/57 yılları ise kıt'a tarihinde nitelikçe yeni bir aşamanın başlangıcıdır. Güney Amerika marksistlerinin «ikinci bağımsızlık savaşı» ya da «20. yüzyılın Lâtin Amerika Devrimi» diye adlandırdıkları bu dönem içerisinde kıt'adaki ilk «millî-demokratik devrim» gerçekleşmiş ve sosyalizmin kuruluşu için gerekli koşulları sağlayan bu aşamayı «sosyalist devrim» izlemiştir. Günümüzdeki devrimci süreçte bir kristalizatör olarak önemli rol oynayan Küba Devrimi, kıt'a üzerinde birbirini yakından etkileyen ve birbirine bağlı temel nesnel koşulların ortaya çıkardığı bir sonuçtur. Devrimin on yıllık somut zaferi bu kıt'ada gerçekleştirilebilecek diğer bir devrimin «yaşayabileceğini» gösteren bir kanıttır. «Kitlelere savaşın gerçek hedefini, kıt'anın temel sorunlarının çözülmesinde başvurulacak yolun ne olduğunu göstermiştir; değişmezliğe, kaderciliğe, status quoya meydan okumadır». Karaipler ve And'larda sürdürülen silâhlı eylem ve somut zaferin etkisini taşıyan yeni mücadele biçimidir.

Güney Amerika Devrimi'nin manifestosu olarak kabul edilen II. Havana Deklerasyonu (1962) devrimci mücadeleye yeni bir hız kazandırmış, fakat aynı yılın ortalarında sonra devrim, üzerinde duracağımız nedenlerle, günümüze kadar ulaşan bir durgunluk dönemine girmiştir.

Büyük burjuvâzi ve toprak sahipleri, Küba yenilgisinden gerektiğince ders almışlar ve yine aynı yenilgiyi kendisine bir ders olarak kabullenen ABD ile «açık garanti» adı altında daha sıkı bir işbirliğine giderek karşı-devrimci hareketi hızlandırmışlardır. Endüstrisi için gerekli ham maddelerin önemli bir kısmını sağladığı madenleri, petrolleri elinde tutabilmek, dev tekellerin çıkarlarını sürdürebilmek ve ucuz işgücünü sonuna kadar sömürebilmek için emperyalizmin mevcut ilişkileri olanaklar elverdiği sürece koruma yolunda her yola başvuracağı açıktır. ABD'nin bu kıt'adaki direkt iktisadî yatırımları 11,4 milyar doları bulmaktadır. Kıt'anın Kuzey Amerika emperyalizmine ekonomik ve ticarî bağımlılığı, Tablo : I de görülmektedir. Bu yatırımların 1954-1957 yılları arasında çeşitli endüstri dallarına dağılışları Tablo : II de gösterilmiştir.

TABLO : I (¹)

	Yabancı sermaye yatırımlarında ABD'nin oranı %	Dış ticarette ABD'nin kontrol oranı %
Arjantin	38	18
Uruguay	*	14
Şili	66	35
Meksika	69	65
Venezuela	60	54
Brezilya	33	35
Kolumbiya	70	55
Peru	80	36

(¹) Prob. d. Friedens u. d. Soz., Dietz V., Berlin 1969, s. 98.

Ekvator	60	53
Paraguay	*	26
Bolivya	50	37
Panama	90**	54
Kostarika	*	53
Nikaragua	*	44
Dominik Cumhuriyeti	*	73
El Salvador	*	*
Guatemala	90**	69
Honduras	90**	69

* Tam belli olmamakla beraber % 50'nin üzerinde

** Tahmin

TABLO: II (4)

Endüstri dalı	1954	1955	1956	1957
Petrol (Lâtin Amerika)	7	24	333	480
Maden ve çelik	17	6	50	75
Petrol (Venezuela)	22	49	365	580
Ham madde işleyen endüstri	24	60	76	185
Diğerleri	68	26	121	160
Toplam	138	164	945	1470

1) Rakamlar milyon olarak.

2) Venezuela petrollerine yapılan direkt yatırımlar, ABD için bu ülkenin önemini göstermesi bakımından ayrı olarak hesaplanmıştır. Bu rakamlar Lâtin Amerika petrollerine yapılan yatırımları gösteren toplama dahil değildir.

ASKERÎ DARBELER VE ORDUNUN İŞBİRLİKÇİ ROLÜ

Başkan Johnson'a göre olayları daha geniş bir açıdan görebilmeyi başarmış Başkan Kennedy zamanında hazırlanan İlerleme İçin İşbirliği plânı, Küba Devrimi sonrası emperyalizmin başvurduğu yeni uygulamaların ilki olarak kabul edilebilir. Ancak hazırlanan bu plânın bütününü Pentagon'a kabul ettirmek mümkün olamamıştır. Nitekim bu plâna paralel olarak reformist bir iç politikaya eğilim gösteren hükûmetler ABD tarafından perde arkasından yönetilen askerî darbelerle işbaşından uzaklaştırılmışlardır. (5) Johnson yönetimi ise ABD tekellerine zararı dokunması muhtemel her harekete karşı açık müdahale yolunu seçmiştir. Mann Doktrini olarak adlandırılan bu müdahale taktiğinin ilk uygulaması 1 Nisan 1964 de Brezilya'da Başkan Joao Goulart'ın devrilmesi ile başarıyla sonuçlanmış ve bunu Ocak 1965 de Panama ve aynı yılın Nisan ayı içerisinde Santo Domingo olayları

(4) Cary Hector, Der Staatsstreich als Mittel der politischen Entwicklung in Südamerika, Colloqium Verlag, Berlin 1964, s. 57 (ESLA 1957, s. 53).

(5) 25 Ocak 1961 El Salvador, 7 Kasım 1961 Ekvator, 28 Mart 1962 Arjantin, 18 Temmuz 1962 Peru, 31 Mart 1963 Guatemala, 11 Haziran 1963 Ekvator, 25 Eylül 1963 Dominik Cum., 3 Ekim 1963 Honduras.

izlemiştir. 1965 Eylülünde ise ABD Kongresi A. Selden'in teklif ettiği tasarıyı kabul edecek ve hükûmete «Batı bloku içerisinde yer alan herhangi bir ülkede bloku tehlikeye sokması muhtemel bir olay geliştiği taktirde olaya müdahale yetkisi» veren kanun çıkarılacaktır. Fakat Vietnam'da uğranılan sürekli yenilgiler ve sürekli olarak ulusal kurtuluş savaşları ve sosyalizm lehine değişen dünya kuvvetler dengesi Pentagon'a bu yolun gerçekçilikten uzak ve sakıncalı olduğunu göstermiştir. Bu nedenle Senato'nun askerî uzmanı Edwin Lieuwen'in hazırladığı rapor, son üç yıldır ABD'nin Güney Amerika'da uygulamakta olduğu yeni politikanın ana hatlarını göstermesi bakımından önemlidir.

Lieuwen hazırladığı raporunda Güney Amerika'nın askerî darbeler geleneğini temel olarak almış ve ayrı ayrı ülkeleri bu ülkelerde askerî güçlerin aktif politikada yerlerinin ne olduğuna göre bir sınıflandırmaya tabi tutmuştur. Bu sınıflandırma şu şekildedir:

1. Açık askerî diktatörlüklerle yönetilen ülkeler: Arjantin, Brezilya, Bolivya, Haiti, Nikaragua, Paraguay, El Salvador, Honduras.
2. Askerî güçler tarafından desteklenen hükûmetler: Peru, Venezuela, Guetamala, Dominik Cumhuriyeti.
3. Askerî güçlerin politikada aktif rol oynamadıkları ülkeler: Meksika, Paraguay, Panama, Şili ve Kolumbiya. (6)

Ordunun birinci derecede bir faktör olarak politik hayata girmesi, 19. yüzyılın başlarına kadar gitmektedir. Siyasî bağımsızlığa kavuşulduktan sonra krallık otoritesinin ortadan kalkmasıyla ortaya çıkan boşluk, bu dönemde ülkede organize olmuş en büyük güç olan ordunun aktif politikaya girmesiyle doldurulabilirdi. Nitekim bu durum orduya askerlik dışı politik ödevler yüklemiştir. Yeni bağımsızlıklarına kavuşan devletler karşısında eski taleplerini sürdürerek en önemli tehlike unsuru olmakta devam eden sömürgeci devletlerin varlıkları, politik gücü ellerine geçirmiş orduların büyük toprak sahipleriyle sıkı bir işbirliğine girmelerine yol açmıştır. Ve bu işbirliği daha sonraları ordunun kıt'a ekonomisine egemen feodal sınıfın bir aracı durumuna gelmesi biçiminde gelişecektir. I. Dünya Savaşı'nın etkisiyle değişen dünya şartlarının karşısında eski sömürgeci devletlerin güçlerini kaybederek kıt'a üzerindeki taleplerinden vazgeçme zorunda kalışları ordu - toprak sahipleri - kilise üçlüsünün yönetim geleneğini temelden bir sarsıntıya uğratmıyacaktır. Fakat daha sonra başgösteren büyük ekonomik krizin etkilerini bu kıt'ada da göstermesi bu üçlüyü toprak sahipleri - kilise aleyhine bozacak ve ordu iç politikaya yön veren baş unsur haline gelecektir. II. Dünya Savaşı'ndan sonra ise Avrupa'dan Güney Amerika'ya göç eden kaçak sermaye ve ABD tekellerinin yeni emperyalizm olarak kıt'aya yerleşmeleri, orduya yeni görevler yükleyecek ve çok az istisnalar dışında bu ordular emperyalizmin kendilerine sağladığı çıkarlar karşısında tekellerin ülke içerisinde bekçileri ve halk üzerinde bir baskı aracı kurumları haline geleceklerdir.

---

(6) Cary Hector, a.g.e., s. 82; Lieuwen, Arms and politics in Latin America.

Lieuwen'in sınıflamasında da görüleceği gibi ordular kıt'a ülkelerinin çoğunluğunda iç politikada etken durumdadır. Milisler hariç tutulacak olursa toplamı 800.000 civarında bulunan bu orduların ABD'nin desteği olmaksızın halk kitleleri üzerinde bir baskı aracı olarak varlıklarını sürdürmelerine imkân yoktur. Kıt'adaki dış tekellerin çıkarlarını savunan «Vision» adlı derginin bildirdiğine göre oligarşilerin askerî harcamaları toplam olarak 1.731 milyar doları bulmaktadır. ABD'nin 1952 - 1964 yılları arasında bu meblâğa katkısı 800 milyon dolardır. Bu ordularda görevli subayların büyük kısmının özel olarak açılmış askerî okullarda Amerikan subayları tarafından eğitilmeleri bir sosyal zümre olan ordunun emperyalizm için ihtiva ettiği önemi göstermektedir. (7)

ABD'nin yukarıdaki sınıflamadan hareket ederek, aynı grup, içerisinde yer alan ülkelerde karşı - devrim yolunda işbirliği teklifi birçok hükûmet tarafından olumlu karşılanmış ve bu fikri gerçekleştirmek amacıyla ilk olarak Brezilya, Arjantin ve Paraguay'ın katılmalarıyla ortak bir ordunun kuruluş çalışmalarına başlanmıştır. Ayrıca kuruluşu 1942 yıllarına kadar giden Amerikaiçi Savunma Konseyi (Consejo Centroamericano de Defensa) bu plân çerçevesinde geliştirilmektedir. CIA tarafından desteklenen karşı - devrimci sivil örgütler ilerici güçleri sindirmede diktatörlüklere yardımcı olmaktadırlar. Geçtiğimiz yıl içerisinde Guetamala İşçi Partisi Merkez Komitesi yayınladığı bir bildiride «failleri meçhul 3000 cinayetin CIA tarafından kurdurulmuş anti - komünist örgütler tarafından işlenildiğini» açıklamıştır. (8)

ABD tekelleri tarafından kurulan Orta Amerika Ortak Pazarı (Mercado Comun Centroamericana), Lâtin Amerika Hür Ticaret Birliği (Associocion Latinoamericano de Libre Comercio) gibi ekonomik örgütler ise büyük burjuvazi - emperyalizm arasında mevcut işbirliğini sıklaştırmak amacıyla kurulmuş ve yukarıda açıklamaya çalıştığımız fikir çerçevesinde ele alınmaları gereken kurumlardır.

MARKSİST İDEOLOJİNİN VE PROLETARYANIN ÖNCÜLÜĞÜNÜN ÖNEMİ

Bu koşullar altında kıt'ada devrimci kurtuluşu kısa vadede görmek, yazımızın başında da söz konusu ettiğimiz gibi gerçekçi bir davranış olmaz. Karşı - devrimin yeni uygulamaları karşısında devrimci cephenin stratejisinin yeniden gözden geçirilmesi ve genel durgunluğu sarsacak yeni tedbirlerin alınması gerekmektedir.

Toplu gösteriler, sendikal eylemler, hattâ emperyalist ilişkiler içerisindeki az gelişmiş bir ülkede egemen sınıfların sömürü düzenini legalleştirmeden öteye bir anlam taşımayan genel seçimlerin sonuçları dahi geniş emek-

---

(7) İnteramerikan Savunma Koleji (Colegio Interamericano de Defensa), Karaib Denizi Okulu (Escuela del Caribe), İnteramerikan Hava Kuvvetleri Akademisi (Academia de los Fuerzas Aereas Interamericano).

(8) Bu örgütlerin en önemlileri : Yeni Anti - kömünist Organizasyonu (Nueva Organizacion Anticomunista), Ulusal Antikomünist Hareket Organizasyonu (Movimiento Anticomunista Nacional Organizado).

çi kitlelerinin ekonomik ve sosyal yapıda köklü değişiklikler istediklerinin kanıtlarıdır. Ancak ne emekçi kitlelerinin bu özlemleri, ne de bu kitlelerle devrimci bir güçbirliği içerisinde bulunan aydın tabakaların varlığı, tek başına, ne ulusal ne de kıtasal bir devrimin başarısı için gerekli koşulları yaratamamaktadır. Çağımızdaki devrimci savaşların ancak proleteryanın öncülüğünde mutlak zafere ulaşacakları gerçeğinden hareket ederek, kıt'adaki anti-emperyalist nitelikteki güçlerin devrim yolunda mücadeleye sokulması koşullarını yine proleteryanın tarihi ideolojisi, bilimsel sosyalizm açısından ele alacağız.

Güney Amerika marksistleri kıt'adaki son on yıllık gelişmeleri iki ayrı sürecin mutlak bir biçimde etkilediği konusunda hemfikirdirler. Eşit önem taşıyan süreçlerden ilki «dünya sosyalizminin başarılarının kuvvetler dengesine olan etkisi» ve «dünya ölçüsünde sürdürülen ulusal kurtuluş savaşları», diğeri ise «periyodik başlangıcı 1929-32 yıllarına kadar giden, bugün ise ayrıntısız her ülkede kendisini gösteren nitelikçe yeni ve kıt'aya özgü bir dinamizmi olan devrimci süreçtir». İkinci süreç aynı zamanda «temelini latifundist toprak ilişkilerine dayamış feodal kalıntılar ile dış ticaret burjuvazisinin meydana getirdiği oligarşilerin, diğer bir deyişle, Lâtin Amerika ülkelerinin geleneksel sosyo-ekonomik sistemlerinin kriz aşaması» olarak da adlandırılmaktadır. ABD ve Batı Avrupa ülkeleri burjuva devrimlerini gerçekleştirmiş ve bu ülkelerde kapitalist üretim ilişkileri son aşamalarına varmışlarken, Güney Amerika ülkeleri kapitalizmin ön aşamalarında kalmışlar ve bir deformasyon geçirerek kapitalizm öncesi üretim biçimleri ile kaynaşmış ve «geleneksel toplum» diye adlandırılan bugünkü yapı ortaya çıkmıştır. Yine kıt'a marksistlerine göre «bu toplumsal yapı içerisinde kıtasal bir devrimin temelleri (yabancı sermayenin önemli etkisiyle — D. K.) ancak 1930 yıllarında oluşmuştur.» 1954 yılında en yüksek noktalarına çıkan demokratik hareketler bu oluşmanın sonuçlarıdır.

Kıt'adaki savaşların anti-emperyalist niteliği, bizi kıtasal devrimi dünya ölçüsündeki devrimci savaşlar bütününün bir parçası olarak kabule zorluyorsa da kıt'anın iç koşulları, sosyal yapıdaki farklar ve devrimin genel gelişme dinamizmi, Güney Amerika Devrimi'ne kendine özgü bir karakter kazandırmaktadır denilebilir. Bu noktayla ilgili olarak San Salvadorlu yazar Miranda: «Kendine özgü koşullar Rio Grande'nin güneyindeki devrimci sürece, bugünkü aşamasında, Asya ve Afrika ülkelerinde sürdürülen devrimci hareketlerden nitelikçe ayrı bir karakter kazandırmaktadır.» demektedir. Ancak şurası da belirtilmelidir ki «anti-emperyalist hareketlerin hepsi bütün millî sınıfların (proletarya, köylüler, küçük burjuvazi ve millî burjuvazi) ittifakına dayanan millî cephelerle ve millî-demokratik devrim stratejisiyle yürütülmektedir» ve «millî-demokratik devrimde mücadele, proleteryanın ideolojik ve örgütsel önderliğinde yürütülür.» (9) Demek oluyor ki, bir bakıma devrimin başarıya ulaşması, devrimci savaşın sürdürüldüğü ülkelerde proletaryanın nicelikçe ve nitelikçe durumuna bağlıdır. Burada «dev-

(9) Aydınlık dergisi, sayı 1, s. 13.

rim» sözcüğünden «bir üretim tarzından bir başka üretim tarzına geçişi» ([10]) anladığımızı belirtmek yerinde olur.

Güney Amerika kıt'asının ekonomik gelişmesi incelenecek olursa, birçok Asya ve Afrika ülkelerinde ulusal anlamda kapitalist üretim ilişkileri, ancak bu ülkeler biçimsel bağımsızlıklarına kavuştuktan sonra ortaya çıkmışlarken, Güney Amerika ülkelerinin biraz önce değindiğimiz kendine özgü geleneksel düzenleriyle, 20. yüzyılın ortalarında gelişmiş kapitalist ülkelerin gayri safi millî üretim ortalamalarına yaklaşık bir üretimi gerçekleştirebilecek bir aşamaya ulaştıkları görülmektedir. Bugün proletarya hizmetlilerle birlikte çalışan nüfusun yüzde ellisini teşkil etmektedir. Bu sınıfın örgütlenme durumu ve onun devrimine öncülük edecek legal - illegal ideolojik örgütlerin uzun süredir mevcudiyetleri başarıyla sonuçlandırılacak anti - emperyalist - anti - feodal savaşı kısa bir sürede sosyalist devrime götürecek ön - koşulları sağlamaktadır.

TARIMDA ÜRETİM İLİŞKİLERİ

Bir toplumun varlığı ne ise, bir toplumda maddî hayat şartları nasıl ise, o toplumun düşünceleri, teorileri, siyasî görüşleri ve siyasî kurumları ona göredir. ([11]) Devrimi zorunlu kılan diyalektik gelişmeleri ve bu gelişmelere paralel olarak ortaya çıkan düşünceleri gerektiğince kavrayabilmek, ancak toplumdaki altyapı - üstyapı ilişkilerini incelemekle mümkün olmaktadır.

Tablo : III'ten de görüleceği gibi Arjantin, Şili ve Venezuela haricinde bütün Güney Amerika ülkeleri «tarım ülkeleri» durumundadır. Tarımsal ekonominin dışarıya bağlı monokültür karakteri ise bu ülkeleri emperyalizme bütünüyle bağımlı kılmaktadır.

TABLO: III (*)

Tarımda çalışan nüfusun genel nüfusa oranı (1960)

	Genel nüfus sayı olarak (milyon)	Tarımda çalışan nüfus sayı olarak (milyon)	yüzde
Arjantin	20,9	5,7	27
Bolivya	3,4	2,2	65
Brezilya	65,7	39,5	60
Şili	7,7	2,3	30
Kostarika	1,2	0,7	56
Dominik Cumhuriyeti	2,9	1,7	60
Ekvator	4,2	2,3	55
El Salvador	2,6	1,7	65

([10]) Mihri Belli, Türkiye'de Karşı Devrim, Türk Solu dergisi, sayı : 64.
([11]) Erdoğan Başar, Sosyalizm Sözlüğü, Toplum Yay. 1965, s. 7.
(*) UN Monthly Bulletin of Statistics; Yearbook of Labor Statistics; UN Demographic Yearbook 1960.

Guatemala	3,7	2,6	70
Haiti	3,5	2,9	83
Honduras	1,9	1,6	80
Kolumbiya	14,1	7,8	55
Meksika	34,6	20,0	58
Nikaragua	1,4	0,9	67
Panama	1,1	0,6	55
Paraguay	1,7	1,0	56
Peru	10,8	7,3	68
Uruguay	2,9	1,5	50
Venezuela	6,7	3,0	45

TABLO: IV (*)

	İhraç metaı	Toplam ihraç değerleri içerisindeki yüzdesi
Venezuela	Petrol	92
Kolumbiya	Kahve	78
Guatemala	Kahve	73
El Salvador	Kahve	73
Panama	Muz	71
Şili	Bakır	67
Bolivya	Kalay	65
Haiti	Kahve	63
Arjantin	Et	62
Brezilya	Kahve	58
Ekvator	Muz	57
Uruguay	Yün	55
Honduras	Muz	52
Kostarika	Kahve	51
Dominik Cumhuriyeti	Şeker	48
Nikaragua	Pamuk	45
Peru	Pamuk	25
Meksika	Pamuk	25

Millî - demokratik devrim sürecinde ve sosyalizmin kuruluşunda endüstri proletaryasının tabiî müttefiki olan köylülerin yarı feodal yapı içerisindeki sınıfsal durumları nedir?

1950 yılına göre toprak dağılışlarını gösteren bir tabloyu günümüzde de bazı istisnalarla geçerli olduğu düşüncesinden hareket ederek aşağıya alıyoruz:

(*) UN: ESLA 1960.

TABLO: V ([12])

Hektar olarak genişlik		Tarım işletmeleri toplamına oranları	İşlenebilir toprakların yüzölçümlerine oranları
0 — 20	Minifundio	72,6	3,7
20 — 100	Finca	18,0	8,4
100 — 1000	Latifundio	7,9	23,0
1000 ve üzerinde	»	1,5	64,9

Bu rakamların da belirttikleri gibi toprak sahiplerinin yüzde 1,5'u işlenebilir toprakların yaklaşık olarak yüzde 65'ini ellerinde bulundurmaktadırlar. Egemen üretim ilişkilerini ortadan kaldırmamakla beraber Meksika (1910 - 1940), Bolivya (1952) ve Haiti'de (1804) gerçekleştirilen toprak reformları, bu üç ülkedeki toprak dağılışlarını yukarıdaki rakamlara oranla farklı duruma sokmaktadır.

Peru ve Bolivya'da 1937 de yapılan bir araştırma köylünün üretim içerisindeki yerini belirlemektedir. «Peon diye adlandırılan tarım emekçisi efendisine ait toprak üzerinde yaşamakta, kendisi, çoğunlukla verimli olmayan, küçük bir toprak parçası almakta ve buna karşılık haftada 3 - 4 veya daha fazla gün efendisinin toprağında çalışmaktadır. Geriye kalan zamanlarda ise kendi imal ettiği ilkel araçlarla kendisine verilmiş topraklarda üretim yapmaktadır. Ve bu üretiminden (çalışmasından) eğer az bir kazanç sağlamışsa bunun da bir kısmını efendisine kira olarak ödemek zorundadır.» ([13])

Profesör Troconso ise 1938 de Uluslararası İş Bulma Kurumu görevlisi olarak bulunduğu Şili'de «yerli işçi grupları ve bunların ailelerinin, kendilerine hiçbir güvenlik sağlamayan ve toprak sahibine ise herhangi bir sorumluluk yüklemeyen mukavelelerle geniş topraklarda çalıştıklarını...... ve bu topraklar el değiştirdiği taktirde bunların da yine aynı şekilde el değiştirdiklerini» yazmaktadır. ([14]) Ekvator'da Huasipingo, Venezuela'da Pisatario, Şili'de Liquilio adı verilen peonların efendileri değiştirme haklarının bulunmadığını, çalıştıkları topraklardan kaçsalar dahi diğer toprak sahiplerinin bunlara iş vermeyecekleri hususunu yine aynı yazarlar açıklamaktadırlar.

Tarımsal nüfus içerisinde büyük çoğunluğu teşkil eden bu yarı - köle köylüler ve ellerindeki toprakları büyük toprak sahiplerine kaptırmak tehlikesiyle karşı karşıya bulunan minifundio ve finca sahipleri feodal üretim ilişkilerinin tasfiyesini sağlayacak toprak reformunu ilk devrimci aşama olarak görmektedirler. Fakat bu sınıfların kendiliğinden gelen talepleri ileride üzerinde duracağımız APRİSTA partileri için bir istismar konusu ol-

([12]) Kursbuch II 1968, s. 29, Suhrkamp Verlag, Frankfurt.
([13]) Cary Hector, a.g.e., s. 35.
([14]) a.g.e., s. 35.

makta ve bu sınıfların gerçek devrimci yola kanalize edilebilmeleri bugünkü aşamada mümkün olamamaktadır. Reformist (dönüşümcü) politik örgütlerin öncülüğünde gerçekleştirilmek istenen toprak reformları nihai hedefleri sosyalizm olan devrimci toprak reformlarının aksine feodalizmi tamamen tasfiye edememekte ve kısa zamanda yozlaşmaktadır. 1910 yılından 1940 yılına kadar üç aşamada gerçekleştirilen Meksika Toprak Reformu ve sonuçları bu düşünceyi doğrulamaktadır.

Büyük toprak sahiplerinin ellerinde bulunan topraklardan 29 milyon hektar toprağın veya başka bir deyişle işlenebilir toprakların yüzde 23'ünün topraksız ya da az topraklı köylüye dağıtılmasıyla sonuçlanmış Meksika Toprak Reformu Güney Amerika köylüsünün mülkiyet anlayışını göstermesi bakımından ilgi çekicidir. Toprak reformundan hemen sonra toprağa kavuşan köylülerin topraklarını kendiliklerinden e j i d o adı verilen işletmeler halinde birleştirdikleri görülmüştür. 1940 yılı sonlarında 1.601.680 köylünün 14.681 işletmede (ejidos) üretim yaptıkları bilinmektedir. 1960 yılında ise bu işletmelerin sayıları 17.500'e yükselmiştir. Köylülerin bu tutumunu Behrendt adlı yazar: «Yerli halkın (indios) tarihî kollektivist mülkiyet geleneklerinin bir devamı» olarak açıklamakta, ancak modern teknikle işletilmeyen bu topraklar üzerinde üretimin düştüğüne değinmektedir. ([15]) Küba Devrimi ise indiosların bu eğilimlerinin devrimci sürecin hızlanması için olumlu bir faktör olabileceğini göstermektedir. ([16])

Bu gerçekler, Güney Amerika köylü sınıfları için doğru devrimci çizginin anti - feodal devrim çizgisi olarak saptanmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır. Anti - feodal yani demokratik devrim emperyalist ilişkiler içerisinde feodal sınıfın yanısıra emperyalist güçlere ve emperyalist tekellere dayanan işbirlikçi sınıfı da karşısına alacaktır. Emperyalizm ve feodalizm birbirinden ayrı şeylerdir, ne var ki, ikisi de kendi varlıklarını koruyabilmek için ortak düşmanlarına karşı, millî - demokratik cepheye karşı birleşmektedirler. ([17])

ENDÜSTRİ VE PROLETARYA

II. Dünya Savaşı süresince ve savaş sonrası Güney Amerika'ya gelen yabancı sermaye ve ABD tekellerinin kıt'aya yaptıkları yatırımlar endüstrileşme hareketinin hızlanmasını sağlamıştır. Kıt'a endüstrisi değişik ülkeler arasında bazı farklar olmakla birlikte şu üç ana grupta toplanabilir:

1. Geleneksel endüstri:
   a) Petrol: Venezuela, Meksika, Kolumbiya.
   b) Maden: Şili, Bolivya, Meksika.

([15]) Richard F. Behrendt, Wirtschaftliche Entwicklung in Latein Amerika, Zeitschrift für die gesamte Staatswissenschaft Bd. 112, H. 4. sayfa 589; Naklen C. Hector a.g.e., 40.

([16]) Geniş bilgi için bk. Antonio Nunez Jimenez, Der Weg Kubas, Dietz V. 1964; Charles Bettelheim, Küba İktisadının Planlaştırılması, Ataç Kitabevi 1965.

([17]) M. Erdost, Türkiye Sosyalizmi, Sol Yay., s. 11.

2. Tarıma bağlı endüstri:
Kahve - Pamuk - Konserve: Arjantin, Uruguay.
3. Ağır sanayi ve tüketim malları:
Çelik: Brezilya, Peru, Şili, Kolumbiya, Meksika, Venezuela.
Otomobil: Brezilya, Arjantin.
Gıda sanayii: Brezilya, Meksika, Guatemala.

Genel endüstrileşme hareketi içerisinde Haiti, Paraguay, Nikaragua, Guatamala ve Panama yer almamaktadırlar. 1950 yılının 100 olarak kabul edildiği aşağıdaki tabloda ekonomileri nisbeten gelişmiş ülkelerde 1955 yılına kadar görülen üretim artışı gösterilmiştir:

TABLO: VI (18)

	1951	1952	1953	1954	1955
Lâtin Amerika	107	109	113	121	128
Arjantin	102	95	93	100	110
Brezilya	110	116	121	134	139
Şili	92	107	115	121	116
Ekvator	103	110	116	126	134
Guetamala	99	104	102	102	105
Kolumbiya	106	118	137	139	142
Meksika	109	110	114	122	134
Venezuela	119	139	153	167	187

Ayrı bir çalışma konusu olması nedeniyle endüstriyel gelişmenin geçirdiği aşamalar ve karakteri üzerinde etraflı olarak durmayacağız. Tablo: VI da görülen gelişmenin herhangi bir yanlış anlamaya yol açmaması için bu gelişmenin başta ABD tekelleri olmak üzere emperyalizme bağlı olduğunu ve buna bağlı olarak üretimin iç talepleri karşılamakta dahi çoğu zaman yetersiz kaldığını tekrarlamayı yararlı görüyoruz. Örneğin, 1959 yılında iç pazarda gıda maddelerine olan talep artışı yüzde 1,7 ve bu alandaki üretim artışı yüzde 1,9 iken, dış taleplerin karşılanma zorunluluğu ve yüzde 2,6 oranında nüfus artışı nedenleriyle kıt'ada genel bir darlık görülmüştür.

Ekonomide görülen bu gelişme, ekonominin karakteri ne olursa olsun, bu gelişmeye paralel olarak endüstri proletaryası saflarını genişletmektedir. 1960 yılı sonlarında Güney Amerika işçi sınıfı 25 milyon olarak hesaplanmıştır. Nisbeten gelişmiş üç ülkede işçi sınıfının artışı şöyledir:

1000 olarak (19)

Arjantin: 1914 - 365, 1937 - 555, 1948 - 876, 1954 - 1007, 1958 - 1700.
Brezilya: 1920 - 275, 1939 - 669, 1950 - 1280, 1956 - 2000.
Meksika: 1937 - 260, 1945 - 379, 1951 - 781 1958 - 1000.

(18) C. Hector, a.g.e., s. 46; UN ESLA 1955, New York 1956.
(19) Die Arbeiterbewegung in den kapitalistischen Laendern 1959 - 1961, Dietz Verlag, 1963, s. 225 (dipnotu).

Proletaryanın nicel gelişmesi kıt'adaki politik akımları doğal olarak etkilemektedir. Güney Amerika proletaryası doğuşundan bu yana, kısa süren peronist dalgalanmalar bir yana bırakılacak olursa, sürekli olarak tarihî görevinin bilincinde egemen sınıfların karşısında yer almıştır. Ancak, gerçek sınıf örgütlerinin genellikle illegal faaliyet gösterme zorunda bulunmaları nedeniyle bu sınıf mevcut liberal ve **sosyal devrimci** (!) partileri desteklemek durumunda kalmış ve biçimsel demokratik düzenin mevcut olduğu ülkelerde bir muhalefet unsuru olmaktan öteye gidememiştir. Komünist ve sosyalist örgütlerin legal çalışma olanakları buldukları ülkelerde bu genelleme doğal olarak hükümsüz kalmaktadır.

SİYASÎ ÖRGÜTLENME

Askerî güçler konusunda değindiğimiz gibi Güney Amerika'da politik partiler «ordu» nun gerisinde ikinci derecede bir iktidar faktörü durumundadırlar. Bu partiler arasındaki karşıtlıklar 19. yüzyıldan işçi sınıfının toplumda etkin bir güç gelmesine kadar federalistler - sentralistler, muhafazakârlar - liberaller olarak gelişmiş ve kapitalizmin ilk genel krizinin doğurduğu sarsıntılar içerisinde radikaller - sosyalistler gibi gruplar teşekkül etmiştir. II. Dünya Savaşı öncesi milliyetçilik akımının etkisiyle ulusal sorunlara çözüm yolu arayan APRİSTA partileri kurulmuştur. Bu parti türünün ilk örneği legal kuruluşu 1931 yılında gerçekleşen ve Peru'da kurulan APRA = Alianza Popular Revolucionaria Americana (Amerika Devrimci Halk Birliği) partisidir. Bu partilerin toprak reformu konusunda toprak sahiplerine karşı çıkmaları ve yabancı şirketlerin faaliyetlerinin kontrol altına alınmaları hususundaki talepleri, kendi sınıf örgütlerinden yoksun şehir ve köy emekçilerini bu partilerin saflarına itmiştir. Ancak bu tür partilerin tutarlı olmadıklarını ve Venezuela örneğinde görüldüğü gibi emperyalist güçlerle işbirliğine gidebilecekleri, iktidar yolunda kendilerini desteklemiş emekçi sınıflarca görülmüştür.

Parlamentarizm Güney Amerika'da egemen sınıfların çıkarlarını ve sömürülerini meşrulaştırma aracından başka bir şey değildir. Uygulamalar parlamentarizmin iki ayrı yolda geliştiğini göstermektedir. İlk yol tek parti yönetimidir. Bu yönetimde iktidar partisi rakipsizdir. Gizli muhalefet için iktidara ulaşmak ya silâhlı bir ayaklanmaya öncülük etmek ya da politik hayatın en önemli faktörü olan orduyu harekete geçirmekle mümkün olmaktadır. Bu türe tipik örnek Paraguay'dır. Muhalefet partilerinin açık faaliyetlerine rağmen «tek parti yönetimi» sürdüren «diktatör partiler» in mevcut olduğu ülkelerin yönetimleri de bu gruba girmektedir. Uruguay ve Meksika'da olduğu gibi bu yönetimde muhalefetin hiçbir seçim şansı bulunmamaktadır. Muhalefet ancak ABD'nin icazetiyle gerektiğinde koalisyon ortaklığı yapabilir (Uruguay).

Çift ve çok parti yönetimi. Bu yönetimde kuvvetli iki politik örgüt mevcuttur ve bunlar sırayla iktidara geçerler. Üçüncü bir partinin seçilme şansı yoktur (Kolumbiya). Çok parti yönetimlerinde ise mevcut partilerin hiçbiri gerekli çoğunluğu sağlayamadığından yönetim —açık veya gizli— ordunun yönetimine geçmektedir (Arjantin, Bolivya, Brezilya, Peru).

Kıt'adaki önemli sosyalist partiler Arjantin, Peru, Ekvator, Şili, Brezilya, Venezuela ve Uruguay sosyalist partileridir. Arjantin ve Uruguay sosyalist partileri II. Enternasyonel'e bağlıdırlar. 1942 yılına kadar ülkedeki işçi hareketlerine öncülük etmiş ve en büyük muhalefet örgütü olacak kadar gelişmiş Arjantin Sosyalist Partisi peronist hareketle birlikte işçi sınıfı üzerindeki nüfuzunu yitirmiştir. Bu parti bugün yine aynı güce erişme çabası içindedir.

«... İbero - Amerikan gerçeği... parti düalizmi veya plüralizminin analizi yerine, bunların varolup olmadıklarının analizini daha ilgi çekici kılmaktadır ([20])» ki, bu analiz dahi politik hayatta en önemli faktörün emperyalist çıkarların emrindeki ordunun olduğu bir ortamda anlamsız olmaktadır. Biçimsel bir demokrasinin dahi mevcut olmadığı bu ortam kıt'anın ulusal ve demokratik güçlerini yeni bir mücadele biçimi seçmeye zorlamaktadır. Emperyalizmin doğrudan doğruya etkisi ve egemen sınıfların emperyalizmle açık işbirliği karşısında proletarya ve millî burjuvazi kurtuluş için en gerçekçi ve en zor mücadele yolunu seçmek zorunda kalmaktadırlar. Bu seçim bir yakıştırma olmayıp, kıt'aya özgü koşulların yarattığı tarihî bir zorunluluktur. Ne var ki bu zorunluluğun bazı sınıf örgütlerince kabul edilmek istenmemesi devrimci cephede bölünmelere yol açmış, artan ABD müdahalesi ve askerî darbelerin yanısıra bu bölünmeler kıt'adaki «genel durgunluk»un devamı için bir neden olarak gösterilebilir duruma gelmiştir.

DEVRİMCİ STRATEJİ VE TAKTİK MESELELERİ

Güney Amerika'daki devrimci tartışmalar genel olarak stratejinin saptanması yolunda değil, hemen ayrıntısız bütün ilerici örgütler tarafından benimsenmiş anti - feodal ve anti - emperyalist devrim stratejisinin başarıya ulaştırılmasında hangi devrimci taktiğin uygulanması gerektiği yolunda sürdürülmektedir. Millî - demokratik cephede yer alan sınıfların üzerinde kısa olarak durduk. Ancak bu sınıflar içerisinde yer alan «millî burjuvazi»nin niteliğinin ne olduğu konusuna açıklık getireceği düşüncesiyle Rostock Üniversitesi Lâtin Amerika Enstitüsü Direktörü Prof. Dessau'un tanımlamasını naklediyoruz: «Yerli burjuvazinin bir kısmını «millî» olarak nitelendirme, ekonomi - politik görüş açısınca yapılan bir araştırmanın ürünü olmayıp, burjuvazinin belli bir bölümünün, Başkan Cardenas (1934 - 1940) zamanında Meksika'da petrol endüstrisinin devletleştirilmesi ve toprak reformu gibi, kendi önemli sorunlarının yanısıra, ulusun bütününün önemli sorunlarını nereye kadar çözebileceği görüşünden doğan tarihî - politik bir nitelendirmedir. Şimdi yerli burjuvazi grupları, yalnız, bunların anti - feodal ve anti - emperyalist devrimde millî - demokratik bir devletin kurulması yolunda ne ölçüde aktif bir hizmette bulundukları görüş noktasına göre «millî» olarak değerlendirilebilirler. ([21])»

Devrimci taktiğin tesbiti yolunda sürdürülen tartışmalara ışık tutacağı düşüncesiyle Venezuela Komünist Partisi içerisinde başgösteren fikir ayrı-

---

([20]) Cary Hector, a.g.e., s. 84.
([21]) Adelbert Dessau, Klassen und Klassenkampf heute, 1968 Frankfurt, s. 90.

lıklarını, bölünmeleri ve bu konuyla ilgili olarak Fidel Castro'nun 13 Mart 1967 tarihinde yaptığı konuşmada değindiği noktaları açıklamaya çalışacağız.

Reformist Demokratik Eylem'in (Accion Democratics) lideri Betancourt'un 1959 yılında işbaşına gelmesi ve vaadlerini tutmayarak ABD'nin desteğinde ülkenin ilerici güçlerine karşı ezme-sindirme politikasına başlaması, başta Komünist Partisi olmak üzere bir başkaldırışa sebep olmuş ve patlak veren hareketler Parti'nin öncülüğünde bir halk ayaklanması halini almıştır. Bu gelişmeler 1961-62 yıllarında da devam etmiş, P. Cabello ve Compano adlarındaki ilerici subaylar şehirde bir ayaklanmaya girişmişler, fakat başarı kazanamıyarak dağlara, Komünist Partisi ve MIR (Devrimci Sol Hareket) cephesine iltihak etmişlerdir. 1963 yılında ise FALN (Ulusal Kurtuluş Silâhlı Kuvvetleri) ve müteakiben FLN (Ulusal Kurtuluş Cephesi) kurulmuştur. FLN, VKP-MIR-AD-URD (Cumhuriyetçi Demokratik Birlik) birleşik cephesinin en üst kuruluşudur. Aynı yıl içerisinde yapılan genel seçimlere FLN boykot çağrısında bulunmuş, fakat Betancourt'un bir kuklası olan Leonis bu seçimleri kazanmayı başarmıştır. 1964 yılında ise VKP içerisinde başgösterecek bölünme daha sonraları kıt'adaki diğer devrimci gelişmeleri etkileyecek ve Castro 1967 konuşmasında VKP'yi ve bu paraleldeki diğer örgütleri suçlayacaktır.

Seçim sonuçları ve bu sonuçların savaşçılar üzerinde yarattığı olumsuz etki VKP'yi legal çalışabilme olanaklarına kavuşma yolunda bir mücadeleye itmiş, fakat durumunun bu iş için gerekli pazarlıkta zayıf olması nedeniyle Leoni'nin «ulusal barış şartları» nı kabul etme zorunda kalmıştır. Ulusal barış çerçevesinde dağlardaki birlikler pasif duruma getirilmiş, şehirlerdeki mukavemet birlikleri ise dağıtılmıştır. Bu durum VKP içinde olduğu gibi MIR içinde de bölünmelere yol açmış ve MIR Başkanı Rangel durumun ümitsizlik verici olduğunu söyleyerek çekilmiştir. Ancak VKP Merkez Komitesi üyesi Douglas Bravo ve MIR'den Fabrizio Ojeda örgütlerinin almış oldukları kararları dinlemeyerek, dağlarda tekrar aktif duruma geçecekler ve 1966 da Iracara'da «manifesto» larını yayınlıyacaklardır. Manifestonun yayınlanması D. Bravo'nun parti içerisindeki görevinin son bulması ile sonuçlanacak ve aynı yıl içerisinde Ojeda öldürülecektir. Bu arada FALN ve FLN'in liderliği Douglas Bravo'ya geçmiştir.

Bravo, FALN'nın kuruluş amaçlarını şöyle açıklamaktadır: «Herkesin bildiği gibi dünyanın bütün halkları, normal bir hayat sürebilecekleri bir dünyanın yaratılması için sürekli bir savaş içerisindedirler. Eğer bu halklar savaşlarına legal, barışçı araçlarla (açık toplantılar, gösteriler, öğrenci ve işçi istekleri) başlarlarsa, egemen güçlerin organları gelmekte ve bu hareketleri bastırmaktadır. Bu nedenle savaşın başka bir biçimine başvurmak, silâha sarılmak ve silâhlı bir ordu düzenlemek gerekmektedir... FALN, bugünden yarına ortaya çıkmamıştır, o Venezuela halkının son yıllarda sürdürdüğü ağır savaşların sonucudur... ABD emperyalizmine ve Venezuela oligarşilerine karşı halk yığınlarını örgütlemelerinin bir aracıdır!» ([22])

([22]) Kursbuch II, Interwiewen mit Douglas Bravo, s. 78.

Saflarında komünistlerden Hıristiyan - Sosyal Birliği üyelerine kadar emperyalizme ve feodalizme karşı bütün unsurları toplayan FALN'nin kuruluş gerekçesi kıt'ada devrimci savaş sürdüren diğer ülkelerin kardeş örgütlerinin kuruluşları için de geçerlidir. Örneğin, Guetamala Devrimci Silâhlı Kuvvetleri'nin (FAR) kökü Guetemala İşçi Partisi'nin (PGT - Partido Guatemalteco de Trabajo) kurulduğu 1949 yılına kadar gitmektedir. PGT'nin yasaklanarak illegal faaliyete zorlanması partiyi FAR'a yaklaştırmıştır. Ancak, daha sonraları FAR'ın devrimci eylemde PGT'yi aşarak 1963 de marksist nitelikte bir beyanname yayınlaması parti içerisinde Venezuela Komünist Partisi'ndeki bölünmelere benzer gelişmelere yol açmış, fakat 1966 da genel kongrede gerçekçi sol kanadın görüşleri, egemen sınıflarla bir uzlaşma yolu arayan oportünist ve tutuculara baskın çıkmış ve nihayet PGT Merkez Komitesi silâhlı eylemi desteklemeye karar vermiştir. ([23]) Devrimci pratik, millî - demokratik devrimlerin proletaryanın tarihî düzeni yolunda geliştirilmelerinin ancak proletaryanın ideolojik örgütlerinin öncülüğünde mümkün olabileceğini göstermiştir. Fakat emperyalist ilişkiler içerisinde bulunan birçok ülkede, Venezuela örneğinde görüldüğü gibi, işçi sınıfının politik örgütü olma iddiasında bulunan partiler, tarihî görevlerini yerine getirmeleri için gerekli temel bilimsel yeteneklerden yoksundurlar. Bu ülkelerde öncülüğün şehir - köy proletaryası ve millî burjuvazinin çıkarları için daha gerçekçi ve daha bilimsel bir savaş veren örgütlere geçeceği tabiidir. Bu konuyla ilgili olarak Fidel Castro'nun görüşlerini önemli görüyoruz: «Biz, marksizmi devrimci öğreti ve devrimci eylem olarak görmekteyiz.. Komünist partilerine karşı olan tutumumuz açık olarak devrimci prensiplere dayanacaktır. Bizler fikrimizce, kararlı, devrimci çizgideki partileri değişmeden ve tereddüt etmeden aynı çizgide destekliyeceğiz. Ancak, komünist veya marksist isimleri siper alarak, bunların ardında —gerçekte reformizmi temsil ederek— tek devrimci tutumu temsil ettiklerine inananlara devrimci parti muamelesi yapmayacağız. Ve eğer herhangi bir ülkede komünist iddiasındakiler görevlerini yerine getiremiyorlarsa, kendilerini komünist olarak adlandırmayan fakat savaş ve eylem alanına gerçek komünistler olarak çıkanları destekliyeceğiz... Pratik ekseriya teorinin önünde gider. Halkımız bunun için iyi bir örnektir, zira bugün kendilerini iftiharla marksist - leninist olarak tanıtanların çoğu marksizm - leninizme devrimci savaş yolunda ulaşmışlardır. Baştan kendilerini komünist olarak adlandırmayanlara herşeyi kapamak, reddetmek ve geri çevirmek dogmatik, kaba sekterci bir tutumdur. Halkları doğru devrimci yoldan marksizme götüren görüşü reddedenler kendilerini komünist olarak adlandırsalar da marksist değillerdir» ([24]).

Castro uzun konuşmasında başta VKP olmak üzere kıt'ada bu partinin paralelinde olan bütün örgütleri suçlamıştır. Kendisiyle ilgili noktalara VKP'nin verdiği aynı tarihli cevap kıt'a ölçüsünde geniş bir yankı uyandırmıştır. Hiçbir bilimsel temele dayanmadan uluorta savrulan iddialar VKP'-nin cevabının demogojik niteliğini ortaya koymaktadır. Cevapta yer alan

([23]) Camillo Castano, Die Revolution in Guatemala, 1968 Wuppertal, s. 85 - 86.
([24]) Fidel Castro, Rede vom 13. Maerz 1967, s. 53. Trikont Verlag 1967.

şu iki cümle ilgi çekicidir: «Castro... devrim içerisinde bir p a p a rolü oynamak istemektedir... VKP Küba'nın Venezuela'daki ajanı değildir, olmamıştır, olmayacaktır!» ([25]).

Kıtasal genel bir devrim içerisinde ilk zaferi gerçekleştirmiş ve on yıllık bir tecrübeye sahip Küba'nın ve bu zaferin liderinin kıt'ada devrimci yolda yapılan yanlışlara müdahale hakkını kendilerinde görmeleri olağan karşılanması gereken bir tutumdur. ABD emperyalizminin sürekli tehdidi altında sosyalist devrimi gerçekleştirme yolunda kahramanca bir savaş veren halk liderini p a p a l ı k l a itham etmek tarihî akışın gerisinde kalmış bir örgütün ancak acıklı durumunu göstermektedir. Ayrıca emperyalizme karşı uluslararası işbirliğini reddetmek de, bilhassa kıt'a ülkelerinin ortak nitelikleri göz önünde bulundurulduğunda, sosyalizmin bilimsel temelinden uzaklaştıldığını gösteren bir delildir.

Son yıllarda sürdürülen strateji ve taktik tartışmaları bugün bir sonuca varmak üzeredir. Şimdiye kadar alınan sonuçlar bu tartışmalarda Millî Demokratik Devrim Stratejisi taraftarlarının haklı çıktıklarını göstermektedir. Millî cephe ve savaş biçimlerinin birleştirilmeleri fikri yavaş yavaş kıt.adaki sınıf örgütlerinin ortak görüşleri haline gelmektedir. Aynı şekilde coğrafî olanakların mevcut bulunduğu ülkelerde uluslararası işbirliği fikri de gelişmektedir. ABD saldırısından iki yıl sonra Santo Domingo devrimcileri emperyalizme ve yerli işbirlikçilerine karşı müşterek savaş için Haiti'li devrimcilerle dayanışma konusunda anlaşmaya varmışlardır. Dominik Cumhuriyeti Komünist Partisi yetkilileri dayanışma kararını ve devrimci hareketler arasındaki dayanışmayı şöyle temellendirmektedirler: «Emperyalist egemenliğe karşı savaşan devrimcilerin, işçi sınıflarının iktidarda bulundukları sosyalist ülkelerin, gelişmiş kapitalist ülkelerdeki demokratik hareketlerin, Asya, Afrika ve Lâtin Amerika'mızın ulusal kurtuluş ve devrimci hareketlerinin yardımlarına ihtiyaçları vardır. Bu genel politika çerçevesinde, Dominik Cumhuriyeti Komünist Partisi, Diktatör Duvaliers'e karşı savaşan Haiti halkı ve komünistleri ile gelişen savaş birliğine bilhassa önem vermektedir... Bizi Haiti'li kardeşlerimizle sadece adanın bölgesel durumu değil, halklarımızın geriliğin ve bağımlılığın ağır acıları, tiranlık rejiminin boyunduruğu birleştirmektedir. ([26])

Haiti Birlik Partisi Merkez Komitesi üyesi S. Guillanme: «Anti-emparyalist, anti-feodal ve millî devrimde diktatörlüğe karşı seçilen silâhlı savaş yolu, partimizin sübjektif bir seçimi sonucu değildir. Bu zor ve kahramanca yola halkımız Haiti'nin gerici sınıflarınca zorlanmıştır, zira bunlar politik iktidarlarını öyle biçim ve metodlarla yürütmektedirler ki her türlü yasal yol kapanmaktadır» ([27]) diyerek Santo Domingo'lu devrimcilerle

---

([25]) Kursbuch II, Antwort der Kommunistischen Partei Venezuelas, s. 119.

([26]) Jose Cuello - Asdrubal Dominguez, Dominikanische Republik: Zwei Jahre spaeter. Prob. d. Friedens u. d. Soz. 1969, sayfa 380.

([27]) Saintigene Guillanme, Haiti vor dem revolutionaeren Strum, a.g.e. 1968, s. 185.

birlikte yürütülecek savaşın biçimini açıklamaktadır. Yukarıda da değindiğimiz gibi politik ortam ve egemen sınıfların devrimci sınıflara karşı olan tutumları seçilecek taktiğin tesbitinde birinci derecede rol oynamaktadır. Aşağıya aldığımız bölümler bu kanıyı doğrulayacak niteliktedir.

Kolumbiya Komünist Partisi uzun süren parti içi mücadelelerden sonra şu sonuca ulaşmıştır: «Parti, boğazına kadar buhran içine batmış bir ülkede anti-emperyalist ve anti-feodal (sosyalist devrim için ön aşama = das Vorspiel zur sozialistischen Revolution) devrimden başka bir çıkış yolunun olmadığını ispat için savaşmaktadır... Partimiz silâhlı yolu reddeden veya bunu tek savaş biçimi olarak gören tek görüş sahiplerinin aksine tüm savaş biçimlerinin birleşmesini savunan leninist çizgiyi savunmaktadır. ([28])*

Nikaragua Komünist Partisi de aynı görüşü paylaşmaktadır: «Ülkemizde bütün Lâtin Amerika ülkelerinde olduğu gibi, silâhlı savaş ve yığın hareketleri arasındaki ilişkiler, savaşın metodu ve biçimi v.s. problemleri tartışılmaktadır. Biz silâhlı savaşı ve yığın savaşını mekanik olarak birbirinden ayırmayı ve bunları karşı karşıya koymayı yanlış addediyoruz. Çeşitli biçimlerdeki silâhlı savaş Nikaragua'da yığın hareketlerinin bir devamı olmalıdır, yoksa başarısız kalmaya mahkûmdur. Ayrıca yığın hareketleri de Merkez Komitesi bildirisinde belirtildiği gibi, çizilmiş hedefe ulaşabilmek için gelişmesinde silâhlı savaş karakteri almalıdır. Mevcut rejimin tabiatı ve hükûmet metodları bize başka bir seçim bırakmamaktadır.» ([29])**

Tartışmalar sonucu varılan görüş birliği ve anti-emperyalist savaşa kazandırılacak kıtasal karakter kısa vadede olmasa dahi dünya ölçüsünde emperyalizme karşı sürdürülen savaşın Güney Amerika cephesinde zafere ulaşmasını sağlayacaktır. Devrimci yolda atılan yanlış adımlar devrimci süreci ancak yavaşlatabilir. Koşullar ne kadar ağır olursa olsun halklar için zafer bir mucize değildir ve Lenin'in dediği gibi «mucize ne tabiatta ne de tarihte vardır!». Nasıl Küba ve nasıl Vietnam birer mucize değillerse.

([28]) Jaime Gonzales, Kolumbien, a.g.e., 1969, s. 271.
* Kolumbiya Komünist Partisi parlamentoda temsil edilmektedir.
([29]) Luis Sanchez, Nikaraguas Kommunisten in der Vorhut der Befreiung, a.g.e., 1968, s. 181.
** Komünist Partisi yasaklandığından illegal olarak faaliyet göstermektedir.

gün zileli

sosyalist harekette küçük burjuva etkenlere bir örnek : behice boran'ın kitabı

Behice Boran'ın 1968 yılında, Gün Yayınlarından çıkan kitabı belirli ölçülerde bilimsel sosyalizmden yararlanan, fakat bilimsel sosyalistlerin Türkiye üzerine yaptıkları tahlilleri başaşağı çeviren, temel ilkeleri reddeden niteliktedir. Bu kitabın üstünde durmamızın ve ciddiye almamızın sebebi bilimsel sosyalist olduğunu iddia eden biri tarafından çıkarılmış olmasıdır. Görevimiz sosyalizm adına yapılan her türlü yanlış tahlili çürütmek ve sosyalist militanlara teorik alanda yanlış şeyler öğretilmesinin önüne geçmektir. Bu kitap eğer bir iki militanın kafasını çelecek ve yanlış bilinç aşılayacaksa biz onunla kıyasıya uğraşırız ve yanlışlıklarını ortaya sererek çürütürüz. Bir iki kişinin yanlış yolda eğitilmesi demek devrimci hareket için bir iki kişilik zarar demektir.

Eleştirilerimiz kitabın bütünü üstüne değil, belli başlı konuları üzerine olacaktır. Bu belli başlı konular aslında devrimci hareketin içine sızmış

(*) Behice Boran, Türkiye ve Sosyalizm Sorunları, İstanbul, Gün Yayınları, 1968.

olan oportünizmle, bilimsel sosyalizmin tartıştığı konulardır. Eleştirilerimizi yaparken, bir yandan da kavramlara açıklık getireceğiz. Kelimelerin üstünde dikkatle duracağız. Louis Althusser'in dediği gibi **bazen sınıf mücadelesi bir kelimenin diğer bir kelimeye karşı mücadelesinde özetlenir.** ([1])

Tarih Tahlili

Bu bölüm üzerine fazla bir şey söyleyemeyeceğiz. Yazar bu bölümde, ilerde düştüğü büyük yanlışlıklara düşmemektedir. Genel doğrulara katılmaktadır. Bunun ötesinde, oldukça tartışma konusu olan, üzerine kitaplar yazılabilecek dayanaksız tahliller de getirmektedir. Tahlillerin bir eksikliği de tarih ve dönemlerin iyice belirtilmemesidir. Biz burada Boran'ın doğru tespit ettiği hususları kısaca belirtecek ve bundan sonra asıl eleştirilerimize geçeceğiz.

1 — Osmanlı İmparatorluğu, merkezî bir feodaliteydi (s. 8).

2 — Batı kapitalizminin etkisiyle batılılaşma isteği gösteren yönetici aydın kadro sınıf olarak ve ideolojik olarak burjuvaziye dönüktü, fakat millî burjuvazi oluşamamış olduğundan yönetici kadronun reform çabaları köksüz ve dayanaksız kalıyordu.

3 — İmparatorluğun bir pazar olarak batıya açılması ve Avrupa mamullerinin içeriye sokuluşu, feodal düzenden kalan mahallî ticaret ve el sanatlarını sarsmıştı. Bu sınıflar, bu yüzden yenileşme hareketlerine karşı çıkıyorlardı. Bunun yanında, yabancı sermaye içerde kapitalist nüveler meydana getiriyordu.

4 — Bu gelişmeler sonucunda merkezî feodal devletin zayıflayıp, toprakta tam mülkiyetin meydana gelmesiyle mahallî feodalite güçlenmişti. (Burada şunu da eklemek gerekir ki, batı kapitalizmi 1839'dan sonra merkezî otoriteyi ayakta tutmak ve güçlendirmek için elinden geleni yapmıştır. G. Z.)

5 — En önemli nokta, yabancı sermayenin, bir yandan merkezî feodal devletle ittifak kurup, bir yandan da merkezî feodal devleti zayıflatan, içerde kapitalist nüveler yaratan, bir yandan da toprakta tam mülkiyete sebep olarak küçük feodal birimleri ortaya çıkaran çelişik durumudur.

Anti - emperyalist ve anti - kapitalist mücadele

Bu konuda Boran'ın söyledikleri gerçekten ilginçtir. Boran'a göre Türkiye'de anti - emperyalist mücadele aynı zamanda sosyalist mücadeledir. Yalnız içinde bulunduğumuz mücadele değil, Birinci Kurtuluş savaşımız da anti - kapitalist bir nitelikteydi, Boran'a göre. Kitabın 17. sayfasında şöyle demektedir: **«Aybar'ın ısrarla belirttiği üzere,** Türk halkı bir millet olarak kendi varlığının bilincine kurtuluş savaşında varmıştır. **Anti - emperyalist olması dolayısıyla da Millî Kurtuluş Savaşı anti - kapitalist nitelik taşıyordu.»** Ve yazar şöyle devam ediyor: «İçe dönük yönü ile Millî Kurtuluş Savaşı bir ihtilâl hareketiydi, **az gelişmiş ülkelere özgü bir burjuva ihtilâli.»**

Birinci yanlışlık kurtuluş savaşının anti - emperyalist olması dolayısı ile anti - kapitalist olduğudur. Yazar şöyle bir düşünceye saplanmış bulunmak-

---

([1]) Louis Althusser, Devrim Silâhı Olarak Felsefe, AYDINLIK, sayı: 6, s. 482.

tadır: Dövüşülen emperyalist ülke kapitalisttir, o halde mücadele aynı zamanda anti-kapitalisttir. Fakat şunu her marksist bilir ki, anti-kapitalist mücadele proleter-sosyalist devrim mücadelesidir. Oysa Boran, böyle bir iddiada bulunmamakta, tam tersine kurtuluş savaşının bir burjuva ihtilâli olduğunu söylemektedir. Şunu hemen belirtelim: Anti-emperyalist savaşta savaşılan ülkenin kapitalist olması (ki bundan başka bir şey olamaz. Çünkü emperyalizm kapitalizmin son aşamasıdır) o savaşın anti-kapitalist olduğunu ya da anti-kapitalist nitelik taşıdığını göstermez. Hele bir burjuva ihtilâlinin anti-kapitalist nitelik taşıdığını söylemek yanlışların en büyüğü olur. İçteki hareket proleter-sosyalist değil, burjuva demokratik devrim süreci içinde bir harekettir, kapitalizme dönük bir niteliği vardır.

Yazar, kitabın 76. sayfasında «Şurası da dikkate şayandır ki, TİP'ni sağa kaymak, burjuvaziye taviz vermekle suçlayan dergi (dergiden YÖN dergisi kastediliyor olmalı G. Z.) ve ona yazan bazı 'eski sosyalistler' TİP'nin çok sağında ortanın solcusu CHP'ni desteklemişler ve anti-emperyalist mücadelenin aynı zamanda sosyalizm için mücadele olduğunu reddetmişlerdir.» demektedir. Burada politika canbazlığından başka bir şey yapılmamakta ve olaylar tahrif edilmektedir. Ne eskisi ne yenisi hiç bir sosyalist seçimlerde TİP'nin dışında hiç bir partiyi desteklememişlerdir. Ancak proleter sosyalistler küçük seçim hesapları uğrunda koskoca bir CHP'nin emperyalizmin kucağına itilmesine de razı olmamışlardır. Yine proleter sosyalistler TİP'nin emperyalizmin kontrolünde sosyalistçilik oynayan yönetici kliğin elinden kurtarılması için mücadele etmişlerdir. Bütün bu olanları, Behice Boran CHP'nin desteklenmesi olarak göstermeye çalışmakta ve olayları tahrif etmektedir.

Üstünde durulması gereken ikinci nokta anti-emperyalist mücadele ile sosyalist mücadelenin aynı şey olduğu iddiasıdır. Burada da bir kavram karışıklığı yaratılmaya çalışılmakta ve proleter sosyalistlerin sosyalizm için mücadeleyi tehir ettikleri gibi anlamlar çıkarılmaktadır. İşçi sınıfının devrimci teorisi şunu diyor: Emperyalizme karşı mücadele elbette sosyalizm için mücadeledir. Ama Türkiye bağımsız olmadan sosyalist devrim gerçekleştirilemez. Anti-emperyalist devrimle sosyalist devrim aynı zamanda ger;ekleştirilemez ve muhtevaları da farklıdır. Biri millî demokratik devrimdir ve bütün millî sınıfların devrimidir, diğeri ise sosyalist devrimdir, proletaryanın devrimidir. Ancak bu, anti-emperyalist mücadele içinde sosyalist örgütlenmemizi yapmayacağız, bağımsız örgütlerimizi kurmayacağız, sosyalizmin bilimini yaymak için mücadele etmeyeceğiz demek değildir. Türkiye'de bugün kim sosyalist bilim kitaplarını yaymaktadır, kim sosyalist örgütlenmeyi savunmaktadır? Bunlara verilecek cevap, gerçekleri ortaya çıkaracaktır.

Anti-emperyalist devrim ile sosyalist devrimin aynı şey olduğunu, aynı zamanda gerçekleştirileceğini, yazar 147. sayfada şöylece kanıtlamaya çalışmaktadır: «Bu durumda dış sömürü ile iç sömürü sistemleri birbirine geçmiş haldedir... Kurtuluş içte ekonomik düzenin, iktidarın sınıf muhtevasının değişmesine bağlıdır.»

Evet ama, millî demokratik devrim stratejisini savunan bilimsel sosyalistler bundan farklı bir şey söylememektedirler. İşbirlikçi sermaye emperyalizmle ortaktır. Anti-emperyalist mücadele içerdeki işbirlikçi sınıflara karşıdır da aynı zamanda. Kurtuluş elbette içte ekonomik düzenin ve iktidarın sınıf muhtevasının değişmesine bağlı olacaktır. Millî demokratik devrim gerçekleştirilince içte ekonomik düzen değişecek, emperyalizmin ve feodal kalıntıların ekonomik hegemonyaları kaldırılacaktır. Bunun yanında iktidarın sınıf muhtevası da değişecek ve işbirlikçi sınıflar iktidardan indirilecek, yerine bütün millî sınıfların ortak iktidarı geçecektir. Bütün bunlar anti-emperyalist mücadelenin aynı zamanda sosyalist devrim mücadelesi olduğunu göstermez.

Anti-emperyalist devrimle, sosyalist devrimin aynı zamanda gerçekleştirileceğini söyleyen yazar, kitabın 141. sayfasında ise azgelişmiş ülkelerin kapitalist aşamadan geçmeden sosyalizme ulaşamayacaklarını söylemektedir. Şurası gerçektir ki, millî demokratik devrim programı anti-kapitalist bir program değildir ama klâsik anlamda toplumu kapitalistleştirecek bir program da değildir. Boran ise, bir yandan sosyalist devrimden söz ederken, bir yandan da kapitalist aşamadan geçmenin zorunlu olduğunu söylemektedir. Yani sosyalist devrimden sonra kapitalist aşamadan geçilecektir. Duyulmuş şey değildir bu.

Millî Demokratik Devrim Stratejisi Üzerine

Boran, kitabın 272. sayfasında «TİP'nin programı bazı parti dışı çevrelerce savunulan 'millî devrim' veya 'demokratik devrim' safhası değildir» demektedir.

Kavramlar üzerine yapılan bir yanlışlığı burada belirtmeden geçemeyeceğiz. Söz konusu olan millî veya demokratik devrim değil, millî demokratik devrimdir. Terminolojide bu böyledir. Üstelik veya demek bu iki şeyin aynı olduğu, birbirine tekabül ettiği anlamına gelir. Elbette demokratik devrim bir anlamda millî olmayı içinde taşır. Demokratik devrim sayesindedir ki, küçük feodal birimlerin yerini tek bir millî piyasa alır ve yarı köle durumundaki köylüler özgür emekçiler durumuna gelir, toplum millî bir hüviyet kazanır. Bunun yanında elbette millî devrim demokratik olmayı içinde taşır. Ancak emperyalizmin hegemonyasının kaldırıldığı bir toplumda demokratik devrim tamamlanabilir. Ama bunlar tam anlamıyla birbirine tekabül etmezler. Birbirlerini tamamlarlar, bir bütün ifade ederler. Şimdi devam edelim.

TİP'nin programı gerçekten, tam anlamıyla bir millî demokratik devrim programı değildir. Eksik bir millî demokratik devrim programıdır. Türkiye'nin bütün meselelerini içermemektedir. Meselâ Kürt meselesine bu programda temas edilmemiş, Kürt vatandaşların kendi dilleriyle konuşma, haberleşme, kendi kültürlerini serbestçe geliştirme haklarından hiç söz edilmemiştir. (*) Eksik bir millî demokratik devrim programına sosyalist devrim programı demek imkânsız olmaktadır. Toprak reformu, bankacılığın, sigortacılığın, dış ticaretin devletleştirilmesi, özel sektörün belli ölçülerde

---

(*) Bu konuda bakınız: Mihri Belli, Millet Gerçeği, AYDINLIK, sayı: 7.

devam ettirilmesi, Türkiye'nin bağımsız ve demokratik bir ülke olmasını sağlayacak tedbirlerdir, TİP'nin programında da bunlar yer almaktadır.

Boran, bundan sonra kalkıp millî demokratik devrimi tanımlamaya girişmektedir. Kitabın 273. sayfasında şu satırları hayretle okuyoruz: «TİP'nin iktidarında öngörülen safha, 2. Dünya Savaşından sonra, özellikle yeni bağımsızlığına kavuşmuş ülkeler için düşünülüp ortaya atılmış 'millî demokratik devrim' safhası da değildir. **Bu formül işçi sınıfı olmayan veya çok küçük olan, bunun içinde işçi sınıfı partisi bulunmayan ülkeler için ileri sürülmüştür.**»

Önce belirtelim ki, millî demokratik devrim stratejisi «düşünülüp ortaya atılmış bir formül», «insanların düşüncelerine doğmuş bir ilham» değildir. Bir marksist böyle düşünemez. Millî demokratik devrim stratejisi sömürge ve feodal, yarı - sömürge ve yarı - feodal ülkelerin devrimci pratiğinden çıkmış bir sonuçtur. Lenin bu stratejiye devrimci - millî hareket demektedir. (²)

Bu cümledeki ikinci yanlışlık millî demokratik devrim stratejisinin İkinci Dünya Savaşından sonra ortaya çıktığı iddiasıdır. Mao Çe Tung «Yalnız, karşı - devrimci Trotskistler Çin'de burjuva - demokratik devrimin zaten tamamlanmış olduğunu ve bundan sonraki devrimin, ancak sosyalist olabileceği gibi saçma bir görüşü savunabilirler (³)» dediği zaman yıl 1935 idi. Lenin devrimci - millî hareketten söz ettiği zaman yıl 1920 idi.

Üstünde durulması gereken üçüncü yanlışlık ise millî demokratik devrim stratejisinin «yeni bağımsızlığına kavuşmuş ülkeler» için ortaya atıldığı iddiasıdır. Elbette bağımsızlığına yeni kavuşan ülkeler böyle bir program uygulayarak ekonomik bağımsızlıklarını kazanabilirler ve bu yoldan sosyalizme ulaşabilirler. Ancak bağımsızlığa kavuşulan ülkelerde millî demokratik devrim stratejisi değil, millî demokratik devrim programı uygulanır ve o ülkenin sosyalistleri artık sosyalist devrim için mücadele ederler. Bir yandan millî demokratik devrim programının eksiksiz uygulanması için gerici sınıflara karşı mücadele ederken, bir yandan da önlerindeki devrimci adımın sosyalist devrim olduğunu bilirler.

Millî demokratik devrim stratejisi, Boran'ın söylediğinin tersine, yarı sömürge durumda olan, feodal kalıntılardan arınamamış, emperyalizmin hegemonyası altında olan, yani bağımsızlığını kazanmış değil, kazanmak için mücadele eden ülkeler için geçerli olan bir stratejidir.

Boran, bu cümlede millî demokratik devrim stratejisinin yeni bağımsızlığına kavuşan ülkeler için geçerli olduğunu ileri sürerken Türkiye'nin uzun zaman önce bağımsızlığına kavuşmuş bir ülke olduğunu imâ etmekte ve böylece bu stratejinin Türkiye için geçerli olamayacağını kanıtlamaya çalışmaktadır. Boran, Türkiye'yi emperyalizmin hegemonyasında bir ülke olarak değil, eskiden bağımsızlığına kavuşmuş bir ülke olarak gösterme çabalarına girişmiştir. Evet ama, bunu Süleyman Demirel de söylüyor.

(²) Lenin, Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı, s. 161.
(³) Mao Çe Tung, Emperyalizmle Mücadele, s. 119.

Boran'ın «Bu formül işçi sınıfı olmayan veya çok küçük olan, bunun için de işçi sınıfı partisi bulunmayan ülkeler için ileri sürülmüştür» iddiası üzerinde de durmak gerekiyor. Mücadele yarı sömürge, yarı feodal ülkeler için öngörüldüğüna göre sanayileri gelişmemiş bu ülkelerin işçi sınıfları da nicelik olarak çok gelişmemiş olacaktır. Emekçilerin bir kısmı da feodal bağlardan ve köylülükten kurtulamamış olacaklardır. Ama, bütün bunlar, yarı sömürge, yarı feodal bir ülkede işçi sınıfının yokluğu, hele hele işçi sınıfı partisinin olamayacağını göstermez. İşçi sınıfı partisi emperyalizmin çizdiği sınıflar içinde ve onun kontrolü altında değil, sınıf mücadeleleri ve millî kurtuluş mücadeleleri içinde kurulur ve gelişir.

Gerçekler Behice Boran'ın söylediklerinin tamamen tersidir. Tam tersine millî demokratik devrim mücadelesi işçi sınıfının güçlü olduğu (nitelik olarak), kendi sınıf hedefleri ve örgütü etrafında toplandığı ve millî mücadeleye bütün gücüyle katıldığı yerde tam başarıya ulaşır. Millî demokratik devrim mücadelesinin başarıya ulaşmasının garantisi, o ülke proletaryasının bütün millî sınıfların öncüsü durumuna geçmesi ve mücadeleye en önde atılmasıdır. Eğer Boran'ın söylediklerine inanacak olursak, Çin'de işçi sınıfının örgütü yoktu, Vietnam'da, Küba'da işçi sınıfının örgütü yoktu, bütün Lâtin Amerika ülkelerinde proletaryanın örgütleri yoktur.

Türkiye'ye gelince, Türkiye, Boran'ın iddialarının tersine yarı bağımlı, yarı feodal bir ülkedir. (*) Türkiye'de kapitalist üretim ilişkilerinin hâkim olduğu yerlerde proletarya vardır, tarım proletaryası vardır, feodal kalıntıların bulunduğu yerlerde yarı - proleter unsurlar vardır. Türkiye proletaryası çeyrek yüzyıl içinde kendi partilerini de kurmuştur, sınıf mücadeleleri içinde kendi gerçek örgütüne yine kavuşacaktır.

Böylece Boran'ın iddiasının yanlış olduğu ortaya çıkmaktadır. Millî demokratik devrim işçi sınıfı olmayan, ya da işçi sınıfı partisi olmayan ülkelerde burjuvazi tarafından yürütülen bir devrim değil, tam tersine, burjuvazinin önemli bir kısmının, yarı sömürge ülkelerde işbirlikçi nitelik kazanmasıyla millî kurtuluş görevini proletaryanın yüklendiği ve bütün millî sınıfların öncülüğünü yaparak gerçekleştirdiği bir devrimdir.

Millî demokratik devrimler, çağımıza damgasını vurmuş olan proleter devrimlerinin ayrılmaz bir parçasıdır, tabiî müttefikidir. Dünya proleter hareketinin emperyalizme karşı yürüttüğü mücadelenin kaderi, sömürülen, geri ülkelerin halklarının kaderi ile sıkı sıkıya bağlıdır. Dünya halklarının emperyalizme indirdiği her darbe sosyalist dünya hareketinin bir adım daha ilerlemesini sağlayacaktır. İşte sosyalist dünya hareketi, millî kurtuluş mücadelelerini bu yüzden de bütün gücü ile destekler.

273. sayfada Boran şöyle demektedir: «Bu kitap boyunca anlatmaya çalıştığımız gibi, Türkiye, burjuvazinin, ara tabakaların öncülüğünde ve iktidarında demokratik devrim, devlet kapitalizmi safhalarından geçmiştir ve halen bu safhanın yarım yüzyılını tamamlamaktadır.»

(*) Bunun için bakınız: M. Erdost, Türkiye Sosyalizmi ve Sosyalizm.

Yani Türkiye'de demokratik devrim tamamlanmış!... Elli yıldır bu safha kesintisiz sürüyormuş. Bu safhayı sürdüren sınıflar ise ara tabakalarla burjuvazi. Boran'a göre millî burjuvazi olmadığına göre (Bu da nasıl oluyor belli değil. Hem demokratik devrim tamamlanmış, hem de millî burjuvazi yok) işbirlikçi burjuvazi olacak. Yani ara tabakalarla işbirlikçi burjuvazi elele sürdürüyorlar demokratik devrimi. Bu hesaba göre iktidardaki sınıflar hiç değişmedi, ya da demokratik devrimi nöbetleşe sürdürüyorlar. Karşı - devrim yönünde hiç bir hareket olmadı. 1950 hareketi derseniz, o, politik alanda bir devrim! 27 Mayıs hareketi derseniz, bu mantığa göre iktidardaki sınıflar kendi kendilerini devirdiler. Emperyalizm derseniz, burjuvazi ile işbirliği halinde olduğuna göre emperyalizm de demokratik devrimi sürdüren güçlerden biri oluyor.

Türkiye'ye bir sosyolog gözüyle değil, bir psikolog gözüyle de bakılsa bu kadar yanlış yapılamaz.

Bu konuda son bir noktaya daha değinmek gerekiyor. 276. sayfada Boran, millî demokratik devrim stratejisini savunanların ağzını tahrif ederek taklit etmekte ve «Bugün başta gelen sorun bağımsızlıktır. Sosyalistler bu sınıfların bağımsızlık mücadelesini desteklemeli, ortanın solunu tutmalıdırlar» demektedir.

1 — Taklit edilen bu sözleri hiç bir sosyalist söylememiştir. Bu politika canbazlığından başka bir şey değildir.

2 — Bağımsızlık şiarı yalnız Boran'ın sözünü ettiği sınıfların şiarı değil bütün millî sınıfların ve en önce Türkiye proletaryasının şiarıdır. Bağımsızlık şiarını benimsememek sosyalistleri diğer millî sınıfların daha gerisinde tutmaktan ve bir gerici durumuna getirmekten başka bir şey değildir.

3 — Proleter devrimcilerinin yaptığı şey toplumdaki bütün sınıfları, bütün güçleri doğru tahlil etmek, hâkim çelişkiyi tayin etmek, o dönemdeki dostu düşmanı ayırmak ve ona göre devrimci pratiğe geçmektir. Devrimciler ortanın solunu da bu açıdan değerlendirmişler ve bu şiarın aslında emperyalizm ve feodal kalıntılarla çelişkisi olan küçük burjuvazinin dileklerini dile getiren bir şiar olduğunu tespit etmişlerdir. Devrimci gevezeliğin yerine doğru tahlil geçmiştir. Sözde keskin devrimciliğin yerini, ağırbaşlı proleter devrimciliği almıştır. İşte küçük burjuva sosyalistlerinin anlayamadıkları budur.

Sınıf Tahlili, 1950 Hareketi, 27 Mayıs Hareketi

Boran'ın sınıf tahlillerinde de önemli yanlışlar yaptığı görülmektedir. Meselâ kitabın 18. ve 19. sayfalarında «küçük burjuvazi ise bütün toplumlarda çelişik bir durumdadır. Hem üstteki büyük sermayeden, hem alttaki kalabalık emekçi sınıflardan ürker, çekinir» denmektedir. Bu cümlede doğru bir tespit vardır. Ancak bu, yanlış ifade edilmiştir. Küçük burjuvazi hem yukardaki büyük sermayeden, hem de proletaryanın sosyalizm mücadelesinden çekinir denseydi, cümle doğru olacaktı. Küçük burjuvazinin en belirgin özelliği küçük mülk sahibi olmasıdır. Gayet hassas bir mülkiyet duygusuna sahiptir. Bu küçük mülkiyet duygusundan dolayıdır ki, burjuvazinin özel mülkiyeti ve proletaryanın kollektif mülkiyeti ile çelişir. Bu yüzden bazan sa-

ğa, bazan sola kayar. Kapitalizmden iyice rahatsız olduğu zamanlar bazı kesimleri sosyalizme bile yanaşır. Küçük burjuva sosyalizmi de burdan doğmuştur. Bazı zamanlarda küçük burjuvazi proletaryanın sosyalizm mücadelesi iktidara yaklaştığında iyice sağa kaymış ve faşizmin temel gücü durumuna gelmiştir.

Türkiye'de olanlara da bu açıdan bakmamız gerekir. Küçük burjuvazinin bugün emperyalizmle ve feodal kalıntılarla çelişkisi vardır. Ama küçük burjuvazinin sınıf olarak kendi sınıf hedeflerinden feragat edip sosyalizm için mücadele etmesini istemek safdillik olur. Emperyalizmin yurdumuzda çöreklendiği ve halkımızı hegemonyası altında tuttuğu şu dönemde içinde bulunduğumuz durumu doğru tespit edemez de sosyalist devrinin şiarlarını atarsak (dikkat edilsin sosyalizmin bilimini yayarsak demiyorum) küçük burjuvazinin büyük bir kısmını karşı - devrimci, emperyalist güçlerin kucağına iteleyeceğimiz, bir kısmını da emperyalizme karşı mücadelede isteksiz kılacağımız gayet açık bir gerçektir. Neyse ki, bugün sosyalist hareketi, böylesine yanlışlıklar yapanlar yönetmiyor. Bunlar (Aybar olsun, Aren oportünizmi olsun) etkisiz kalmışlardır ve önemli hiçbir sosyalist güce kumanda edememektedirler.

Bütün bunları bilmiyormuş gibi davranan Boran, burjuvazi - küçük burjuvazi - proletarya ayrımı yapacağına, büyük sermaye - küçük burjuvazi - emekçi sınıflar ayrımı yapmaktadır. Oysa bildiğimiz gibi, küçük burjuvazinin büyük bir kısmı emekçi sınıflara dahildir. Emekçi sınıfların büyük bir kısmını (proletarya dışta tutulursa) küçük burjuvazi meydana getirmektedir. Bir marangoz dükkânı olan, yanında iki tane işçi çalıştıran, ama kendi de dükkânında bedenen çalışan emekçi, küçük burjuvadır. Kendine yeter toprağı olan, başkasının toprağında ücretli işçi olarak çalışmayan, hattâ kendi toprağında mevsimlik işçi çalıştıran toprak emekçisi küçük burjuvadır.

Boran, küçük burjuvazi, alttaki emekçi sınıflardan ürker derken küçük burjuvazinin hem proletaryadan, hem de kendi kendisinden ürktüğünü mü söylemek istemektedir acaba, yoksa küçük burjuvazi olarak yalnız bürokrat tabakaları mı anlamaktadır?

Bundan sonra diğer sınıf tahlillerine geçebiliriz. Boran, DP ve CHP'nin dayandığı sınıfları doğru teşhis etmekte, fakat bu sınıfların kökenlerini ve eğilimlerini tam olarak değerlendirememektedir. Meselâ CHP'nin dayandığı bürokrasiyi, Osmanlı İmparatorluğu'nun merkezî feodal devletine karşı mücadele etmiş küçük burjuva bürokrasisi olarak değil de, «Osmanlı İmparatorluğu'ndan miras kalan otoriter devletçiliği ve devleti temsil eden yönetici kadrolar» olarak nitelemekte ve DP'nin dayandığı işbirlikçi burjuvazi, ağa, eşraf takımının anti - demokratik, karşı - devrimci eğiliminin yerine «liberal» eğilimi koyarak herşeyi başaşağı etmektedir. Eğer liberal kelimesi burada demokratik kelimesi yerine kullanılıyorsa (ki öyle olması gerekir) o zaman işbirlikçi burjuvazinin, hele ağa eşraf takımının demokratik olmalarının imkânsız olacağını söyleyeceğiz. Emperyalizm girdiği ülkelerde çoğunlukla en gerici, en anti - demokratik güçlerle işbirliği yapar, bu bir. Feodal kalıntı olan ağa eşraf takımının anti - demokratik bir güç olduğu şüp-

he götürmez bir gerçektir, bu iki. Demokratik olmak demek, tek başına burjuva parlementeri olmak değildir, kim emperyalizmle ve feodal kalıntılarla mücadele ediyorsa, demokratik olan odur, bu da üç.

Boran'ın 44. sayfada söylediğine göre DP hareketi halkın, oylarıyla CHP'yi devirmesi yönünden politik bir devrimdir. Hemen bazı sorular yöneltmek gerekiyor: 1950 iktidar değişikliği devrim yönünde mi, yoksa karşı - devrim yönünde mi bir iktidar değişikliğidir? Behice Boran'a göre «politik bir devrimdir.» Peki, iktidara gelen sınıflar? İşbirlikçi burjuvazi ile feodal ağalar, yani karşı devrimci sınıflar. Düşünün bir kere. «Politik bir devrim» (Bu terim Behice Boran'ındır) oluyor ve iktidara karşı - devrimci sınıflar geçiyor. Bu kadarını düşündükten sonra daha ilerisini de düşünebiliriz. Günün birinde politik bir karşı - devrim olacak, iktidara emekçi sınıflar gelecek. Böylece sosyalist Türkiye kurulacak. Doğrusu ya, bu Türkiye sosyalizmi gerçekten, dünyadaki örneklerin hepsinden ayrı bir şey olacak? Boran'ın mantığı meseleyi böylesine saptırmaktadır.

Boran, 27 Mayıstan sonra AP'nin yeniden iktidara gelişini şöyle açıklıyor:

1 — 27 Mayıs hareketini, halk kendi oylarına karşı yapılmış bir saygısızlık sayıyordu.

2 — Halk, CHP'nin iktidara gelerek memur sultasını yeniden kuracağını düşünüyordu.

3 — DP tamamen iflâs etmemişti.

Boran'ın bu tahlilleri de bilimsellikten ve sınıf temelinden uzak tahlillerdir. Herşey halk gibi kapsamı geniş bir kavrama dayandırılmakta ve halkın içindeki sınıflardan söz edilmemektedir. Böyle olunca elbette sınıf tahlilinin yerini soyut bir halk hayranlığı alacaktır.

Ayrıca emperyalizmin etkileri, işbirlikçi burjuvazinin yoğun propagandası, tefeci - bezirgân takımının baskıları, feodal beylerin hegemonyası hiç hesaba katılmamaktadır. Herkesin serbest iradesiyle, enine boyuna düşünerek oy verdiği, taraf tuttuğu sanılmaktadır.

Proleter Sosyalizm mi, Küçük Burjuva Sosyalizmi mi?

Boran'ın sosyalizm üzerine söylediklerine de değindikten sonra, yaptığı tahlillerin proleter sosyalizminin mi, yoksa küçük burjuva sosyalizminin mi tahlilleri olduğu konusunda bir yargıya varacağız.

Boran, sosyalizm konusunda ilk ayrımı kitabın 19. sayfasında yapmakta ve sosyalizmi «gerçek sosyalizm», «tepeden inmeci, halkı hor gören sosyalizm» diye ikiye ayırmaktadır. Bilimsellikten uzak olan bu ayrım bize, Marks'ın karşı çıktığı, gerici Alman küçük burjuvazisinin «gerçek sosyalizmi» ile, Lenin'in, proletaryanın devrimci iktidarını öngören sosyalizmini hatırlattı.

Boran, kitabın 75. sayfasında büsbütün bilimsellikten uzak bir ayrım yapmaktadır: «Bugün verilmekte olan mücadele bir yanı ile de, Türkiye İşçi Partisinin Türkiye'nin tarihsel gelişme doğrultusuna, **bugün içinde bulunduğu aşamaya uygun sosyalizmi gerçekleştirme yöntemi ile anayasanın yasakladığı komünizmin birbirinden ayırdedilmesi, her ikisinin açık seçik tarifinin belirlenmesi mücadelesidir.»**

Boran, bu kadarla da kalmıyor ve devam ediyor, «Anayasa her türlü diktatörlüğü yasakladığı için, **işçi sınıfı diktatoryasını öngören komünizm de yasaklanmış olmaktadır. Ayrıca anayasa mahkemesi, komünizmin, zor kullanarak iktidara geldiği, yada geldikten sonra zora dayanarak iktidarını sürdürdüğü için kanunen yasak olduğunu, T. C. Kanununun 141 - 142. maddeleriyle ilgili kararının gerekçesinde belirtmiştir.»**

Amerikan emperyalizminin ihraç malı anti - komünizm silâhı öylesine güçlü ve etkili bir silâhtır ki, en sonunda bir küçük burjuva sosyalistinin bile elinde görünmektedir. Ayrıca faşist İtalya'dan alınmış 141 - 142. maddelerin gölgesinde sosyalistçilik oynayanların içyüzleri de böylece ortaya çıkmaktadır.

Sayın sosyolog, yukardaki cümlelerle faşist 141 - 142. maddelerin yasakladığı sosyalizmle, kendi anladığı «sosyalizmi» ayırma mücadelesi verdiğini belirtmiştir. Proleter devrimcileri ise, proletaryanın siyasî örgütlenme imkânlarının bütün şartlarıyla var olduğu gerçek demokrasi için mücadele veriyorlar. Yollar ayrıdır ve devrimciler, proletarya düşmanı sahte sosyalistlerle her zaman mücadele edeceklerdir.

Eleştirilerimizi bitirmeden, son bir noktaya daha değinmek gerekiyor. Boran, kitabın 138. sayfasında bir dipnotta «İngiltere'de İşçi Partisi, İsveç'te bir sosyalist parti iktidardadır, ama her iki ülkenin de ekonomik sistemleri kapitalisttir» demektedir. Oysa, bildiğimiz gibi, ne İngiltere'de bir İşçi Partisi iktidardadır ne de İsveç'te bir sosyalist parti. Bu partilerin isimlerinin öyle olması hiç bir şey ifade etmez. İktidarda olan bu partiler adı geçen ülkelerin burjuvazilerinin partileridir, iktidarda olan sınıf işçi sınıfı değil, burjuva sınıfıdır, bu yüzden bu ülkelerin ekonomik sistemlerinin kapitalist olmasında şaşılacak hiç bir şey yoktur.

Sonuç

Yazar bilimsel sosyalist değildir. Sosyalist olduğu iddiası ile ortaya çıktığı için sosyalist militanların, sınıf bilincine erişmiş işçilerin eğitimine zararlı olabilecektir. Ayrıca sosyalistleri millî sınıflardan tecrit edecek fikirler içerdiği, sosyalistleri anti - komünizm silâhını kullanarak emperyalizm ve işbirlikçilerine ihbar ettiği, önerdiği yanlış strateji ile millî cepheyi baltalar nitelikte olduğu, TİP'nin küçük burjuva sosyalizmine saplanmasına önemli ölçüde katkısı olan görüşleri içerdiği için, bu kitap sosyalist hareketin içine sızmış zararlı bir kitaptır. Proleter sosyalistleri tarafından kıyasıya eleştirilmeli, hareket içinde saf dışı bırakılmalıdır.

umum işçilere ve fakirlere hitap

Aşağıdaki bildiri, AYDINLIK'ın 5. sayısında verdiğimiz gibi, 30 Ağustos zaferinden sonra ve fakat İstanbul'un kurtuluşundan önceki dönemde İstanbul'da yayınlanan bildirilerden biridir. Bildirinin aşıl metni Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü arşivinde 39d/14666 sayı ile kayıtlı bulunmaktadır.

Anadolu'nun kahraman işçi ve köylüleri Mustafa Kemal Paşa'nın zekâ ve akıllılığı sayesinde, bütün dünya işçi ve fakir köylülerinin hâmisi ve sahibi makamına geçen Rus Bolşevik hükûmetiyle, bir muavenet ve dostluk muahedesi yaptıktan sonra, asırlardan beri düşmanımız olan Avrupa ve Amerika paracı milyonerlerinin Şark için yaptıkları kanlı planlarını bozdular. Bir emperyalist ve soyguncu altınperestler güruhunun elinde bir maşa olmaktan başka bir şey olmayan Yunan kralına ve paşalarına hadlerini bildirdiler. Yunanistan'da komünist arkadaşlarımızı hapsederek hayatlarını tehlikeye koyan Yunanistan'ın zenginler yardakçısı kaatil hükûmeti işçi ve köylülere yaptığı haksızlığın cezasını tamamiyle görmelidir. Anadolu halkının cihana gayret verecek bir gayretle yakasından çıkarıp attığı o siyah pence ve onu perde arkasından oynatan kuvvet tamamiyle kırılmadı. O henüz bizim gibi işçi ve çiftçi fakirlerin yakasındadır.

Arkadaşlar! Yalnız bu kadarla iktifa etmeyelim. Anadolu işçi ve köylüleri kurtuldu ise, biz hâlâ esaret altındayız. Biz, zavallı işçi ve fakirler ki çoğumuz açlıktan ölmek tehlikesindeyiz. Bir kısım arkadaşlarımız da sabahın seherinden gecelerin yarısına kadar çalışarak bir lokma ekmek mukabilinde İstanbul zenginlerinin, kumpanyalarının ceplerini, kasalarını dolduruyorlar. Bizler ki daha hakkımızı bu paracı canavarların elinden kurtaramadık. Anadolu arkadaşlarımızın iktisadî ve siyasî hürriyetlerini kazandıklarına seviniyoruz. İstanbul'un bu sahte ve fakirlerin düşmanı olan bütün zenginleri bizim sevincimize karışarak güya onlar da memnun olduklarını bize gösteriyorlar. Buna bir nümune olarak söyleyelim ki, bizim sınıfımızdan olan Tramvay Kumpanyasının işçi arkadaşları bir kaç ay evvel kumpanyadan bir lokma ekmek fazla istedikleri vakit, kumpanya bu arkadaşlara ekmek yerine kurşun vermek, onları açlıktan öldürmek istemişti. Ve bayrama bile zor iştirak etti. Ne kadar sahte olduklarını bu zengin kumpanyalar işte böyle gösteriyorlar.

Arkadaşlar! İstanbul'da esaretleri altında inlediğimiz daha nice işçi ve köylü fakirlerin düşmanı var. Bunlar, biz işçilerin kan ve kuvvet sarfederek bir lokma ekmek mukabilinde yaptığımız, gayet kıymetli köşklerinde, saraylarında zevk ve safa ile yaşıyorlar. Nümayişlerimize sahte bir sıfatla karışarak bizi aldatmak istiyorlar. Bizim sırtımızdan daha nice servet ve zenginlik çıkarmak için çalışıyorlar.

Arkadaşlar! Gözümüzün açılacağı sıra gelmiş geçiyor. Daha ne vakit uyanacağız? Daha ne vakit (...) işçi cemiyetlerine koşup yazılacağız? Ne vakit bütün İstanbul işçileri olan bizler elele verip birleşeceğiz? Ne vakit kuvvetli bir ittihat ve ittifak yapacağız? Ne vakit işçilerin mukaddes sancağını başımızda taşıyacağız? Ne vakit bu zalim kumpanyaların, tüccarların, vapur sahiplerinin ve para ve büyük mülk sahiplerinin ve bilumum paracı hırsız ve soyguncuların esaret boyunduruğundan kurtulacağız?

Arkadaşlar! Uyanalım,ittifak edelim ve bütün işçi ve fakir arkadaşlarımızı bir kardeş gibi sevelim, beraber çalışalım ve beraber ölelim. Artık yetişir. Ya ölüm ya hayat.

Yaşasın bütün dünya işçi ve fakirleri! Yaşasın Anadolu kahraman proletaryası! (...)

Bütün Dünya İşçileri İttifakı